

Právnická fakulta
Masarykovy univerzity

Obor právo

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Diplomová práce

**Celní správa v České republice a ve vybraném
evropském státě**

Michal Marinov

2009/2010

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Celní správa v České republice a ve vybraném evropském státě (Spolková republika Německo) zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Daně Šramkové, Ph.D. za odborné vedení práce a cenné rady.

Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům Hauptzollamt Dresden za poskytnuté informace.

RESUMÉ	6
ÚVOD	8
KAPITOLA 1 HISTORIE.....	11
1.1 STAROVĚK	11
1.2 STŘEDOVĚK.....	13
1.3 NOVOVĚK	15
KAPITOLA 2 – CELNÍ DOHLED NAD ZBOŽÍM	23
2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ HMOTNÉHO CELNÍHO PRÁVA EU	26
2.2 MATERIÁLNÍ A PROCESNÍ CELNÍ PRÁVO JAKO ZÁKLAD ČINNOSTI CELNÍ SPRÁVY V RÁMCI JEJÍHO DOHLEDU NAD ZBOŽÍM.....	29
KAPITOLA 3 OSTATNÍ ČINNOSTI CELNÍ SPRÁVY.....	31
3.1 DOHLED NAD HOTOVOSTNÍMI PLATEBNÍMI PROSTŘEDKY.....	31
3.2 SPRÁVA NEPŘÍMÝCH DANÍ	32
3.2.1 SPRÁVA SPOTŘEBNÍCH DANÍ	33
3.2.2 SPRÁVA VŠEOBECNÉ SPOTŘEBNÍ DANĚ	39
3.3. KONTROLA ILEGÁLNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ.....	42
3.4 KONTROLA ZÁKAZŮ A OMEZENÍ.....	45
3.4.1 OCHRANA VEŘEJNÉHO POŘÁDKU A BEZPEČNOSTI.....	47
3.4.2 OCHRANA ZDRAVÍ LIDÍ	57
3.4.3 OCHRANA FAUNY A FLÓRY	69
3.4.4 EXKURZ – EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	76
3.4.5 PRÁVNÍ OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ.....	78
3.4.6 OCHRANA KULTURNÍCH STATKŮ	84

3.4.7 OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	87
3.4.8 EXKURZ: VNĚJŠÍ HOSPODÁŘSKÉ PRÁVO.....	91
3.5. ZBÝVAJÍCÍ KOMPETENCE.....	93
<u>KAPITOLA 4 DĚLENÁ SPRÁVA .....</u>	<u>95</u>
<u>ZÁVĚR.....</u>	<u>98</u>
<u>PRAMENY.....</u>	<u>101</u>
MONOGRAFIE.....	101
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	102
PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	103
MEZINÁRODNÍ SMLOUVY.....	103
KOMUNITÁRNÍ PŘEDPISY	104
NÁRODNÍ PŘEDPISY	105

Resumé

Diese Arbeit befasst sich mit der Zollverwaltung in der Tschechischen Republik und in Deutschland. Das Thema ist sehr breit und kann aus den verschiedensten Gesichtspunkten erfasst werden. Deswegen konzentrierte ich mich nur auf einen Ausschnitt, und zwar auf eine Tätigkeit der Zollverwaltung neben z.B. ihrer Organisationsaufbau oder dem Status ihrer Bediensteten, die zukünftig eine Erweiterung darstellen könnten.

Aus der Sicht der Verwaltungsrechtstheorie handelt es sich dabei um eine funktionelle Auffassung der Zollverwaltung. Wegen einer großen Vielfalt und Zersplitterung ihrer Aufgaben in zahlreichen Rechtsvorschriften quer über den ganzen besonderen Teil des Verwaltungsrechts und das Finanzrecht im Rahmen der Rechtsordnung – das betrifft insbesondere die sog. geteilte Verwaltung – ist es mit Rücksicht auf den festgesetzten Umfang dieser Arbeit nicht möglich, alle gegenwärtige Tätigkeiten der Zollverwaltung im Ganzen zu erfassen. Deshalb biete ich nur eine Grundübersicht, wobei ich auch die internationale Zusammenarbeit der Zollverwaltungen aufgrund der völkerrechtlichen Verträge ggf. im Rahmen der internationalen Organisationen wie z.B. der Weltzollorganisation (WCO) außer Acht lasse.

Ich habe diesen Ausschnitt aus zwei Gründen ausgewählt, einerseits möchte ich eine Übersicht von Zuständigkeiten der tschechischen Zollverwaltung leisten, andererseits auf einige Unterschiede im Vergleich mit der deutschen Regelung hinweisen.

Zuerst befrage ich mich – nach dem historischen Überblick der Entwicklung von beiden Zollverwaltungen auf den erforschten Gebieten – mit ihrer Grundtätigkeit, und zwar der zollrechtlichen Warenaufsicht zum Zwecke der Zollbemessung und –erhebung. Es folgt eine Überwachung der Bargeldzahlungsmittel, die durch das Gemeinschaftsrecht zum Zwecke des gemeinsamen effektiven Kampfs gegen die Geldwäsche und Finanzierung des internationalen Terrorismus eingeführt wurde.

Über die Verwaltung der indirekten Steuer als eine der bedeutsamsten – teilweise auch neu eingeführten – Zuständigkeiten der Zollverwaltung und Befugnis im Bereich der Beschäftigung gelange ich an den umfangreichsten Teil der Arbeit, der eine Übersicht der breite Palette von Verboten und Beschränkungen aufgrund der verschiedensten National-, Gemeinschafts- oder Völkerrechtvorschriften darstellt, deren Einhaltung die Zollverwaltung sichert. Weiter erwähne ich marginal Zuständigkeiten der Zollverwaltung im Bereich des Integrierten Rettungssystems und Straßengüterverkehrs. Das letzte Kapitel bildet einen Überblick der Tätigkeiten der Zollverwaltung im Rahmen der sog. geteilten Verwaltung.

Die gewählte Bearbeitungsmethode lag zuerst in einer Analyse der einzelnen nationalen Zollverwaltungssysteme – des deutschen und tschechischen Modells – aufgrund von gültigen Rechtsvorschriften einschließlich des Gemeinschaftsrechts, das den beiden Ländern als EU-Mitgliedern gemeinsam ist. Weitere Quelle dieser analytischen Informationen waren insbesondere die offiziellen Webseiten beider Verwaltungen, welche um Mitteilungen ihrer Bediensteten aufgrund meiner Anfragen ergänzt wurden.

Ein Schwerpunkt der Arbeit lag im Vergleich der Tätigkeitsskala beider Verwaltungen und in einer sich anschließenden Synthese davon. Ich bemühte mich, sie nicht getrennt zu charakterisieren, sondern im Rahmen der einzelnen, sachlich gezielten Kapitel beide Nationalsysteme in Bezug auf diesen Sachbereich – z. B. die Verwaltung von indirekten Steuern – zu berücksichtigen, wobei ich in jedem Unterkapitel zuerst die deutsche Regelung beschreibe und danach einen Vergleich der tschechischen Bedingungen mit den deutschen unter der Betonung eventueller Unterschiede durchführe.

Úvod

Celní správa nejen v České republice a Německu, ale logicky v celé Evropské unii, prošla a prochází za poslední dvě desetiletí významným více či méně dynamickým vývojem. Příčina tohoto vývoje v Německu jako jednoho ze zakládajících členů všech Evropských společenství je původní, a to vytvoření celní unie mezi zakládajícími státy zahrnující prostor bez vnitřních cel mezi členskými státy na straně jedné a společný celní tarif vůči třetím zemím na straně druhé. Tento krok souvisel pochopitelně s harmonizací celního práva ve všech členských státech, která byla pro všechny oblasti dovršena vydáním celního kodexu v roce 1992 jako společného základního hmotně právního a procesního předpisu. V České republice nastala reforma celní správa na základě výše popsaných skutečností odvozeně, a to jejím vstupem do Evropské unie k 1. květnu 2004.

Okamžikem založení Evropského společenství resp. přístupu k Evropské unii¹ ztratila celní správa v obou zemích podstatnou část své dosavadní agendy, a to celní dozor nad zbožím v souvislosti s výběrem cel, neboť tato činnost (tedy zejména výběr cel a kontrola zboží při jeho přechodu vnitřních hranic mezi členskými státy) byla zakládacími smlouvami vyloučena. Nadále se celní dozor nad zbožím uplatňuje pouze na tzv. vnějších hranicích Evropské unie se třetími zeměmi včetně mezinárodních veřejných přístavů a letišť nebo pro poštovní zásilky (vyclívací pošta). Bylo tedy potřeba již v předstihu reformovat celní správu jak z hlediska věcného, tak personálního. Věcná reforma byla nezbytným předpokladem toho, aby v rámci personální reformy nedošlo k drastickému snižování počtu zaměstnanců² celní správy. Proto došlo k přesunu kompetencí v rámci jednotlivých úseků státní správy z orgánů dříve věcně příslušných na orgány celní správy.

---

¹ Podle Lisabonské smlouvy, nejnovější novely zakládacích dokumentů (primárního práva) Evropských společenství (tedy původně Evropského společenství uhlí a oceli, Evropského hospodářského společenství, později Evropského společenství, a Evropského atomového společenství), ze dne 13. prosince 2007 je Evropská unie právní nástupkyní Evropského společenství.

² Mám zde na mysli jak příslušníky ve služebním poměru, tak tzv. civilní zaměstnance ve smyslu § 1 odst. 9 zákona č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Mým cílem je podat v této práci alespoň základní přehled o činnostech, které nyní vykonává celní správa na základě platné legislativy. V teorii správního práva se tedy jedná o celní správu ve funkčním pojetí.³

Z důvodu rozsahu tématu celní správa a množství úhlů pohledu na něj (celní správa v organizačním pojetí, funkčním pojetí, pravomoci celníků, jejich status a postavení dalších zaměstnanců celní správy atd.) se zaměřuji pouze na funkční pojetí celní správy a v rámci něj podávám základní přehled činností nikoli vyčerpávajícím způsobem (z důvodu obrovské rozmanitosti a roztříštěnosti jejich úkolů v množství právních předpisů napříč celou zvláštní částí správního práva a právem finančním v rámci právního řádu – to se týká zejména tzv. dělené správy – není možné vzhledem ke stanovenému rozsahu této práce postihnout úplně všechny současné činnosti celní správy), přičemž soustavu a strukturu orgánů celní správy (tedy její organizační pojetí) a postavení jejich zaměstnanců ponechávám zcela stranou.

Ze stejných důvodů opomím i zahraniční spolupráci celních správ na základě mezinárodních smluv příp. v rámci mezinárodních organizací jako je např. Světová celní organizace (WCO). Tento rozbor by byl jistě vhodným doplněním současného obsahu práce v budoucnosti i s ohledem na zvolenou zahraniční komparaci, kdy organizační struktura se dá systematicky porovnávat přehledněji než celá škála činností zahrnutých ve funkčním pojetí celní správy. Nicméně tuto výseč jsem zvolil ze dvou důvodů, a to jednak podat ucelený přehled činnosti celní správy České republiky a dále poukázat na některé rozdíly oproti německé úpravě.

Nejdříve se zabývám – po historickém přehledu vývoje obou celních správ na zkoumaných územích – jejich základní činností, kterou je celní dohled nad zbožím za účelem vyměření a výběru cla. Následuje kontrola hotovostních platebních prostředků, která byla zavedena na základě komunitárního práva za účelem společného efektivního boje proti praní peněz a financování mezinárodního terorismu.

---

³ PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2007. 418 s. ISBN 97-8802-1042-766; 97-8807-2392-070, s. 50.

Přes správu nepřímých daní jako jednu z nejdůležitějších (částečně i nově zavedených) kompetencí celní správy a pravomoci v oblasti zaměstnávání se dostávám k nejrůznější části práce, která je tvořena přehledem široké palety zákazů a omezení na základě nejrůznějších právních – národních, komunitárních či mezinárodních – předpisů, jejichž dodržování kontroluje celní správa. Dále okrajově zmiňuji kompetence celní správy v oblasti integrovaného záchranného systému a nákladní silniční přepravy. Poslední kapitolu přehled činností celní správy v rámci tzv. dělené správy.

Zvolená metoda zpracování spočívala nejdříve v analýze jednotlivých národních systémů celní správy (tedy německého a českého modelu) na základě platné legislativy včetně té komunitární společné oběma zemím jako členům Evropské unie. Dalším zdrojem těchto analytických informací byly zejména oficiální internetové stránky obou správ doplněné následně sděleními jejich pracovníků na základě mých dotazů.

Těžiště práce spočívalo v provedení komparace škály činností obou správ a následné jejich syntéze, kdy jsem se snažil necharakterizovat je odděleně, nýbrž v rámci jednotlivých, věcně zaměřených tematických celků (podkapitol) zohlednit oba národní systémy ve vztahu k tomuto věcnému úseku (např. správa nepřímých daní), přičemž v každé podkapitole popisuji nejdříve úpravu německou s následným srovnáním českých podmínek a zdůrazněním případných rozdílů v závěru podkapitoly.

Kapitola 1 Historie

1.1 Starověk

Clo je úzce spojeno s vývojem obchodu. Jejich existence se datuje už do dob starověké Mezopotámie (obchod je starý jako lidstvo samo), kdy cla tvořila část příjmů chrámů.⁴ V žádném případě však v této době vzniku cel nelze hovořit o celní správě v dnešním slova smyslu s celou škálou jí svěřených úkolů, nýbrž tato činnost se vztahovala právě na výběr cel. Z tohoto důvodu můžeme historii celní správy v této fázi spojit s vývojem cel jako takových.

Mýto, silniční daň nebo desátky jsou označení prastarých forem cel, které patří k nejstarším dávkám. Jejich charakter se historicky často měnil: od poplatků za užívání cest až po ochranná cla. Doprava zboží přes hranice států probíhá už po tisíciletí pod státním dohledem. Výběr daní (tzv. „cel“) přitom v minulosti stál v popředí. Původně byla jako poplatek vyžadována část zboží, např. desetina. Teprve později se přešlo k výběru těchto daní v peněžní formě.

Pojem „cla“ je odvozen z řeckého „telos“ (cíl, hranice, platba) a pozděně latinského „teloneum“ (poplatek). Již ve třetím tisíciletí před Kristem sloužily tyto příjmy ve vyspělých kulturách starověkého Egypta a orientu jako tzv. finanční cla k pokrytí finančních potřeb státu. Z říše Gótů v oblasti Černého moře se od 4. st. našeho letopočtu šířil gótský pojem cla „mota“,⁵ zatímco přes Franskou říši pronikalo od 5. a 6. st. n. l. do oblasti středního a severního Německa pozděně latinské označení, které bylo změněno na „toloneum“, zkráceno na „tol“, poté „tsol“ a konečně „Zoll“.

Rozdíl mezi mýtem a clem spočívá v tom, že mýto obecně představuje náhradu za užívání určitého statku (silnice, most), v teorii finančního práva (resp. jeho pododvětví, kterým je berní právo) se tedy svým charakterem blíží

---

⁴ CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 27-06-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

⁵ německé „Maut“ – mýto

poplatku, zatímco clo je veřejnou dávkou, kterou vybírá panovník za dovezené zboží při překročení hranice, je tedy daní v užším slova smyslu.⁶

Bible se v Novém zákoně, v Evangelii sv. Matouše, které pochází z let 40 až 133 n. l., zmiňuje o hostině Krista u celníka Matouše. Celní řemeslo patří k nejstarším povoláním vůbec. Bibličtí celníci byli výběřčí cla pro Řím v Judei. Toto povolání a samozřejmě jeho provozovatelé, celníci, byli svým židovským okolím opovrhováni.⁷ Počátky celního systému sahají až do starověku. Model povinných dávek se vyvinul z dobrovolných obětních darů, které byly přinášeny příslušným božstvům.⁸ Odtud vznikly již asi kolem roku 2000 př. n. l. seznamy, které stanovily odvodní povinnost obyvatelstva. Tyto daňové důchody měly za úkol pokrýt finanční potřeby státu. Byly řazeny, stejně jako v období římské říše k všeobecným státním příjmům.

Budu-li se držet výše uvedeného rozlišování mezi clem a mýtem i ve starověkém Římě, lze v první řadě zmínit poplatky u městských bran. Dále byla vybírána tzv. „vectigalia“ od uživatelů veřejných pozemků, prostranství a zařízení jako cesty, mosty, vodovody a přístavy. Oba případy svým charakterem představují mýto. Dále byla vybírána jako poplatek původně při dopravě obchodního zboží („res promercales“), nikoli však za spotřební zboží („res usuales“). Povaha těchto poplatků je sporná s ohledem na skutečnost, že se nevztahovaly nutně na přechod zboží přes hranice impéria, nýbrž na jeho dopravu jako takovou.

Vedle toho existovaly pozemková daň a daň na hlavu („tributum soli“ a „tributum capitis“), tedy klasické daně jako veřejnoprávní dávky ve prospěch

---

⁶ MRKÝVKA, P. – RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 23 – 26.

⁷ Judea byla římská provincie existující v letech 6 – 132 n. l. s židovským obyvatelstvem pod římskou správou. Snaha Říma o potlačení židovského náboženství vyústila v židovské války, povstání a nakonec jejich diasporu s celosvětovými politickými důsledky přetrvávajícími dodnes. CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

⁸ NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –vorsorge: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3, s. 30 – 31.

suveréna (panovníka, státu) bez protiplnění,⁹ na rozdíl od cla jako poplatku vázaného na přechod zboží přes státní hranici, který svým charakterem, a to absencí protiplnění ze strany suveréna, je shodný s daní, a mýta jako dávky za protiplnění ze strany suveréna (král, císař, stát) nebo jiné veřejnoprávní korporace (město).¹⁰ V období republiky byly tyto dávky poskytovány zpravidla na základě soukromoprávních vztahů („emptio venditio“). Teprve v období císařství se tento právní vztah vyvinul do podoby veřejnoprávní. Svůj charakter účelové dávky nezávislé na protiplnění, tedy daní (odlišně od zvláštní kategorie „vectigalia“), získala cla rovněž během císařství na základě privilegií císaře. Jasně odlišení daní a cel také proto nebylo možné.

Na germánském území byla první cla vybírána na přelomu 1. a 2. století n. l. římskými vojáky – úředníky se specifickými úkoly („beneficiarius“) u bran („limes“).¹¹

1.2 Středověk

Se zánikem Západořímské říše v roce 476 n. l. došlo zčásti též k zániku římského celního a daňového systému. Tzv. „lex salica“ však převzal pro Franskou říši velkou část římského daňového a celního práva. Tak se např. zachoval zákaz nevybírat cla ze spotřebního zboží. Na germánském území se ovšem vyvinul pojem mýta již dříve částečně odvozený z protiplnění, opět zaměřený na poplatky za užívání veřejných zařízení, která byla udržována státem pomocí příjmů z mýt. Výše mýta byla vyměřena podle druhu, velikosti a nosného zatížení dopravního prostředku a byla vázána na vlastnictví věci formou odpovědnosti za věc.

Mýta byla až do středověku vybírána na tzv. výběřcích místech jako cla za průchod, a to, jak již bylo řečeno, za užívání cest, mostů, přívozů, kotvišť

---

⁹ Srov. MRKÝVKA, P. – RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 23 – 26.

¹⁰ SVATONĚ, J. In *Základy státovědy*. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta, 2006. 266 s. ISBN 80-210-4057-2, s. 24.

¹¹ Z lat., dráha, cesta, hraniční cesta, hranice, hraniční opevnění; označení pro 548 km dlouhé hraniční opevnění mezi Andernachem (lat. „Antenacum“ nebo „Andernacum“) a Řeznem podél Rýna a Dunaje, které oddělovalo římskou říši od Germánie (římské označení pro území obývané germánskými kmeny, tedy přibližně území dnešního Německa).

nebo zařízení na trzích, nebo jako poplatek za ochranu při obchodních cestách.¹² Ve středověku měly tyto veřejnoprávní dávky v Německu tedy převážně charakter poplatku za užívání – mýta. S jejich výběrem bylo spojeno jako protiplnění užití silnic a mostů stejně jako poskytnutí bezpečnostního doprovodu.

Úpravu vybírání poplatků za zboží dovážené na české území a obchod s byzantskou a Východofranskou říší upravoval Raffelstettenský celní řád pro obchod se Slovy na Dunaji (tzv. Raffelstettenský statut z let 903-906), který byl jediným právním dokumentem upravujícím celnictví v raně středověké Evropě.¹³ České země se díky své poloze staly křižovatkou obchodních cest (jantarová a solná stezka z období Velké Moravy). Uzlovým bodem obchodu byla přirozeně Praha s ohledem na její důležitost jako centra vládnutí a historický vývoj a v ní především celnice v Týnském dvoře (zvaná též Ungelt¹⁴).

Vstup na území Čech byl možný tzv. zemskými branami přes průseky v pohraničních hvozdech, které ochraňovaly strážnice, později pomezí hrady jako například Chýnov, Doudleby, Netolice, Prachatice, Domažlice, Přimda, Tachov, Žandov, Loket, Bílina, Chlumecko, Most, Litomyšl aj.

---

¹² Prvnímu pojetí odpovídá německý ekvivalent „Passierzoll“, druhému „Geleitzoll“. Není od věci v této souvislosti zmínit i tzv. „Leibzoll“ (body tax), které bylo zvláštním druhem ochranného průvodního cla (Geleitzoll) a bylo poprvé zavedeno v roce 1368 v Durynsku a rozšířilo se po hlavní diaspoře Židů v 15. a 16. st. Uplatňovalo se na židovské obchodníky cestující do různých míst konání trhů a zaručovalo jim bezpečnost. Jednalo se však o dehonestující opatření politiky panovníků té doby zaměřené na omezování židovské populace (srov. též pojem „užitečný Žid/useful Jew“), stejná celní povinnost se vztahovala např. na dobytek.

HILDEGARD, A.: *Das Zollwesen im Fränkischen Reich und das spätkarolingische Wirtschaftsleben*.

Stuttgart: Steiner, 1996. 246 s. ISBN 3-515-06806-6, s. 199. Dostupné z <

http://books.google.cz/books?id=Jo2gqJ52k20C&pg=PA17&lpg=PA17&dq=passierzoll&source=bl&ots=1PpkAu49b4&sig=2BA7oszwiM1mFfWYdwPklIp3Zb4&hl=cs&ei=Bp2TS9effaDymwPX7NCiCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CAcQ6AEwAA%23v=onepage&q=passierzoll&f=false#v=snippet&q=passierzoll&f=false>.

JEWISH VIRTUAL LIBRARY. *Leibzoll* [online]. c 2010 [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0012_0_12085.html>.

¹³ Dokument je pojmenován podle celní závory Raffelstetten nacházející se na Dunaji několik kilometrů po proudu od Lince. Zde poslední východofranský král z dynastie Karlovců Karla Velikého Ludvík IV. zvaný Dítě vyhlásil celní regulaci ve své jurisdikci.

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

¹⁴ Ungelt je clo ze zboží, které bylo dovezeno do města za účelem jeho prodeje, rovněž název pro místo (celnici), kde se tento poplatek vybíral.

CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Tamtéž*.

Ještě začátkem středověku bylo vybírání cel (tzv. celní regál) vyhrazeno králi. V Čechách vládce jejich výběrem pověřoval zvláštní úředníky – celníky (theolenarii, custodes stratarum) při zemských branách. Na přelomu 12. a 13. století přecházel však královský celní regál cestou propůjčení a zastavení nebo osobního osvobození od cla na různé teritoriální vládce, obchodníky a města. Navíc v protikladu k dosavadní praxi nebyla již cla vybírána na existujících celních stanovištích. Naopak se prosadila idea, že celně oprávněnému náleží clo v každém případě. Zde vznikly pojmy ochranné clo a celní území.

Tento vývoj vedl na území Německa k postupnému roztržštění německého celního území na mnoho malých jednotlivých území. Pokus císaře Karla V. zastavit tento vývoj v roce 1522 ztroskotal na odporu knížat, která se obávala úbytku svých příjmů. Po třicetileté válce tudíž existovala již asi 1 240 takových celních území nejrůznější velikosti. Konec Svaté říše římské národa německého 6. srpna 1806 za císaře Františka II. přivedl formálně k zániku též královské celní regály.¹⁵

1.3 Novověk

Stejně jako ve dvou předchozích podkapitolách týkajících se historie cel a celní správy od starověku přes středověk až po začátek novověku, který pro účely této práce zahrnuje období zhruba od konce 15. st. (objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem roku 1492) po současnost, zachovávám i v této podkapitole již započatou strukturu prolínání historie vývoje cel a celní správy v obou oblastech (tedy přibližně území dnešní ČR a SRN) bez formálního oddělování, a to z důvodu lepšího znázornění provázanosti obou systémů, která má své kořeny ve společném historickém vývoji.

Problémy v celní oblasti související s obrovským množstvím výběrčích míst a subjektů oprávněných k výběru cel se však nevyhnuly ani českým zemím. Proto přistoupil v 16. st. Ferdinand I. Habsburský k reorganizaci

---

¹⁵ NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –vorsorge: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3, s. 32.

celnictví, a to celním mandátem z roku 1558.¹⁶ Čechy a Morava byly rozděleny do celních obvodů odpovídajících územně zhruba historickým pomezím hradům.

Vedle koncepce finančních cel¹⁷ nabývala cla na přelomu 17. a 18. století pod vlivem merkantilismu¹⁸ (hospodářská politika v období absolutismu¹⁹) stále většího významu jako tzv. cla ochranná za účelem ochrany tuzemského hospodářství před nechtěnou konkurencí. Díky vysokým dovozním clům se zdražovalo levné zahraniční zboží a tuzemské zboží stejného druhu zůstávalo tímto způsobem konkurenceschopným. Tento vývoj začal v 17. století na území dnešní Francie. Cíl ochrany tuzemského hospodářství prostřednictvím cel (protekcionalismus), který však byl německými knížectvími sledován teprve až počátkem 19. století, se dal lépe uskutečnit jednotnou celní hranicí než dosavadním systémem cel (poplatky za průjezd a ochranu²⁰). Tak došlo i na území dnešní spolkové republiky k vývoji pohraničního celního systému.

V následujícím období se celní systém a celní právo dále vyvíjely odděleně v jednotlivých zemích.²¹ To však kvůli silné roztržitosti německého území nevedlo k očekávanému odbourání vybírání cel na mnoha hranicích, což bránilo obchodu. Tak existovalo okolo roku 1800 v Německu ještě asi 1800 celních stanic.²²

---

¹⁶ CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

¹⁷ Jedná se o souhrnné označení pro užívací poplatky typu cel za průchod a ochranu (Passier-, Geleitzölle).

WITTE, P. – BLEIHAUER, H. J. *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*. 3. Auflage. Herne; Berlin: Neue Wirtschaftsbriefe, 1998. 499 s. ISBN 3-482-43543-X, s. 28.

¹⁸ Zjednodušeně řečeno byly hlavními idejemi merkantilismu udržování drahých kovů (a surovin obecně) a peněz v zemi a aktivní obchodní bilance (tedy převaha exportu nad importem, což koresponduje s první zásadou, kdy byly dováženy suroviny a naopak vyváženy hotové výrobky). Uplatňování merkantilismu však vedlo k útlumu mezinárodního obchodu.

¹⁹ Období formy vlády v Evropě v období od konce 16. století do Francouzské revoluce (tedy roku 1789) charakterizované ústředním a neomezeným postavením panovníka (jednotlivce) a hospodářským a politickým centralismem.

²⁰ Passier-, Geleitzölle.

²¹ Lze uvést např. celní řád ve Württembersku ze dne 28. července 1661, mýtný a akcízový řád v Bavorsku ze dne 29. listopadu 1784 nebo celní zákon v Prusku ze dne 1. ledna 1819.

²² NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –vorsorge: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3, s. 33.

Milníkem v oblasti celnictví na území Německa bylo založení Německého celního spolku. Na začátku 19. století přešla německá knížectví za současného zrušení vnitřních cel mezi sebou ke společnému systému pohraničních cel (výběr cel při přechodu hranice na rozdíl od systému výběrčích míst typického pro středověk), který však silně omezoval vzájemný hospodářský styk. Vývoj německého celního práva začal v podstatě se snahami Friedricha Listse (1789-1846) o odstranění vnitřních celních překážek v německých zemích.²³ Očekávaná harmonizace hospodářských rámcových podmínek v oblasti celního práva probíhala po různých sblížovacích pokusech mezi různými státy teprve od roku 1833.

Zatěžující dovozní, průvozní a vývozní cla mezi německými knížectvími byla krok za krokem odbourávána vytvářením regionálních celních unií²⁴ ve prospěch společných cel navenek. Dne 1. ledna 1834 vstoupily v platnost smlouvy,²⁵ kterými byl založen Německý celní a obchodní spolek, který představoval první velký krok směrem k německé celní unii. Po zakládajících státech Bavorsku, Hesensku, Prusku, Sasku a Durynsku přistoupily do roku 1853 také všechny další německé země. Pouze Rakousko se smluv i nadále neúčastnilo.

---

²³ „Je-li státovědou považována za pravdivou skutečnost, že cla mají za následek pouze politické rozdělení různých států, musí být též pravdou, že sjednocení těchto států v celní a obchodní unii s sebou zároveň přináší sjednocení politického systému těchto států.“

WITTE, P. – BLEIHAUER, H. J. *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*. 3. Auflage. Herne; Berlin: Neue Wirtschaftsbriefe, 1998. 499 s. ISBN 3-482-43543-X, s. 29.

²⁴ Tou se rozumí spojení dvou nebo více suverénních států, v jehož rámci jsou jednotlivá výsostná státní území sloučena ve společné celní území. Vůči třetím zemím platí díky společnému celnímu tarifu jednotná vnější cla, zatímco vnitřní cla a srovnatelné překážky obchodu mezi členskými státy odpadají (princip volného pohybu). Celní unie mimoto předpokládá společnou obchodní politiku a právní unifikaci v oblasti cel a obchodu (srov. §§ 7, 8 Spolkového celního zákona z roku 1869, čl. 9 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství).

WITTE, P. – BLEIHAUER, H. J. *Tamtéž*.

ŠRAMKOVÁ, D. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 489.

²⁵ Zakládací smlouvy Německého celního spolku, zákon č. 1472 ze dne 22. března 1833, GS Pr. St. 1883; zákon č. 1473/1474 ze dne 30. března 1833, GS Pr. St. 1833, 210; zákon č. 1475 ze dne 10. května 1833, GS Pr. St. 1833, 232; zákon č. 1476-1478 ze dne 11. května 1833, GS Pr. St. 1833, 240.

„GS Pr. St.“ je označení tehdejší zákonné publikační platformy Pruska – Gesetz-Sammlung für die Königlich Preußischen Staaten.

SCHERNEY, C. *Die Änderung einer Entscheidung im Zollrecht*. Münster, 1995. 143 S.

Inauguraldissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Rechte durch die Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität, s. 1.

Německý celní spolek nejprve převzal za tarif pruský celní zákon ze dne 26. května 1818.²⁶ Ten se později bez velkých změn stal prvním spolkovým celním zákonem ze dne 23. ledna 1838, který však ještě neměl přímý účinek ve spolkových státech.²⁷ Nastolené sjednocení obchodní politiky bylo pro oblast celního práva provedeno spolkovým celním zákonem z 1. července 1869, který již platil bezprostředně v členských státech.²⁸

V roce 1888 se k německému celnímu území připojila též svobodná hanzovní města Hamburg a Brémy. Ačkoli již pruský celní zákon z roku 1818 zaručil obchodní svobodu a zakotvil odklon od merkantilismu, zachovala se též v době Německého spolku nadále myšlenka ochranného cla, především k ochraně tuzemského hospodářství před anglickou konkurencí. Zde vznikla též idea tzv. výchovných cel,²⁹ která měla odpadnout, pokud se tuzemské výrobky staly konkurenceschopnými.

Vývoj, který počal založením Německého celního spolku, skončil přijetím ústavy Německé říše ze dne 16. 4. 1871. Jednotný spolkový celní zákon z roku 1869 se stal říšským právem, protože zákonodárství pro celou oblast celnictví náleželo od této chvíle říši včetně výnosu z cel, zatímco výběr a správa cel zůstaly nadále ponechány zemím. Teprve po přijetí ústavy Výmarské republiky ze dne 11. 8. 1919 přešla též správa cel a spotřebních daní na samotnou říši.³⁰

S hospodářským rozvojem, který následoval po založení Německé říše v roce 1871, byla nakonec odstraněna i nejdůležitější ochranná cla. Tento vývoj však vydržel pouze několik málo let. Hospodářská krize v roce 1877 vedla ke znovuzavedení ochranných cel v roce 1879, kdy se za Bismarcka zesílená politika ochranných cel uplatňovala zejména vůči anglickému zboží a učinila cla nástrojem plánované obchodní politiky s platností dodnes.

---

²⁶ Zákon č. 482, GS Pr. St. 1818, 65.

²⁷ Zákon č. 1867, GS Pr. St. 1838, 33.

²⁸ GBl. 1866/69, s. 1381 a násl.

„GBl.“ je označení tehdejší zákonné publikační platformy spolku – Gesetzblatt.

²⁹ Erziehungszölle

³⁰ NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –versorgung: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3, s. 34.

Pro české země patřící od roku 1526 k habsburské monarchii byl zásadní revoluční rok 1848, kdy došlo ke změně celého společenského zřízení a vrchnostenská (feudální) správa byla nahrazena správou státní. Byla vybudována ministerstva jako nové centrální orgány monarchie, přičemž oblast celnictví spravovalo ministerstvo financí. Pro jednotlivé země byla dále vytvořena zemská finanční ředitelství. Další stupeň řízení představovala okresní finanční ředitelství příslušná pro správu nepřímých daní, poplatků, cel a státních monopolů, která byla nadřízená celním úřadům a finanční stráží.³¹

Zavádění a odstraňování ochranných cel pokračovalo na německém území v první polovině 20. století. Během císařství byl zahraniční obchod téměř zcela ochromen. Tato situace trvala dále během 1. světové války. Po válce došlo pod vlivem vítězných mocností ke zrušení dosud platných německých dovozních a vývozních předpisů. To vedlo k tomu, že na území Německa se opět mohlo bez celních omezení dostat zboží všeho druhu. Tento vývoj trval asi do roku 1926, tzn. do úplného převzetí celní správy spojenci. Vzrůstající industrializace, nové technologie a rozšiřující se mezinárodní obchod vedly k přepracování německého spolkového celního zákona a k přijetí nového v roce 1939.

Po rozpadu Rakouska-Uherska, který byl jedním z výsledků 1. světové války, převzala Československá republika systém celní správy monarchie. Organizační struktura v podobě ministerstva financí jako vrcholného správního orgánu v této oblasti, celních úřadů na nejnižší organizační úrovni a finanční stráže jako orgánu ostraha hranic zůstala tedy i nadále, byť jen dočasně, zachována. Období první republiky však skončilo s nástupem její okupace nacistickým Německem 15. března 1939 a Protektorát Čechy a Morava byl 1. října 1940 začleněn do celní unie s Německem.³²

---

³¹ Finanční stráž byla zvláštním pomocným finančním orgánem monarchie a později 1. republiky československé, jejímž úkolem byl původně boj proti podloudnictví během napoleonských válek a později ostraha hranic jako taková.
CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

³² CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Tamtéž*.

V období Třetí říše v Německu následovalo znovu drastické zvýšení celních sazeb. Byla zavedena též vývozní omezení, která připomněla doby vývozních zákazů za merkantilismu. Celní zákon vydaný roku 1939³³ přitom v podstatě navazoval na ustanovení spolkového celního zákona z roku 1870. Přesto nebylo dosaženo samostatnosti německého hospodářství, o kterou bylo těmito opatřeními usilováno.

Během 2. světové války zahraniční obchod prakticky neprobíhal, třebaže o dovozech a vývozech v obsazených územích bylo oficiálně pojednáváno jako o importu a exportu. Po 2. světové válce byla celní svrchovanost a tedy i celní správa nejprve přenesena na okupační mocnosti. Teprve pozvolna se vedle toho vyvíjely od roku 1945 do založení Spolkové republiky Německo v roce 1949 v zemích z částí bývalé říšské finanční správy různé zemské finanční správy, kterým byly též podřízeny příslušné celní úřady.

Založením Spolkové republiky Německo přešlo zákonodárství stejně jako správa cel a spotřebních daní na spolek (srov. čl. 73 odst. 1 č. 5, 105 odst. 1 a 108 odst. 1 německé ústavy³⁴). K tomu byla vytvořena spolková celní správa jako část spolkové finanční správy.

Již krátce po úpadku Třetí říše směřoval politický vývoj, obzvláště celní politika, směrem k evropské integraci. Protože tento cíl však nemohl být naplněn během krátké doby, byl vytvořen nejprve na území Spolkové republiky národní německý celní řád. Později byl základem pro celní zákon z roku 1961.³⁵ Celní zákon podstatně zjednodušil a zrychlil celní řízení. To se stalo nezbytným na základě podstatného rozšíření zahraničního obchodu Spolkové republiky Německo ve srovnání s předválečným obdobím.³⁶

---

³³ RGBL. I 1939, s. 529.

„RGBL.“ je označení tehdejší zákonné říšské publikační platformy – Reichsgesetzblatt.

³⁴ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland ze dne 23. května 1949 ve znění opravy zveřejněné ve Spolkovém věstníku, části III, číslo 100-1.

³⁵ BGBl. I 1961, s. 737.

„BGBl.“ je označení současné zákonné publikační platformy SRN – Bundesgesetzblatt.

³⁶ NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –versorgung: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3, s. 35 – 36.

V Československu byla po 2. světové válce obnovena celní správa podle modelu první republiky, od roku 1948 ji vykonávaly národní výbory jako všeobecné dekoncentrované orgány státní správy.³⁷ Tyto se však neosvědčily, proto celnictví přešlo do resortu orgánu na vrcholu soustavy státní správy, a to ministerstva zahraničního obchodu. Finanční stráž byla komunisty zrušena v roce 1949. Později byla celní správa dvoustupňová, kdy Ústřední celní správa jako součást ministerstva řídila jednotlivé celnice.

Po vzniku československé federace v roce 1968³⁸ byla vytvořena dvě celní ředitelství, pro Českou socialistickou republiku v Praze a pro Slovenskou socialistickou republiku v Bratislavě, řízená Ústřední celní správou, která byla součástí federálního ministerstva zahraničního obchodu. Celní ředitelství pak řídila celnice ve své části federace.³⁹

Ve Spolkové republice Německo se teprve poválečný vývoj v oblasti celnictví vyznačoval přibývajícými mezinárodními závazky. Mezinárodní snahy o liberalizovaný světový obchod, který by již nepodléhal protekcionistickým omezením, vedly v posledních desetiletích ke stálému odbourávání cel a jiných překážek obchodu. Celní zákon z roku 1961 platil až do přijetí celního kodexu Společenství 1. ledna 1994.⁴⁰

V Československu si nová politická situace po listopadu 1989 vynutila změny v celém správním aparátu. Rozhodnutím ministra zahraničního obchodu koncem roku 1992 byla Ústřední celní správa se všemi svými podřízenými složkami převedena z působnosti federálního ministerstva zahraničního obchodu do působnosti federálního ministerstva financí.⁴¹ S rozpadem československé federace ke konci roku 1992 a vznikem samostatných nástupnických států České republiky a Slovenské republiky k 1. lednu 1993

---

³⁷ PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část. 7.* vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2007. 418 s. ISBN 97-8802-1042-766; 97-8807-2392-070, s. 178.

³⁸ Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., který novelizoval Ústavu ČSSR z roku 1960.

³⁹ CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

⁴⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství.

⁴¹ CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Z historie celníků na území dnešní ČR* [online]. [cit. 07-03-2010]. Dostupné z <<http://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-CS.aspx>>.

souvisel i zánik federálních orgánů a osamostatnění stávajících systémů státní správy (včetně celní) obou republik. Vstup České republiky do Evropské unie k 1. květnu 2004 znamenal zejména pro celní správu doslova zemětřesení.

Kapitola 2 – Celní dohled nad zbožím

Ještě než se dostanu k této základní činnosti celní správy obou zemí, pojednám nejprve krátce o rozsahu jejích úkolů obecně. Jak již bylo naznačeno v úvodu, škála činností vykonávaných celní správou je pestrá a široká. Pro oba zkoumané systémy (tedy český a německý) souvisí tato skutečnost bezpochyby s členstvím v Evropské unii, kdy v důsledku vytvoření celní unie došlo k odčerpání podstatné části základní činnosti národních celních správ. Takto vzniklou mezeru bylo nutno nahradit jinou agendou. Dále nejprve podávám přehled základních kompetencí obou celních správ podle platné právní úpravy, které jsou dále rozpracovány v jednotlivých následujících částech.

Základ právní úpravy obsahuje zákon o celní správě.⁴² Ten německý uvádí⁴³ jako základní činnost celní správy celní dohled nad zbožím nacházejícím se v oblasti působnosti zákona v rámci celního území Evropské unie v souladu s celním kodexem. To samé platí i pro českou celní správu, nicméně úprava není obsažena uceleně v jednom ustanovení, jak je tomu v německém celním zákoně, ale tato kompetence týkající se správy cel je stanovena pro každý organizační stupeň celní správy zvlášť.⁴⁴

Dále německý zákon uvádí⁴⁵ dozor nad zbožím podléhajícím spotřební dani nebo zákazům a omezením podle komunitárních nebo národních předpisů jako další oblasti činnosti celní správy. V českém zákoně o celní správě podobné ustanovení nenajdeme, východiskem je generální zmocnění, že celní správa vykonává další úkoly svěřené jí na základě zvláštních předpisů.⁴⁶

---

⁴² Zollverwaltungsgesetz (ZollVG) ze dne 21. prosince 1992, BGBl. I S. 2125; 1993, 2493; Zákon č. 185/2004 Sb., o celní správě České republiky.

⁴³ § 1 odst. 1.

⁴⁴ Generální ředitelství cel – § 3 odst. 5 písm. d), celní ředitelství – § 4 odst. 5 písm. f) a celní úřady – § 5 odst. 3 písm. a) a f).

⁴⁵ § 1 odst. 2, 3.

⁴⁶ Opět v rámci výčtu kompetencí u jednotlivých orgánů - § 4 odst. 6 písm. g) pro celní ředitelství a § 5 odst. 4 písm. o) pro celní úřady ve spojení s těmito zvláštními zákony. Pro správu spotřebních daní to je ust. § 1 odst. 3 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Pokud jde o kontrolu zákazů a omezení, lze příslušnost celní správy dovodit z několika ustanovení zákona - § 5 odst. 4 písm. l) ve spojení s § 2 písm.

V neposlední řadě celní správa vykonává dohled nad dovozem a vývozem hotovostních peněžních prostředků⁴⁷ v rámci vnějších vztahů Evropské unie se třetími zeměmi na základě nařízení proti praní peněz.⁴⁸

S ohledem na výše uvedené by se tedy obecně dala činnost celní správy charakterizovat jako tzv. **fiskální** a **nefiskální**, přičemž prvně jmenovaná by se týkala jakékoli činnosti, která nějakým způsobem souvisí se zajišťováním příjmů veřejných rozpočtů (na národní nebo komunitární úrovni – srov. výběr cel⁴⁹ a nepřímých daní). Nefiskální část by potom zahrnovala ostatní činnosti celní správy, které nemají přímý dopad na tvorbu veřejných rozpočtů. Jednalo by se zde zejména o kontrolu dodržování předpisů (národních nebo komunitárních), které zakazují nebo omezují pohyb (dovoz, vývoz, průvoz) určitého zboží (k nefiskální části celního dohledu nad zbožím srov. sub. 3.4 – zákazy a omezení).

Toto základní členění by se dalo ještě doplnit kritériem přechodu zboží přes státní (resp. celní hranici v případě Evropské unie) a kontroly druhu vybírané dávky (clo, spotřební daň). Na základě těchto kritérií lze rozlišovat:

---

b) celního zákona a zvláštními předpisy, § 5 odst. 3 písm. o) a dále již zmiňovaná generální zmocňovací klauzule ve spojení s příslušnými zákony.

⁴⁷ V německém zákoně opět výslovně stanoveno v § 1 odst. 3a. Česká úprava vychází z generálního zmocnění ve spojení se zákonem č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící.

⁴⁹ Vedle této primární (fiskální) funkce, a to zajištění příjmů státu, mají cla za určitých okolností i sekundární (ochrannou) funkci, která slouží ochraně tuzemské ekonomiky (např. při dovozu tzv. subvencovaných výrobků ze třetích zemí – dumpingu, zde se potom uplatňují tzv. antidumpingová cla jako odvetné opatření sloužící k vyrovnání cen s výrobky produkovány v tuzemsku bez těchto státních subvencí).

Dále je v této souvislosti třeba poznamenat, že lze rozlišovat fiskální část celního dohledu v širším a užším smyslu. V širším smyslu hovoříme o veškeré činnosti celní správy sloužící zajištění příjmů veřejných rozpočtů – zahrnujeme sem tedy i správu různých čistě vnitrostátních daní a poplatků, které nesouvisí s přechodem zboží přes státní hranici – např. správa (vnitrostátních) nepřímých daní (spotřebních, ekologických, DPH) nebo různých správních poplatků vybíraných v rámci tzv. dělené správy (k tomu dále srov. sub. 2.3 a 2.6). Naopak fiskální činnost celní správy v užším smyslu, kdy s ohledem na výše uvedené je rozlišovacím kritériem přítomnost zahraničního prvku, se vztahuje pouze na výběr veřejnoprávních dávek souvisejících s přechodem zboží přes celní hranici.

DRUH ČINNOSTI CELNÍ SPRÁVY	Fiskální		Nefiskální	
	<i>V užším smyslu</i>		<i>V širším smyslu</i> (všechny veřejnoprávní dávky spojené se zbožím)	
	Clo	Ostatní dávky		
Národní	X	Např. správa národních spotřebních daní	Např. správa národních spotřebních daní, nikoli však cel	X
Přeshraniční	Správa cel	Správa nepřímých daní u dováženého a vyváženého zboží	Správa cel a nepřímých daní u dováženého a vyváženého zboží	Kontrola zákazů a omezení

Dále se budu v této kapitole věnovat fiskální části činnosti celní správy při dohledu nad zbožím v užším smyslu, a to výběru cel vázaných na přechod zboží přes celní hranici (k problematice správy nepřímých daní, ať už vázaných na přechod zboží přes státní hranici, či nikoli, srov. sub. 3.2).

Správa cel patří historicky k nejstarším činnostem celní správy, která vtiskla název celému jejímu systému. Představuje soubor opatření (pravomocí) této výseče státní správy při výběru cel, daní a jiných poplatků, která je třeba uhradit v přeshraničním obchodu zbožím se třetími zeměmi; poplatková

povinnost se přitom váže na vstup zboží do hospodářského oběhu EU (dovozní clo) popř. na jeho opuštění (vývozní clo), jeho výše se řídí Celním tarifem.⁵⁰

Celnímu dozoru podléhá jednak doprava veškerého zboží po souši, moři nebo vzduchem na celní území Evropské unie nebo z něj. Hmotně právní a procesní základ této oblasti činnosti celní správy tvoří zejména předpisy celní a daňové. Z prvně uvedených je nejvýznamnějším pramenem práva celní kodex Společenství.⁵¹ Tento předpis v podstatě nahradil národní celní zákony.⁵²

2.1 Historický vývoj hmotného celního práva EU

V Evropě se brzy po 2. světové válce prosadila myšlenka jednotné Evropy. Již v roce 1952 vytvořila „Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)“⁵³ celní unii mezi Spolkovou republikou Německo, Belgií, Lucemburskem, Nizozemskem, Francií a Itálií pro komodity uhlí, ocel, železná

---

⁵⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku.

⁵¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 450/2008 ze dne 23. dubna 2008, kterým se stanoví celní kodex Společenství (Modernizovaný celní kodex). Nahrazuje původní Nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (čl. 186 nového kodexu), nicméně nabývá postupně účinnosti v závislosti na doposud přijatých prováděcích předpisech k němu (čl. 188). Doposud bylo přijato pouze Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 ze dne 16. listopadu 2009 o systému Společenství pro osvobození od cla.

EUROPEAN COMMISSION. *Customs legislation* [online]. [cit. 04-05-2010]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/legislation/legislation/customs/index_en.htm>.

ŠRAMKOVÁ, D. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 485 – 486.

⁵² Na rozdíl od německé úpravy zůstal zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů, v platnosti a ve věcech neupravených komunitárním právem (zejména oběma celními kodexy a sazebníkem) se použije vedle něj. Celní zákon upravuje například v hlavě třetí pravomoci celníků jako příslušníků bezpečnostních sborů České republiky (§ 1 odst. 9 zákona o celní správě ve spojení se zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů).

⁵³ BGBl. II 1952, s. 454.

Nejdříve byla založena tři společenství Pařížskou úmluvou o ESUO z roku 1951 a Římskými smlouvami o EHS a EURATOM (Smlouva o založení Evropského atomového společenství ze dne 25. března 1957; BGBl. II 1957, 1014), jejichž orgány později v roce 1965 byly sloučeny bruselskou smlouvou (Úmluva o ustavení společné Rady a Komise evropských společenství ze dne 8. dubna 1965; BGBl. II 1965, 1454) pro všechna evropská společenství při zachování právní subjektivity všech tří společenství.

SCHERNEY, C. *Die Änderung einer Entscheidung im Zollrecht*. Münster, 1995. 143 S.

Inauguraldissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Rechte durch die Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität, s. 1.

ruda, kovový šrot a železo. Třebaže smlouva neregulovala společný celní tarif, umožnila odbourání vnitřních cel pro jmenované komodity.

Dalším celněprávně relevantním krokem v průběhu evropské integrace bylo založení Evropského hospodářského společenství v roce 1957.⁵⁴ Článek 9 zakládací smlouvy⁵⁵ prohlásil vybudování celní unie za cíl Společenství, nemohla však být ihned uskutečněna kvůli absenci unifikace národních celních tarifů.

Pod pojmem celní unie bylo v podstatě míněno vzdání se státní suverenity a samostatnosti v oblasti celního práva.⁵⁶ Teprve 1. ledna 1968 se podařilo vytvořit tarifní unii pro průmyslová odvětví a 1. ledna 1970 pro zemědělství.⁵⁷ Zároveň bylo usilováno o sjednocení a harmonizaci základů celního práva. Přes množství smluv a nařízení jako mezičlánků bylo tohoto cíle dosaženo, alespoň pro oblast materiálního celního práva, nabytím účinnosti celního kodexu v roce 1992.⁵⁸

---

⁵⁴ Srov. Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství, BGBI. II 1957, s. 766 a násl. Cílem bylo vytvoření hospodářského prostoru bez hranic pro veškeré zboží. Vznik celní unie v roce 1968 přitom představoval první krok.

⁵⁵ Dnes čl. 28 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁵⁶ Aby bylo zajištěno, že všechno zboží dovezené do Společenství bude všude podléhat stejnému celnímu zacházení, bylo zapotřebí nového uspořádání stávajícího celního práva. Významným krokem tímto směrem bylo zavedení jednotné celní deklarace v roce 1988. Nastoupila na místo 150 (!) různých dokumentů používaných doposud celními správami členských států.

⁵⁷ Nařízení EHS 950/68 Rady o společném celním tarifu ze dne 28. června 1968; Úř. věst. ES č. L 172/168.

Nejdříve byla do konce roku 1961 na základě tehdejšího čl. 27 Smlouvy o EHS vydávána Komisí doporučení, která však podle čl. 189 odst. 5 nebyla pro členské státy závazná. Aby došlo ke zvýšení efektivity harmonizačních snah, byly v následujícím období (asi do roku 1979) na základě čl. 100 vydávány Radou směrnice, které podle čl. 189 odst. 3 sice pro členské státy závazné jsou, vyžadují však národní transpozici. Aby byly překonány rozdílné způsoby transpozice směrnic členskými státy, byly dosavadní směrnice pozvolna nahrazovány nařízeními, která jsou podle čl. 189 odst. 2 komunitárním právem s přímým účinkem.

SCHERNEY, C. *Die Änderung einer Entscheidung im Zollrecht*. Münster, 1995. 143 S.

Inauguraldissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Rechte durch die Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität, s. 2 a 3.

⁵⁸ Úř. věst. ES 1992 č. L 302/I.

Vlastní vývoj Celního kodexu začal již v roce 1976 interními pracemi Komise na kodifikaci veškerého komunitárního celního práva. V roce 1979 zveřejnila Komise víceletý program k uskutečnění celní unie (Úř. věst. ES č. C 84/79, s. 2), který byl výsledkem úvah a diskusí probíhajících v souvislosti se sdělením Komise týkajícím se stavu celní unie ze dne 15. června 1977 [KOM (77) 210 eng.; srov. též stanovisko Hospodářského a sociálního výboru ze dne 30. března 1978 (Úř. věst. č. C 181/78, s. 31 a násl.), zprávu určenou Evropskému parlamentu (dok. 557/77) a následná usnesení parlamentu ze dne 12. dubna 1978 (Úř. věst. č. C 108/78, s. 29 a násl.) a ze dne 5. července 1978 (Úř. věst. č. C 182/78, s. 26 a násl.). Ve

Dokončením evropského vnitřního trhu⁵⁹ k 1. lednu 1993 bylo vytvořeno jednotné hospodářské území. Dnes platí společný trh pro všechny státy Evropské unie. Tyto tvoří zásadně jedno společné celní území ve smyslu čl. 2 a 3 celního kodexu.⁶⁰ Doprava zboží mezi členskými státy EU nepodléhá již od té doby celní kontrole, dodržování celních formalit na vnitřních hranicích unie od tohoto okamžiku odpadlo. Podél společné vnější hranice s tzv. třetími zeměmi a v přístavech a na letištích pokračuje celní správa i nadále v plnění svých klasických úkolů spojených s celním dohledem nad zbožím v souladu s materiálním a procesním celním právem.

---

víceletém programu se mj. uvádělo, že předpoklady vytvoření celní unie „se nevyčerpávají přijetím společného celního tarifu a zásad pro jeho aplikaci, nýbrž musejí být úplněji, jednotněji a účinněji konkretizovány právní předpisy, které zaručí homogenní úpravu obchodu mezi Společenstvím a třetími zeměmi a tímto vytvoří předpoklad, že zboží bude obchodováno v rámci Společenství za stejných podmínek jako na trzích v jednotlivých státech [Úř. věst. ES č. C 84/79, s. 2 (3), I. A. 1]. Ve svém sdělení Radě ze dne 22. února 1982 v rámci „Programu pro realizaci celní unie 1982“ (Úř. věst. ES č. C 80/82, s. 1, opraveno v Úř. věst. ES č. C 137/82, s. 18) uvedla Komise, že musí být především doplněny již existující základy evropského celního práva cestou harmonizace zatím nedotčených oblastí a po ukončení harmonizačních opatření může být vytvořen typ celního zákoníku, ve kterém budou shrnuty odvětvové právní předpisy do celkového článkovaného díla (Úř. věst. ES č. C 80/82, s. 2). Tento názor sdílel i Hospodářský a sociální výbor, který ve svém stanovisku k programu souhlasil s uvedeným řešením, oproti názoru Komise navrhl však postupovat v opačném pořadí, tedy nejprve vypracovat rozsáhlou koncepci celního kodexu Společenství a teprve v návaznosti na to uspořádat poté dílčí oblasti, které je třeba harmonizovat [Úř. věst. ES č. C 178/82, s. 13 (14)]. V roce 1984 byla vytvořena pracovní skupina pro „základní celní nařízení Společenství“, která měla zajistit vypracování společného celního zákoníku. Jako výsledek práce této skupiny předložila Komise dne 21. března 1990 návrh Nařízení (EHS) Rady, kterým se stanoví celní kodex Společenství (Úř. věst. ES č. C 128/90, s. 1). Se zřetelem na pozměňovací návrhy Evropského parlamentu (Úř. věst. ES č. C 72/91, s. 178 a Úř. věst. ES č. C 284/92, s. 64) a Hospodářského a sociálního výboru (Úř. věst. ES č. C 60/91, s. 5) byl 12. října 1992 přijat v konečném znění Celní kodex.

SCHERNEY, C. *Tamtéž*, s. 3 a 4.

⁵⁹ Jednotný evropský akt zavedl pojem vnitřní trh do Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství a stanovil pro jeho realizaci konečné datum 31. prosince 1992 (čl. 7a odst. 1 smlouvy). Podle čl. 7a odst. 2 (čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie) zahrnuje vnitřní trh prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu v souladu s ustanoveními této smlouvy. Oproti dřívějším snahám o vytvoření společného trhu je na vnitřním trhu nové, že se má odehrávat v „prostoru bez vnitřních hranic“. Tím není myšleno, že budou odstraněny politické hranice mezi členskými státy, nýbrž s ohledem na pohyb zboží bude usilováno o odstranění formalit a kontrol na vnitřních hranicích mezi členskými státy, které byly doposud spojeny s jejich přechodem.

WITTE, P. – BLEIHAUER, H. J. *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*. 3. Auflage. Herne; Berlin: Neue Wirtschaftsbriefe, 1998. 499 s. ISBN 3-482-43543-X, s. 35 a 36.

⁶⁰ K celnímu území Evropské unie náleží zásadně evropská území Německa, Francie, Itálie, Nizozemska, Lucemburska, Belgie (od r. 1958), Dánska, Velké Británie, Irsko (od r. 1973), Řecko (od r. 1981), Španělska, Portugalska (od r. 1988), Rakouska, Švédsko, Finsko (od r. 1995), Kypru, České republiky, Estonska, Maďarska, Litvy, Lotyšska, Malty, Polska, Slovenska, Slovinska (od r. 2004), Bulharska a Rumunska (od r. 2007); ve fázi přístupových jednání se nachází přístup Turecka.

NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –vorsorge: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3, s. 36 a 37.

ŠRAMKOVÁ, D. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 489 – 490.

Pro zboží, které podléhá zvláštním spotřebním daním, mohly kontroly na vnitřních hranicích odpadnout díky komunitární harmonizaci právní regulace spotřebních daní (k tomu dále srovnej sub. 3.2.1). Též zjišťování statistiky pohybu zboží uvnitř EU nebylo od tohoto okamžiku již spojeno s celně právní evidencí zboží z důvodu přechodu hranice, nýbrž se samostatným přihlášením zboží u statistických úřadů členských států.⁶¹

2.2 Materiální a procesní celní právo jako základ činnosti celní správy v rámci jejího dohledu nad zbožím

Národní předpisy platné v jednotlivých členských státech EU částečně ještě do počátku 90. let byly v rámci rozvoje Evropské unie rostoucí měrou přizpůsobovány komunitárnímu právu a nakonec jím nahrazeny. Po přechodném období s více než stovkou jednotlivých úprav v nařízeních a směrnicích vyžadoval integrační proces v rámci EU zcela nové uspořádání stávajících národních a komunitárních celních předpisů. V roce 1994 byly konečně téměř všechny celní předpisy unie koncentrovány do jednoho předpisu, celního kodexu, který společně s prováděcím nařízením⁶² k němu tvoří základ dnešního celního práva.

Není cílem této práce podat podrobný rozbor platného celního práva, proto jen stručně nastíním jeho obsah. Celní kodex obsahuje pouze základní ustanovení evropského celního práva. Podrobnosti se nacházejí v 915 člancích a 113 přílohách prováděcího nařízení, které systematickým uspořádáním odpovídá celnímu kodexu. Ten upravuje celý proces celního řízení⁶³ od podání celní deklarace, přes přidělení celně schváleného určení a propuštění do celního režimu až po vyměření cla dle sazebníku podle zjištěné celní hodnoty zboží a jeho úhradu včetně systému osvobození od cla. Vedle prováděcího

---

⁶¹ WITTE, P. – BLEIHAUER, H. J. *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*. 3. Auflage. Herne; Berlin: Neue Wirtschaftsbriefe, 1998. 499 s. ISBN 3-482-43543-X, s. 36.

⁶² Nařízení Komise (EHS) č. 2454/93 ze dne 2. července 1993, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství.

⁶³ Srov. ŠRAMKOVÁ, D. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 490 – 492.

nařízení existují další komunitární právní předpisy, které představují pramen celního práva.⁶⁴ Na mnohých místech na tyto předpisy odkazuje celní kodex.

Celní dohled začíná dovozem zboží na celní území Evropské unie, tedy vlastním překročením hranice.⁶⁵ Od tohoto okamžiku má celní správa kdykoli možnost provést konkrétní opatření, např. zastavení a prohlídku vozidla. Zboží dovezené na celní území Evropské unie zůstává pod celním dohledem, dokud to je nezbytné ke zjištění jeho statusu.⁶⁶ Je-li zboží přiznán status Společenství, končí celní dohled. V případě nekomunitárního zboží končí např. zpětným vývozem, zničením nebo převezením do svobodného skladu nebo zóny.

Na základě aplikační přednosti komunitárního práva nebylo již poté, co vstoupil v platnost celní kodex, třeba německého celního zákona. Chybějící celně právní úprava je v Německu obsažena v zákoně o celní správě a celním nařízení.⁶⁷ V ČR zůstal celní zákon v platnosti a použije se subsidiárně k celnímu kodexu. Oprávnění orgánů celní správy kontrolovat dodržování těchto předpisů a v případě potřeby zasáhnout do volného pohybu zboží vyplývají z celního dozoru, kterému zboží podléhá automaticky při dovozu.

Pojem celní dozor tedy zahrnuje kontrolní opatření celních orgánů, která mají zajistit dodržování celních předpisů. Neznamená to tedy, že se zrušením kontrol na vnitřních hranicích mezi členskými státy EU zanikla i tato základní činnost celní správy, pouze se omezila na kontroly na vnějších hranicích EU a ve vnitrozemí v jednotlivých členských státech.

---

⁶⁴ Tvořící např. systém osvobození od cla, srov. poznámku č. 51.

⁶⁵ Čl. 37 celního kodexu (čl. 91 modernizovaného celního kodexu).

⁶⁶ Zboží, které se nachází na celním území Evropské unie, má buď status komunitárního zboží, či nikoli (čl. 4 bod 18. a 19. modernizovaného celního kodexu).

⁶⁷ Zollverordnung (ZollV) ze dne 23. prosince 1993, BGBl. I S. 2449 (1994, 162).

Kapitola 3 Ostatní činnosti celní správy

V této kapitole se budu zabývat jak fiskální, tak nefiskální činností celní správy podle členění uvedeného v úvodu předchozí kapitoly. Z prvního okruhu to bude správa nepřímých daní, z posledně uvedeného dohled nad hotovostními platebními prostředky, následovat bude nejrozsáhlejší část práce (zejména z důvodu množství regulovaných oblastí), a to kontrola zákazů a omezení a v závěru kapitoly se dotknu kompetencí celní správy v silniční dopravě a v rámci Integrovaného záchranného systému.

3.1 Dohled nad hotovostními platebními prostředky

Přeshraniční pohyb hotovostních prostředků je kontrolován celní správou na vnějších hranicích Evropské unie stejně jako na těch německých v rámci ní. Tím se má zabránit praní peněz a financování teroristických skupin. Česká celní správa kontroluje dodržování omezení plateb v hotovosti ve vnitrozemí v rámci své ostatní činnosti.⁶⁸ Nejedná se tedy o zvláštní univerzální kontrolní pravomoc jako v případě německé celní správy, ale o kontroly např. v rámci (obecného) celního dohledu nad zbožím, ale praktický dopad kontrol je podle mého názoru srovnatelný (to neplatí pro překračování vnějších hranic EU, kdy na tyto situace se vztahuje komunitární právo, srov. dále).

Praní peněz označuje obecně ilegální převedení výnosů z trestné činnosti, například z obchodu s narkotiky nebo pašování cigaret, do legálního finančního a hospodářského oběhu. Podle všeobecných poznatků jsou zisky z trestné činnosti převáženy i v rámci cestovního ruchu z jednoho státu do druhého (např. v cestovních zavazadlech), aby byly smíšeny se zákonnými penězi za účelem zastření jejich původu a tím definitivně odňaty možnosti zásahu orgánů činných v trestním řízení.

---

⁶⁸ To vyplývá ze sankčních ustanovení § 6a odst. 5 a 6 zákona č. 254/2004 Sb.

Dalším účelem dohledu je identifikace osob, které jsou v kontaktu s teroristickými skupinami, zajištění jimi převážených peněz a tím ztížení financování mezinárodního terorismu. Od 15. června 2007 má každý, kdo překračuje vnější hranici Evropské unie, povinnost ohlásit písemně hotovostní prostředky⁶⁹ převyšující celkovou sumu 10.000 euro.⁷⁰

Celníci mají v rámci plnění svých úkolů povinnost a pravomoc kontrolovat dodržování této oznamovací povinnosti. To znamená, že mohou kontrolovat dopravní prostředky a zavazadla. Existuje-li důvodné podezření, že se hotovost nachází v oblečení nebo pod ním, lze provést i osobní prohlídku.

3.2 Správa nepřímých daní

Celní správa v obou zkoumaných zemích je správcem řady nepřímých daní,⁷¹ ať už výlučným, nebo pouze ve vztahu ke zboží překračujícímu státní hranici (srov. tabulku kap. 2), které jsou označovány různě a mají též různý charakter – spotřební daně (akcízy⁷²), daň z přidané hodnoty, daň z obratu, energetické daně atd.

---

⁶⁹ Německá právní úprava obsahovala pozitivní výčet hotovostních platebních prostředků – hotovost, šeky, cestovní šeky, platební poukázky, směnky, akcie, dluhopisy, drahé kovy nebo kameny. Nyní obsahuje pouze obecný termín „hotovost a srovnatelné platební prostředky“. Naopak ta česká vymezuje bezhotovostní platbu a stanoví pro vymezené situace povinnost uskutečnit ji, jedná se tedy o „negativní vymezení hotovosti“, protože v ostatních případech se jedná o hotovostní platbu.

⁷⁰ Rámcovou právní úpravu obsahuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu, která stanovila původně ohlašovací povinnost pro částky převyšující 15.000 euro. Nová úprava snižující tuto hranici s účinností od 1. června 2007 je obsažena v nařízení.

⁷¹ Nepřímé daně jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb apod., nezohledňují osobní situaci poplatníka, jsou neadresné. Člení se na všeobecné a akcízy. Jejich nepřímost je též spatřována v tom, že nositelé daňového břemene (daňoví poplatníci), kteří v obchodních vztazích vystupují v pozici kupujícího objednatele apod., neplní svoji povinnost přímo vůči státnímu rozpočtu, ale prostřednictvím registrovaných plátců daně, kteří jsou povinni daň vybrat a odvést.

MRKÝVKA, P. – PAŘÍZKOVÁ, I. – RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 36, 381 a 382.

⁷² Podle daňové teorie a tradice jsou akcízy selektivní spotřební daní uvalenou na vybrané výrobky navíc vedle všeobecné spotřební daně a tím výrazně zvyšují daňové zatížení určitých komodit. Rolí všeobecné spotřební daně zatěžující konzumaci od daně neosvozených statků hraje v české daňové soustavě DPH, v německé je to daň z obratu. Vybrané výrobky jsou tak zatíženy de facto et de iure dvojicí daní – DPH a jednou ze selektivních spotřebních daní (akcízů). Akcízy spolu s DPH postihují spotřebu výrobků bez ohledu na to, zda jde o výrobky vyrobené v tuzemsku nebo do tuzemsku dovezené.

ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 249 s. ISBN 80-7179-413-9, s. 165;

Dále se zabývám odděleně problematikou selektivních spotřebních daní (klasických akcíů), v rámci nichž pojednávám i o tzv. energetických resp. ekologických daních a biopalivech, a všeobecné spotřební daně (DPH, daň z obratu).

3.2.1 Správa spotřebních daní

Spotřební daně jsou dávky, které zatěžují spotřebu určitého zboží. Z důvodu účelnosti a ekonomie jejich správy se spotřební daně vybírají u výrobce nebo obchodníka. Ten má zásadně možnost přesunout daň prostřednictvím kupní ceny na spotřebitele. Spotřební daně proto patří do skupiny nepřímých daní. Celní správa v SRN vybírá veškeré spotřební daně regulované státem, jejichž výnos je příjmem státního rozpočtu, ale i daň z piva náležející spolkovým zemím. Kromě toho spravuje společně se Spolkovou monopolní správou lihovin⁷³ také německý monopol lihu. Česká celní správa vedle kompetencí podle zákona o spotřebních daních, kdy i jí náleží správa veškerých spotřebních daní, plní úkoly v oblasti povinného značení spotřebitelských balení lihu kontrolními páskami.⁷⁴

Spotřební dani podléhá zboží denního konzumu (minerální oleje, elektřina, tabákové zboží atd. – tzv. nepřímé předměty daně⁷⁵), které je blíže

---

MRKÝVKA, P. – RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 402.

⁷³ Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (BfB) je spolkový úřad podléhající Spolkovému ministerstvu financí. Byl zřízen zákonem z 8. srpna 1951 jako nástupce Říšské monopolní správy.

⁷⁴ Podle zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Nicméně kontrolní páska v oblasti povinného značení lihu neplní funkci daňového priznání, jak je tomu u povinného značení tabákových výrobků tabákovými nálepkami dle § 116 odst. 1 zákona o spotřebních daní ve spojení § 114 odst. 1a vyhláškou č. 467/2003 Sb., o používání tabákových nálepek při značení tabákových výrobků. Plní kontrolní funkci za účelem zamezení nelegální výroby lihu a daňových a celních úniků.

POSANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o povinném značení lihu*. Sněmovní tisk č. 637/0. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=637&ct1=0>>.

⁷⁵ S vědomím možných výhrad si na tomto místě dovoluji odkázat na teorii přímého a nepřímého předmětu soukromoprávních úkonů. V souladu s tím by bylo možno za přímý předmět zdanění považovat lidské chování – zde spotřebu vybraných výrobků zatížených selektivní spotřební daní, protože obecně předmět zdanění neboli objekt daně představuje hmotně právní skutečnost, s níž zákon spojuje daňovou povinnost. Za nepřímý předmět zdanění by potom bylo možno považovat jednotlivé komodity podléhající spotřební dani, které jsou předmětem lidské spotřeby.

KINDL, M. In *Občanské právo hmotné*. 2. vyd. Plzeň: Čeněk, 2009. 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8.

určeno v jednotlivých zákonech. To se děje odkazem na kombinovanou nomenklaturu.⁷⁶

Získávání, výroba, skladování, přeprava a obchodní užití tohoto zboží podléhá daňovému dohledu celní zprávy. Výroba a obchod probíhají bez daně přes daňové sklady, přičemž daňová povinnost vzniká teprve opuštěním daňového skladu. V členských státech EU platí princip země určení – zboží podléhající spotřební dani je zdaněno v zemi, kde má být spotřebováno. Spotřební daně jsou vybírány ze zboží, které jim podléhá a vstoupí do hospodářského oběhu na daňovém území.

Exkurz: Historie německého systému spotřebních daní

Již ve středověku existovaly dávky, které zatěžovaly spotřebu určitých výrobků. Jednotný federální daňový systém byl však v Německu zaveden teprve v 19. století. Současný německý daňový systém má svoje kořeny ve Výmarské republice a byl podstatně ovlivněn uskutečněním evropského vnitřního trhu k 1. lednu 1993.

Jak již bylo řečeno, původ spotřebních daní lze vysledovat až do raného středověku. Asi od 13. století probíhalo v městských společenstvích uspořádání německých daní do systému. Vedle městských cel byly zaváděny dávky, které měly charakter spotřebních daní, protože zatěžovaly spotřebu určitých výrobků. Byly to především alkohol a mnohé potraviny. Protože zaplacení dávky probíhalo bez protiplnění, byly označovány jako „neoplatené“.⁷⁷ Pro zdanění potravin byl vytvořen pojem „akcíz“. Těmito spotřebními dávkami kryla

---

MRKÝVKA, P. – RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 34.

⁷⁶ Kombinovaná nomenklatura je jednotná 8místná nomenklatura zboží ES, která se používá pro zahraniční obchod v rámci společné obchodní politiky, zejména pro společný celní tarif stejně jako statistiku zpracovávanou Eurostatem a národními statistickými úřady. Byla zavedena Nařízením Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23. července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. Každý rok je v Úředním věstníku Evropské unie zveřejněno aktualizované znění přílohy I nařízení. Má-li být přihlášeno zboží u celního úřadu v Evropské unii, musí být zařazeno do kombinované nomenklatury, z ní vyplývá, jaká sazba cla se na zboží aplikuje.

EUROPEAN COMMISSION. *The Combined Nomenclature* [online]. [cit. 2010-06-07]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_duties/tariff_aspects/combined_nomenclature/index_en.htm>.

⁷⁷ Unvergolten, Ungelder.

rozvíjející se města své rostoucí finanční potřeby. S novodobým budováním suverénních států z ovládaných území byly nepřímé daně používány panovníky stále více jako zdroj financování. Jako důsledek finančních potřeb po třicetileté válce se tento druh zdanění stal v 17. a 18. století hlavní součástí státního daňového systému.

Kvůli selhání projektu ústavy v roce 1849 se podařilo až v roce 1867 (Severoněmecký svaz) resp. 1871 (Německá říše) vytvořit federální daňový systém. Říši jako spolkovému státu (federaci) byla určena veškerá cla a velké spotřební daně (na tabák, sůl a cukr) – mimo některých výjimek na lihoviny a pivo. Doplněny byly říšské spotřební daně o daň ze šumivého vína, svítících prostředků a zápalek.

Finanční nouze po první světové válce si vyžádala zásadní reformu německého daňového práva, která vedle výrazného posílení daňové pravomoci říše přinesla též jednotné daňové právo. K nejdůležitějším říšským daním patřily vedle daně z obratu také spotřební daně.

Německý daňový systém sjednocený za Výmarské republiky zůstal ve svých základech zachován až do doby spolkové republiky. Státu náleží – s výjimkou daně z piva – všechny výnosy ze spotřebních daní. Vytvořením jednotného vnitřního trhu k 1. lednu 1993 počala nová éra spotřebních daní. Nejdříve musely být sjednoceny rozdílné systémy spotřebních daní v zemích Evropské unie. Přitom byly harmonizovány pouze ty, které se na příjmech podílí nejvíce, totiž líh, alkoholické nápoje, minerální oleje, zemní plyn, tabákové zboží a od 1. dubna 1999 také elektřina. Daň ze svítících prostředků, soli, cukru a čaje byla zrušena. Vedle harmonizace spotřebních daní pokračuje na národní úrovni i nadále zdanění kávy. Od 2. srpna 2004 se vybírá zvláštní daň na „alkopop“.

Prameny práva

Základy práva spotřebních daní spočívají vedle systému zdanění podle ústavy a práva Evropské unie v první řadě v předpisech národních. Správní příslušnost je upravena v čl. 108 odst. 1 věta první německé ústavy: spotřební

daně upravené spolkovými zákony včetně dovozní daně z obratu (viz dále) spravují spolkové finanční úřady. Tím je stanoven rozsah úkolů celní správy jako součásti spolkové finanční správy. Určení výnosu vyplývá z čl. 106: příjmy ze spotřebních daní upravených spolkovými zákony (daň z energií, tabáku, elektřiny, lihovin, šumivého vína, kávy a meziproduktů) náleží zásadně státu. Výjimka platí pro daň z piva. Její výnosy plynou spolkovým zemím.

V České republice upravuje výběr (nejen) spotřebních daní ústavní pořádek⁷⁸ ve spojení se zákonem o ústředních správních úřadech⁷⁹ a dalšími předpisy.⁸⁰ Určení výnosu těchto daní se řídí rozpočtovými pravidly⁸¹ a zvláštním zákonem.⁸²

Vytvoření jednotného vnitřního trhu k 1. lednu 1993, tj. vytvoření jednotného hospodářského prostoru bez vnitřních hranic, vyžadovalo jako rámcovou podmínku harmonizaci stávajících národních systémů zdanění. To se uskutečnilo formou zahrnutí všech relevantních daní do konceptu harmonizace. K nim náležely všechny týkající se minerálních olejů, alkoholu a tabáku. V důsledku toho byly v oblasti práva spotřebních daní vydány komunitární akty ve formě směrnic,⁸³ které musí být dodržovány všemi členskými státy.

---

⁷⁸ Čl. 112 odst. 1 a čl. 79 odst. 1 Ústavy ČR ve spojení s čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod
⁷⁹ § 4 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ § 1 odst. 1 zákona o celní správě, § 1 odst. 3 zákona o spotřebních daních.

⁸¹ § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

⁸² Pokud jde o spotřební daně, část jejich výnosu, a to konkrétně 9,1 % celostátního hrubého výnosu spotřební daně z minerálních olejů směřuje do rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury [§ 5 písm. b) zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů].

⁸³ Systémová směrnice: Směrnice Rady 2008/118/ES ze dne 16. prosince 2008 o obecné úpravě spotřebních daní a o zrušení směrnice 92/12/EHS, která vymezila základy vnitrokomunitárního systému spotřebních daní pro minerální oleje, líh, alkoholické nápoje a tabákové zboží. Byla zveřejněna v Úředním věstníku Evropské unie č. L 9 ze dne 14. ledna 2009, str. 12. Účinnosti nabyla den po svém zveřejnění. Tato směrnice zrušila s účinností od 1. dubna 2010 původní několikrát novelizovanou úpravu (Úřední věstník Evropské unie č. L 76 ze dne 23. března 1992, str. 1). Obsahuje ustanovení, podle kterých může od 1. dubna 2010 probíhat přeprava zboží podléhajícího spotřební dani při odložení její splatnosti mezi členskými státy podle systému EMCS (Excise Movement and Control System). Od 1. ledna 2011 se podle nové systémové směrnice EMCS aplikuje povinně.

Strukturální směrnice: Směrnice Rady 92/83/EHS ze dne 19. října 1992 o harmonizaci struktury spotřebních daní z alkoholu a alkoholických nápojů, Směrnice Rady 95/59/ES ze dne 27. listopadu 1995 o daních jiných než daních z obratu, které ovlivňují spotřebu tabákových výrobků, Směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění

I když bylo zachováno výnosové určení ve prospěch jednotlivých členských států, podoba národních zákonů o spotřebních daních je podstatně ovlivněna komunitárním právem. Tyto předpisy jsou nyní v rámci EU – s výjimkou výše daně – navzájem dalekosáhle harmonizovány. To platí zejména pro definici předmětu daně (co podléhá dani), daňová osvobození (jaké použití předmětu daně nepodléhá zdanění) a daňové řízení (jak jsou předměty daně přepravovány, skladovány, zpracovávány).

Odpadnutí daňových hranic mezi členskými státy EU k 1. lednu 1993 si vyžádalo harmonizaci národních předpisů regulujících spotřební daně. Do německého právního řádu byly úkoly EU transponovány zákonem o spotřebních daních na vnitřním trhu ze dne 21. prosince 1992. Byly odstraněny spotřební daně na cukr, sůl, čaj a svítilky. Zbylé spotřební daně jsou upraveny celkem v osmi různých předpisech.

V české republice to byl zákon o spotřebních daních a zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů, pokud jde o energetické daně. Přitom je třeba rozlišovat harmonizované⁸⁴ a čistě národní⁸⁵ spotřební daně. Navíc je v SRN od srpna

---

energetických produktů a elektřiny. Tyto směrnice vymezily zboží podléhající spotřebním daním, stanovily daňová osvobození a zvýhodnění orientovaná na způsob použití předmětu daně. Směrnice stanoví daňové sazby: Směrnice Rady 92/79/EHS ze dne 19. října 1992 o sblížení daní z cigaret, Směrnice Rady 92/80/EHS ze dne 19. října 1992 o sblížení daní z jiných tabákových výrobků než cigaret, Směrnice Rady 92/84/EHS ze dne 19. října 1992 o sblížení sazeb spotřební daně z alkoholu a alkoholických nápojů, Směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny. Určily členským státům minimální daňové sazby pro jednotlivé druhy zboží podléhajícího spotřební dani.

Nařízení o přepravě: Nařízení Komise (EHS) č. 2719/92 ze dne 11. září 1992 o průvodním úředním dokladu při přepravě výrobků podléhajícího spotřební dani v rámci režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně, Nařízení Komise (EHS) č. 3649/92 ze dne 17. prosince 1992 o zjednodušeném průvodním dokladu pro pohyb výrobků podléhajícího spotřební dani, které byly propuštěny pro domácí spotřebu v odesílajícím členském státě, uvnitř Společenství. Stanovila průvodní přepravní dokumenty. Nařízení EMCS (Excise Movement and Control System: Nařízení Komise (ES) č. 684/2009 ze dne 24. července 2009, kterým se provádí směrnice Rady 2008/118/ES, pokud jde o elektronické postupy pro přepravu zboží podléhajícího spotřební dani v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně.

⁸⁴ Energetická daň - Energiesteuerengesetz (EnergieStG) ze dne 15. července 2006, BGBl. I S. 1534; 2008, 660; 2008, 1007. Zákon nabyt účinnosti 1. srpna 2006 a zrušil předchozí zákon o dani z minerálních olejů.

Této úpravě odpovídá česká daň ze zemního plynu a některých dalších plynů a daň z pevných paliv podle části čtyřicáté páté a šesté (čl. LXXII a LXXIII) zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Daň z elektřiny - Stromsteuergesetz (StromStG) ze dne 24. března 1999, BGBl. I S. 378.

Část čtyřicátá sedmá (čl. LXXIV) zákona č. 261/2007 Sb.

Tabáková daň - Tabaksteuergesetz (TabStG) ze dne 15. července 2009, BGBl. I S. 1870.

Daň z lihovin - Gesetz über das Branntweinmonopol (Branntweinmonopolgesetz - BranntwMonG) ze dne

2004 vybírána zvláštní daň na alkopop.⁸⁶ Příslušné zákony o spotřebních daních jsou zde provedeny právními nařízeními,⁸⁷ která upravují podrobnosti. Tato prováděcí nařízení vykazují strukturálně a obsahově společné znaky.

Ekologické daně a biopaliva

Nebudu na tomto místě pojednávat o případném ekologickém aspektu těchto daní, protože to není účelem této práce. Zaměřím se pouze na jejich charakter jako zvláštních selektivních spotřebních daní, které jsou vedle klasických akcízů spravovány celními správami obou zemí.

Jak již bylo řečeno, ačkoli jejich (příznivý) dopad na životní prostředí je předmětem diskusí, bezpochyby zatěžují spotřebu určité komodity, jejich poplatníkem je spotřebitel a plátcem obecně konečný poskytovatel této komodity spotřebiteli, který daň promítá do její ceny. Z těchto důvodů se tedy jedná o selektivní spotřební daň (akcíz). Protože jejím základem, který podskupinu ekologických (energetických) daní odlišuje od ostatních akcízů, je fyzická jednotka, která má prokazatelný určitý negativní vliv na životní prostředí,⁸⁸ daly by se tyto daně označit jako akcízy *sui generis*. Do právních řádů obou zkoumaných zemí byly zavedeny na základě příslušných komunitárních směrnic (srov. výše).

Zvláštní problematika biopaliv souvisí úzce se správou spotřebních daní, resp. jejich výše, a to spotřební daně z minerálních olejů a dále s ochranou životního prostředí, konkrétně s ochranou ovzduší, přičemž obě tyto činnosti spadají (ochrana životního prostředí alespoň částečně) do působnosti celních

---

8. dubna 1922 v opravném znění uveřejněném ve Spolkovém věstníku, část III, částka 612-7, BGBl. I S. 1870.

Daň z piva - Biersteuergesetz (BierStG) ze dne 15. července 2009, BGBl. I S. 1870, 1908.

Daň ze šumivého vína a meziproduktů - Schaumwein- und Zwischenerzeugnissteuergesetz (SchaumwZwStG) ze dne 15. července 2009, BGBl. 1870, 1896.

Tyto zbývající spotřební daně jsou v ČR zahrnuty do zákona o spotřebních daní.

⁸⁵ Daň z kávy - Kaffeesteuergesetz (KaffeeStG) ze dne 15. července 2009, BGBl. I S. 1870, 1919.

Česká úprava nezná žádné čistě národní daně, systém spotřebních daní zahrnuje pouze ty harmonizované na úrovni EU, srov. výše.

⁸⁶ Název je složeninou slov „*alcohol*“ a hovorového označení pro sodu „*pop*“. Jedná se o alkoholický nápoj představující jejich mix, zvaný též „*softdrink*“.

⁸⁷ Obdoba českých prováděcích vyhlášek k zákonům.

⁸⁸ RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8, s. 427.

správ v obou zemích, proto je nanejvýš vhodné, že tyto působí i v oblasti kontroly uvádění minimálního množství biopaliv v motorových benzinech a v motorové naftě, které jsou uváděny pro dopravní účely.

Biopaliva do českého právního řádu zavedla novela zákona o ovzduší⁸⁹ na základě příslušné komunitární úpravy.⁹⁰ Biopaliva ve smyslu spolkového zákona na ochranu před imisemi⁹¹ a energetického zákona jsou energetické produkty výlučně z biomasy.⁹²

V současné době probíhá diskuse o problematickém dopadu biopaliv na globální zemědělskou politiku i v souvislosti s nedávnou potravinovou krizí v důsledku skokového nárůstu celosvětových cen potravin. To je připisováno vyčleňování zemědělské půdy pro pěstování plodin určených k výrobě biolihu, což právě v důsledku politiky EU podporující biopaliva představuje výnosnou investici, na úkor klasické zemědělské výroby potravin.

3.2.2 Správa všeobecné spotřební daně

Bez ohledu na různá národní označení (DPH v českých nebo daň z obratu v německých podmínkách) a konstrukční prvky této nepřímé daně je jejím základním a společným znakem skutečnost, že zatěžuje obecně veškerou spotřebu (na rozdíl od selektivních spotřebních daní – akcízů – je tedy spotřební daní globální, univerzální), ať už se jedná o zboží, služby nebo jiné statky, v jejichž konečných cenách pro spotřebitele je zahrnuta. Ti jako povinné daňové subjekty – vedle plátců, kteří odpovídají za řádné odvedení daně vůči jejímu správci – jsou nositeli daňového zatížení, tedy poplatníky.

---

⁸⁹ Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ Např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/30/ES ze dne 8. května 2003 o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě.

⁹¹ Gesetz zum Schutz vor schädlichen Umwelteinwirkungen durch Luftverunreinigungen, Geräusche, Erschütterungen und ähnliche Vorgänge (Bundes-Immissionsschutzgesetz - BImSchG) ze dne 15. března 1974 ve znění jeho publikace ze dne 26. září 2002 (BGBl. I S. 3830). Zavedení biopaliv v SRN proběhlo stejnou cestou jako v ČR, a to novelou stávajícího zákona na ochranu před imisemi k 1. lednu 2007.

⁹² Verordnung über die Erzeugung von Strom aus Biomasse (Biomasseverordnung - BiomasseV) ze dne 21. června 2001 (BGBl. I S. 1234).

Daň při dovozu

Vedle cel a zvláštních spotřebních daní (např. na produkty z minerálních olejů, líh a alkoholické nápoje nebo tabákové zboží) se jedná o další daň, která se vybírá při dovozu zboží ze třetích zemí. Odpovídá dalekosáhle dani z obratu (označovaná též jako daň z přidané hodnoty), která připadá na spotřebu nebo prodej zboží nebo poskytování služeb v tuzemsku popř. dodávky v rámci Evropské unie. Dále se budu zabývat pouze obecnou konstrukcí německé úpravy, systém je totiž obdobný zejména z důvodu komunitární harmonizace, pouze terminologie se liší.

Jako tzv. daň z transakcí⁹³ je daň z obratu (resp. DPH) konstruována tak, že hospodářsky zatěžuje konečné spotřebitele. Technicky by ovšem bylo mimořádně nákladné a obtížné vybírat daň přímo u nich. Plátcem vůči daňové správě je tedy podnikatel, který zboží prodává zákazníkům. Ten je oprávněn uvalit na konečného spotřebitele daň jako součást ceny.

Pro správu daně z obratu jsou v SRN příslušné daňové správy spolkových zemí, tedy finanční úřady. Výnos z této daně náleží společně jak státu, tak jim. Dále dostávají od 1. ledna 1998 též obce podíl na výnosu daně z obratu, který jim přidělují země na základě místních a hospodářských kritérií.

V ČR jsou obecnými správci DPH finanční úřady.⁹⁴ Rozpočtové určení výnosu DPH se řídí zákonem č. 243/2000 Sb., kdy jejich část přísluší stejně jako v SRN územním samosprávným celkům, tedy krajům a obcím.⁹⁵

---

⁹³ Transaction tax – je uvalena na určité procesy právního a hospodářského koloběhu. Zahrnuje daň z obratu (mimo dovozu), daň z převodu nemovitostí, daň z motorových vozidel, daň ze sázek a loterií, poplatky za provozování heren, daň z pojištění a daň z požární ochrany. Český právní řád a daňová teorie souhrnný ekvivalent transakční daně nezná, blížíci se pojem transferových daní zahrnující daň dědickou, darovací a z převodu nemovitostí (tzv. trojdaň) podle zákona č. 357/1992 Sb. spadá do oblasti daní majetkových, které obecně zatěžují majetek poplatníka (jeho držbu i nabytí). Wirtschaftslexikon24.net. *Verkehrsteuer* [online]. [cit. 2010-06-14]. Dostupné z <<http://www.wirtschaftslexikon24.net/d/verkehrsteuer/verkehrsteuer.htm>>.

RADVAN, M. In *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008, s. 273.

⁹⁴ § 4 odst. 1 písm. r) zákona o DPH.

⁹⁵ § 3 odst. 1 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. b).

Jak už bylo řečeno, dovoz zboží z území třetích zemí podléhá dani z obratu, zde ovšem označované jako daň z obratu při dovozu. Na rozdíl od daně z obratu se přitom jedná o spotřební daň a dovozní dávku ve smyslu celního práva. Zboží osvobozené od daně z obratu země vývozu je na druhé straně zdaněno v zemi dovozu. Tímto zdaněním při dovozu je zabráněno tomu, že nezdaněné dovezené zboží se dostane ke konečnému spotřebiteli. Protože daň vzniká při dovozu, je na rozdíl od daně z obratu vybírána spolkovou celní správou.

S tím koresponduje i česká úprava.⁹⁶ Přitom nerozhoduje, zda dovoz uskuteční podnikatel nebo nepodnikající subjekt. Základní sazba odpovídá dani z přidané hodnoty. Činí 19 % ze základu daně⁹⁷ a pro určité zboží (zejména potraviny, knihy, časopisy, umělecké a sbírkové předměty stejně jako ortopedické vybavení) je snížena na 7 %. Probíhá-li dovoz zboží za účelem zisku, může podnikatel-dovozce zaplacenou daň z obratu při dovozu při dalším prodeji uplatnit vůči finančnímu úřadu jako tzv. daň na vstupu. Díky systému odpočtů daně na vstupu je zajištěno, že při každém dalším zcizení zboží bude zdaněna pouze přidaná hodnota. Proto má daň z obratu při dovozu pro dovážejícího podnikatele zásadně pouze význam jako dočasná položka.⁹⁸ Daňovou zátěž nese i zde v konečném případě spotřebitel.

Ačkoli se u daně z obratu při dovozu jedná o národní dávku, podléhá stálé harmonizaci v rámci Evropské unie. Od dovršení jednotného vnitřního trhu k 1. lednu 1993 není daň z obratu při dovozu při komerčním vnitřníkomunitárním oběhu zboží již celní správou vybírána. Výběr daně z obratu u zboží získaného v Evropské unii provádějí od tohoto okamžiku finanční úřady na základě daňového identifikačního čísla. Získání zboží z jiných členských států unie k nekomerčním účelům podléhá zdanění výlučně v zemi nabytí, výjimkou jsou nové automobily.

---

⁹⁶ Podrobnosti upravuje zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ Umsatzsteuergesetz (UStG) ze dne 26. listopadu 1979 ve znění publikace ze dne 21. února 2005 (BGBl. I S. 386); základem daně je podle § 11 zákona zásadně celní hodnota.

V ČR činí současná základní sazba DPH 20 % a snížená 10 %.

⁹⁸ S významem pro účetnictví (transitory item).

V ČR se v souvislosti s výběrem DPH při dovozu ze třetích zemí celní správou diskutuje o tom, že na ni bude přenesena celková správa této daně. S ohledem na obdobný charakter této nepřímé daně v porovnání se spotřebními daněmi, které již do působnosti celní správy spadají, a vzájemnou provázanost těchto daní ve vztahu k vybraným výrobkům a dále s celním právem jako takovým – např. pokud jde o identifikaci zboží – by se tento krok jevil jako nanejvýš vhodný.

3.3. Kontrola ilegálního zaměstnávání

Ilegální zaměstnávání představuje závažný hospodářský a celospolečenský problém. Dochází při něm k porušování zákonných povinností – především daňových předpisů a předpisů o sociálním zabezpečení. Tato tzv. „šedá ekonomika“ poškozují celkový hospodářský rozvoj, přispívá k nezaměstnanosti, poškozují veřejné pojišťovny a veřejné sociální fondy a likviduje podnikatele, kteří se chovají v souladu s právem. Celní správa přispívá důležitým způsobem k boji s ilegálním zaměstnáváním.

V počátečních letech se v SRN pravomoci úředníků omezovaly pouze na kontrolu průkazů sociálního pojištění. Přesto od té doby význam a rozsah úkolů při boji proti ilegálnímu zaměstnáváním stále rostl.

Finanční kontrolu v této oblasti provádějí zaměstnanci hlavních celních úřadů.⁹⁹ V českých podmínkách kontroluje celní správa, zda cizinci ze zemí mimo Evropskou unii vykonávají práci na základě pracovního vztahu nebo jiné smlouvy a zda ji vykonávají v souladu s vydaným povolením k zaměstnání nebo s povolením k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání

---

⁹⁹ Hauptzollämter – sdružují podřízené celní úřady, protože německá celní správa je stejně jako ta česká tříúrovňová.

ve zvláštních případech (zelenou kartou),¹⁰⁰ jsou-li podle zákona o zaměstnanosti¹⁰¹ vyžadovány.

Zaměstnanci finanční kontroly ilegálního zaměstnávání¹⁰² provádějí kontroly nezávisle na existenci podezření. Přitom prověřují, zda

- jsou nebo byly neoprávněně čerpány sociální dávky podle sociálního zákoníku (SGB II a III¹⁰³),
- zahraniční pracovníci mají potřebná pracovní povolení,
- nejsou zahraniční pracovníci zaměstnávání za méně výhodných podmínek než srovnatelní domácí pracovníci,
- zaměstnavatelé plní své ohlašovací povinnosti a
- jsou dodržovány pracovní podmínky podle zákona o vysílání pracovníků.¹⁰⁴

Kontroly probíhají jak namátkově, tak na základě rizikových analýz. Zaměstnavatelé stejně jako zaměstnanci mají ze zákona povinnost součinnosti při kontrole.¹⁰⁵ Musí zejména

- sdělit potřebné informace,
- předložit doklady,
- strpět vstup na pozemky a do obchodních prostor zaměstnavatele.

---

¹⁰⁰ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰² Finanzkontrolle Schwarzarbeit (FKS) – organizační útvar německé celní správy.

¹⁰³ Druhá a třetí kniha sociálního zákoníku: Sozialgesetzbuch (SGB) Zweites Buch (II) - Grundsicherung für Arbeitsuchende - (čl. 1 zákona ze dne 24. prosince 2003, BGBl. I S. 2954); Sozialgesetzbuch (SGB) Drittes Buch (III) - Arbeitsförderung - (čl. 1 zákona ze dne 24. března 1997, BGBl. I S. 594).

¹⁰⁴ Gesetz über zwingende Arbeitsbedingungen für grenzüberschreitend entsandte und für regelmäßig im Inland beschäftigte Arbeitnehmer und Arbeitnehmerinnen (Arbeitnehmer-Entsendegesetz - AEntG) ze dne 20. dubna 2009, BGBl. I S. 799.

¹⁰⁵ Oddíl 2 zákona o boji proti ilegálnímu zaměstnávání – Gesetz zur Bekämpfung der Schwarzarbeit und illegalen Beschäftigung (Schwarzarbeitsbekämpfungsgesetz - SchwarzArbG) ze dne 23. července 2004, BGBl. I S. 1842.

Od roku 1998 mají zaměstnanci FSK status vyšetřovatelů státního zastupitelství. Rovněž na ně byly přeneseny policejní pravomoci podle trestního řádu a přestupkového zákona. To znamená, že musí podniknout všechna opatření, aby objasnili trestné činy a přestupky. To zahrnuje zejména

- zjišťování identity,
- první výslech,
- zajištění nebo zabavení důkazních prostředků,
- osobní prohlídky,
- nařízení zajišťovacích úkonů,
- výzvu k ustanovení zmocněnce pro doručování a
- předběžná zadržení u trestných činů.

Tyto pravomoci jsou nezbytné, neboť ilegální zaměstnávání nepředstavuje „kavalírský delikt“, nýbrž těžký prohřešek proti základům sociálního státu.

Při srovnání s příslušnými ustanoveními zákona o zaměstnanosti je vidět, že česká celní správa nehraje v boji s ilegálním zaměstnáváním zdaleka takovou roli jako ta německá, její kontrolní zjištění se omezují pouze na informování příslušného úřadu práce za účelem uložení nápravných opatření případně sankcí z jeho strany. Nicméně taková informace má pouze charakter podnětu k zahájení správního řízení, které příslušný úřad práce zahajuje vždy z moci úřední. Už vůbec nelze v této souvislosti hovořit o postavení policejního orgánu ve smyslu českého trestního řádu, jak je tomu u některých trestných činů (srov. sub. 3.4.1).

Na druhou stranu si nemyslím, že by taková pravomoc celní správy v oblasti zaměstnávání byla nezbytně nutná i s ohledem na jiné mechanismy,

kterými pro tyto případy český právní řád disponuje (např. činnost cizinecké policie dle zákona o policii¹⁰⁶).

3.4 Kontrola zákazů a omezení

Ačkoli tato činnost celní správy nepředstavuje těžiště její činnosti, které je tvořeno správou cel a daní (to vyplývá i z jejího věcného zaměření jako historické součásti finanční správy státu), je tato kapitola vzhledem k rozmanitosti zákazů a omezení nejrozsáhlejší. Tato oblast klade vysoké odborné a personální nároky na celní správy obou zkoumaných zemí. Často jde totiž o velice specifické vědecké obory, na které se omezení obchodu s určitým zbožím vztahuje, a spolupráce s příslušnými specializovanými orgány státní správy je v těchto případech nezbytná. Nicméně role celní správy je vzhledem k vázanosti zákazů a omezení na mezinárodní pohyb zboží nezastupitelná. Je třeba též podotknout, že jejich jednotlivé oblasti byly do značné míry harmonizovány komunitárním právem, proto jsou činnosti obou celních správ v rámci zákazů a omezení až na drobné odchytky totožné.

Ochrana spotřebitele, porušování práv duševního vlastnictví, ilegální přeprava odpadu, nebezpečí nálezů, obchod s narkotiky, ztráta biologické rozmanitosti, ozónová díra ... tato klíčová slova směřují k zákazům a omezením. Že vzrostla potřeba regulace, ukazují mimo jiné velké potravinové skandály minulých let, které mají zpravidla přeshraniční účinky a jejichž příčiny není možné odstranit pouze zesílenou kontrolou tuzemských výrobců. Též v boji proti znečišťování životního prostředí přibývají mezinárodní postupy. Odpovídající regulace dovozu a vývozu je přitom nezbytná.

Více než 150 členů Světové obchodní organizace (WTO) se ve velké míře shodne na tom, že cla na průmyslové výrobky musí být dále rozsáhle redukována. Odstranění tzv. tarifních překážek obchodu a postupující globalizace ekonomiky vedly ke značnému nárůstu proudění zboží přes hranice.

---

¹⁰⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Celní kontrola přepravy zboží, která slouží primárně vybírání dovozních dávek nebo dodržování celního práva, musí proto rostoucí měrou též zajistit, že statky hodné ochrany na národní, evropské nebo mezinárodní úrovni nebudou ohroženy nebo poškozeny zahraničním obchodem.

Počet statků chráněných zákonnými zákazy dovozu, vývozu a průvozu je velký a roste. Jako jen málo dalších oblastí legislativy podléhá přitom problematika zákazů a omezení stálým změnám. Nová nebo zpozorovaná nebezpečí (nejaktuálněji ptací chřipka nebo genové technologie) vyvolávají potřebu přijetí nových zákonů nebo provedení reformy stávajících, které pak vedou ke stálému rozšiřování okruhu zboží kontrolovaného celní správou.

Lze vymezit pět základních chráněných oblastí, ve kterých se zákazy a omezení uplatňují:

- ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti (např. zakázaná pornografie, protiústavní písemnosti, zbraně)
- ochrana života a zdraví lidí a zvířat (např. bezpečnost potravinového řetězce, léčiva, bezpečnost výrobků)
- ochrana životního prostředí, fauny a flóry (např. přeprava odpadů, ochrana druhů, nákazy zvířat)
- ochrana kulturních statků umělecké, historické nebo archeologické hodnoty (např. opatření proti odlivu kulturních předmětů národní hodnoty)
- právní ochrana duševního vlastnictví (např. klamavá označení původu nebo porušování známkového, autorského nebo patentového práva).

Dovoz nebo vývoz zboží není často absolutně zakázán, ale je závislý na udělení odpovídajícího povolení nebo souhlasu, které musí být předloženy při celním odbavení. Některé zboží (např. potraviny živočišného původu nebo živé rostliny) musí být dodatečně prohlédnuty a připuštěny pro dovoz. Příslušné pro

udělení dovozního nebo vývozního povolení a k provedení předepsaných kontrol jsou vždy věcně dotčené speciální orgány státu nebo jednotlivých spolkových zemí jako např. Spolkový úřad ochrany přírody pro oblast ochrany druhů nebo veterinární úřady spolkových zemí příslušné pro nákazy zvířat, v České republice je to např. státní veterinární správa.

Vytvořením jednotného vnitřního trhu v Evropské unii v roce 1993 byly odstraněny celní hranice mezi členskými státy. Od té doby již neexistují formální celní kontroly – celní správa proto kontroluje také dodržování zákazů a omezení zásadně pouze na vnějších hranicích EU. Jednotný vnitřní trh nevedl ale k úplné harmonizaci všech pravidel, která je třeba dodržovat při obchodu se zbožím. Jako příklad lze zmínit právní úpravu zbraní, které jsou stále ještě dalekosáhle regulovány jednotlivými členskými státy. Částečně k této problematice EU vydala předpisy, které musí být dodržovány při pohybu zboží mezi členskými státy. Taková pravidla platí mimo jiné pro přepravu odpadů.

Za účelem celní kontroly vnitrokomunitárního obchodu se zbožím disponuje celní správa tzv. jednotkami dozoru nad dopravními cestami.¹⁰⁷ K rozmanitým úkolům těchto mobilních jednotek patří také kontrola zákazů a omezení.

3.4.1 Ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti

Předpisy spadající do této oblasti slouží ochraně svobodného demokratického zřízení a bezpečnosti obyvatelstva. Kontrola zákazů dovozu a vývozu celní správou zajišťuje, že předpisy platné v členských státech EU budou dodržovány i pro dovážené a vyvážené zboží.

Tato oblast zahrnuje předpisy o

- padělání peněz,

---

¹⁰⁷ Kontrolleinheiten Verkehrswege (KEV), těm odpovídají skupiny mobilního dohledu české celní správy.

- zbraních a střelivu,
- výbušninách resp. zábavní pyrotechnice,
- jaderném palivu a jiných radioaktivních látkách,
- pornografii,
- bojových plemenech psů,
- písemnostech s protiústavním obsahem a
- médiích ohrožujících mladistvé.

Zbraně a střelivo

Za účelem ochrany obyvatelstva obsahuje zákon o zbraních¹⁰⁸ úpravu nabytí, držby a přeshraničního transportu zbraní. Zatímco udělování zbrojních průkazů spadá v SRN do okruhu působnosti obecních nebo okresních úřadů (v ČR je to policie), spolupůsobí celní správa kontrolami dopravy zboží na vnějších hranicích Evropské unie a mobilními kontrolami ve vnitrozemí při dozoru nad dovozem a vývozem zbraní a munice. Tím má být zajištěno, že tyto předměty budou dováženy do EU a tím i do SRN pouze oprávněnými subjekty a v souladu se zvláštními ustanoveními zákona o zbraních. Zbraně a munice je při dovozu třeba vždy bez výzvy ohlásit na celnici. Nedodržení ustanovení právních předpisů o zbraních vede zásadně k zahájení trestního stíhání a k zabavení dovezených předmětů nebo zbraní.

Ve vztahu k ČR vyžaduje dovoz, vývoz nebo průvoz zbraní zásadně povolení udělované obecně zastupitelským úřadem ČR v zahraničí (zbrojní

---

¹⁰⁸ Waffengesetz (WaffG) ze dne 11. října 2002, BGBl. I S. 3970 [(4592), (2003, 1957)]. Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (zákon o zbraních).

průvodní list). Platí též oznamovací povinnost vůči policejnímu orgánu na státní hranici.¹⁰⁹

Dovoz určitých zbraní je v SRN zakázán absolutně. Na návrh může Spolkový kriminální úřad¹¹⁰ na základě zvláštních okolností udělit z tohoto zákazu výjimku. K zakázaným zbraním patří zejména skládací střelné zbraně (tzv. pytlácké zbraně), plně automatické střelné zbraně, vystřelovací nože, boxery, teleskopické obušky, hvězdice, elektronické laserové přístroje pro střelné zbraně, předměty s dráždivými látkami, elektroimpulzní přístroje a další.¹¹¹ Obdobné omezení včetně stanovení kontrolní pravomoci celní správy v této oblasti obsahuje i česká právní úprava.¹¹²

Válečné zbraně

Pro účely celního odbavení je třeba v SRN válečné zbraně přihlásit a předložit na příslušné celnici podle celních předpisů a předpisů zákona o kontrole válečných zbraní.¹¹³ U vnitrokomunitárních transportů již neprobíhá celní odbavení, dodržování příslušných právních předpisů kontrolují jednotky dozoru (KEV) hlavních celních úřadů (v ČR skupiny mobilního dohledu celních ředitelství a úřadů). V českých podmínkách podléhá obchod s tímto zbožím povolovacímu řízení ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu, následná kontrola pak celní správě.¹¹⁴

---

¹⁰⁹ Část první, hlava VII zákona o zbraních.

¹¹⁰ Bundeskriminalamt (BKA).

¹¹¹ Příloha č. 2 zákona o zbraních.

¹¹² Zákon č. 225/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s přílohami č. 1 a 2 jeho prováděcího Nařízení vlády č. 230/2005 Sb., kterým se stanoví seznam stanovených výrobků, podmínky, za nichž lze uskutečnit dovoz nebo vývoz nebo přepravu stanovených výrobků, a náležitosti a vzory žádostí o udělení povolení.

¹¹³ Ausführungsgesetz zu Artikel 26 Abs. 2 des Grundgesetzes (Gesetz über die Kontrolle von Kriegswaffen) ze dne 20. dubna 1961 ve znění jeho publikace ze dne 22. listopadu 1990, BGBl. I S. 2506. Zákon o kontrole válečných zbraní je prováděcím zákonem k čl. 26 odst. 2 ústavy (Grundgesetz). Válečné zbraně definuje v ust. § 1 jako zbraně určené k vedení války s odkazem na přílohu zákona.

¹¹⁴ Zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Prováděcí vyhláška č. 332/2009 Sb., která v příloze č. 1 stanoví seznam vojenského materiálu podléhajícího regulaci.

Chemické zbraně

Vývoj chemického průmyslu v 19. století umožnil teprve za 1. světové války plošné využití chemických sloučenin, které byly způsobilými bojovými látkami. K nim patří výrobky jako chlor, fosgen nebo yperit. Během dalších let, zejména v období „studené války“ probíhaly i v oblasti těchto zbraní závody ve zbrojení a válka mezi Íránem a Irákem ukázala, že nikoli pouze tzv. supervelmoci disponují těmito zbraněmi. Celosvětové stavy se dají sotva odhadnout.

Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení¹¹⁵ z roku 1993, která vstoupila v platnost 29. dubna 1997, představuje nejaktuálnější a nejdůležitější mezinárodní smlouvu v této oblasti. Na základě této úmluvy není zakázáno pouze použití chemických zbraní, ale i jejich vývoj, výroba (za použití určitých základních látek), získání, skladování a šíření. V Německu byla tato úmluva implementována prováděcím zákonem a nařízením.¹¹⁶ V České republice je takovým předpisem zákon č.

---

¹¹⁵ Übereinkommen vom 13. Januar 1993 über das Verbot der Entwicklung, Herstellung, Lagerung und des Einsatzes chemischer Waffen und über die Vernichtung solcher Waffen (Chemiewaffenübereinkommen – CWÜ), Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction (Chemical Weapons Convention), podle údajů Organizace pro zákaz chemických zbraní (Organisation for the Prohibition of Chemicals Weapons - OPCW), která je samostatnou mezinárodní organizací vytvořenou v roce 1997 za účelem zajištění dodržení úmluvy se sídlem v nizozemském Haagu, ratifikovalo úmluvu, přijalo ji, schválilo nebo přistoupilo k ní (srov. čl. 2 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy o smluvním právu, vyhláška ministra zahraničních věcí č. 15/1988 Sb.) 188 států [Německo 12. srpna 1994 - Gesetz zu dem Übereinkommen vom 13. Januar 1993 über das Verbot der Entwicklung, Herstellung, Lagerung und des Einsatzes chemischer Waffen und über die Vernichtung solcher Waffen (Gesetz zum Chemiewaffenübereinkommen) ze dne 5. června 1994, BGBl. 1994 II S. 806, Česká republika 6. března 1996 – sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 94/1997 Sb., které bylo nahrazeno sdělením č. 14/2009 Sb. m. s.].

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *OPCW – Organizace pro zákaz chemických zbraní* [online]. [cit. 2010-02-14]. Dostupné z <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/opcw_organizace_pro_zakaz_chemickych/index.html>.

ORGANISATION FOR THE PROHIBITION OF CHEMICAL WEAPONS. *About the OPCW* [online]. Poslední revize 23. 4. 2009 [cit. 2010-02-14]. Dostupné z <<http://www.opcw.org/about-opcw/>>.

ORGANISATION FOR THE PROHIBITION OF CHEMICAL WEAPONS. *OPCW member states* [online]. [cit. 2010-02-14]. Dostupné z <<http://www.opcw.org/about-opcw/member-states/>>.

¹¹⁶ Ausführungsgesetz zu dem Übereinkommen vom 13. Januar 1993 über das Verbot der Entwicklung, Herstellung, Lagerung und des Einsatzes chemischer Waffen und über die Vernichtung solcher Waffen (Ausführungsgesetz zum Chemiewaffenübereinkommen - CWÜAG) ze dne 2. srpna 1994 (BGBl. I S. 1954), Ausführungsverordnung zum Chemiewaffenübereinkommen (CWÜV) ze dne 20. listopadu 1996 (BGBl. I S. 1794).

I přes shodný překlad obdobného pojmu německého právního názvosloví „Verordnung“ se nejedná

19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, ve znění pozdějších předpisů.¹¹⁷

Na chemikálie regulované výše uvedenými předpisy o chemických zbraních se však mohou vztahovat i další předpisy jako zákon o kontrole válečných zbraní, komunitární nařízení o zboží dvojího užití¹¹⁸ nebo národní nařízení o zahraničním obchodu¹¹⁹ (k provedení zákona o zahraničním obchodu¹²⁰), resp. české předpisy omezující zahraniční obchod.¹²¹ Žádosti o udělení povolení se podávají u Spolkového úřadu pro ekonomiku a kontrolu vývozu.¹²² Tento úřad je kromě toho ve spolupráci s ministerstvem zahraničí¹²³ příslušný ohledně oznamovací povinnosti a inspekci na základě úmluvy.¹²⁴ Německá celní správa spolupůsobí při kontrole dovozu, vývozu a průvozu chemikálií a výchozích látek uvedených v příloze prováděcího zákona k úmluvě.¹²⁵

Státní správu na úseku zákazu chemických zbraní podle úmluvy a prováděcího zákona vykonává v ČR Státní úřad pro jadernou bezpečnost

---

o nařízení ve smyslu pramene komunitárního práva podle čl. 288 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalý čl. 249 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství), nýbrž o ryze národní předpis v rámci právního řádu Spolkové republiky Německo. Má povahu prováděcího předpisu k zákonům a je tedy srovnatelný s českými vyhláškami ústředních orgánů státní správy.

¹¹⁷ STÁTNÍ ÚŘAD PRO JADERNOU BEZPEČNOST. *Oddělení pro kontrolu zákazu chemických zbraní* [online]. [cit. 2010-02-14]. Dostupné z <http://www.opcw.org/about-opcw/member-states/http://www.sujb.cz/?c_id=545>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Implementace Úmluvy o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení v České republice* [online]. [cit. 2010-02-14]. Dostupné z http://www.mzv.cz/hague/cz/ceska_republika_a_organizace_pro_zakaz/implementace_umluvy_o_zakazu_vyvoje_1.html>.

¹¹⁸ Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití.

¹¹⁹ Verordnung zur Durchführung des Außenwirtschaftsgesetzes (Außenwirtschaftsverordnung - AWP) ze dne 18. prosince 1986, ve znění jeho publikace ze dne 22. listopadu 1993, BGBl. I S. 1934, 2493.

¹²⁰ Außenwirtschaftsgesetz ze dne 28. dubna 1961, ve znění jeho publikace ze dne 27. května 2009, BGBl. I S. 1150.

¹²¹ Zákon č. 38/1994 Sb.

Zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 19/1997 Sb.

Zákon č. 594/2002 Sb., kterým se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití, ve znění pozdějších předpisů.

¹²² Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle (BAFA).

¹²³ Auswärtiges Amt (AA).

¹²⁴ Zejména čl. 3 a oddíl C. části IX úmluvy.

¹²⁵ § 5 zákona.

(SÚJB). Nicméně na základě zákona č. 281/2002 Sb. plní celní úřady informační povinnost vůči SÚJB ohledně kontrolovaných látek v rámci celního dohledu nad zbožím podle celního kodexu Společenství a jiných předpisů. Navíc v rámci dělené správy vymáhají celní úřady pokuty udělené SÚJB na úseku zákazu chemických zbraní podle prováděcího zákona k úmluvě č. 19/1997 Sb.

Pyrotechnické předměty

Zatímco veškeré pyrotechnické zboží nabízené v německých obchodech je zkoušeno Spolkovým úřadem pro zkušebnictví¹²⁶ a opatřeno značkou o jeho schválení, absentuje toto zpravidla u dováženého zboží nebo je na zboží uvedeno falešné označení o schválení. Zboží dovážené ze třetích zemí navíc nepodléhá žádným bezpečnostním testům a mezinárodní normy zatím nebyly vytvořeny.

Platí následující:

- dovoz neschválených pyrotechnických předmětů je podle předpisů zákona o výbušninách¹²⁷ zakázán a trestný; vždy je zahájeno trestní stíhání,
- dovezená neschválená pyrotechnika je zabavena; minimální množství pro osobní potřebu se nepřipouští,
- dovoz pyrotechniky schválené BAM musí být vždy oznámen,
- dovoz určité pyrotechniky je povolen jen v období mezi 28. a 31. prosincem.

Při poštovní přepravě musí obaly navíc ještě splňovat bezpečnostní požadavky zákona o přepravě nebezpečného zboží.¹²⁸ Při přepravě

---

¹²⁶ Bundesanstalt für Materialforschung und -prüfung (BAM).

¹²⁷ Gesetz über explosionsgefährliche Stoffe (Sprengstoffgesetz - SprengG) 13. září 1975, ve znění jeho publikace ze dne 10. září 2002, BGBl. I S. 3518.

V ČR jsou pyrotechnické předměty výslovně vyňaty z působnosti zákona č. 61/1998 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

pyrotechnických předmětů z členských států EU platí obdobně ustanovení pro dovoz ze třetích zemí. To znamená, že např. z Polska nebo České republiky smí být dovážena pouze schválená pyrotechnika. V ČR je pro ověřování (nejen) dovážených pyrotechnických předmětů a jejich kontrolu příslušný Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva.¹²⁹ Celní správa dohlíží na to, zda dovážené pyrotechnické předměty byly ověřeny úřadem, a navíc je příslušná pro vymáhání pokut uložených úřadem (srov. kap. 4).

Jaderné palivo a jiné radioaktivní látky

Mírové využití jaderné energie stejně jako používání radioaktivních látek včetně těch vyskytujících se přirozeně podléhá nejen v SRN přísné zákonné regulaci za účelem ochrany lidí a životního prostředí před škodlivými účinky ionizujícího záření. S ohledem na nebezpečnost radioaktivních látek je dovoz a vývoz těchto látek obzvláště přísně kontrolován.

Zákonná úprava, která platí pro dovoz a vývoz jaderných paliv, vyplývá zejména

- ze zákona o mírovém využití jaderné energie a ochraně před jejími nebezpečnými účinky (atomový zákon),¹³⁰
- z nařízení o ochraně před škodami způsobenými ionizujícím zářením (nařízení o ochraně před zářením)¹³¹ a
- z nařízení o dovozu nebo vývozu radioaktivních odpadů na území nebo z území SRN.¹³²

---

¹²⁸ Gesetz über die Beförderung gefährlicher Güter (Gefahrgutbeförderungsgesetz - GGBefG) ze dne 6. srpna 1975, ve znění jeho publikace ze dne 7. července 2009, BGBl. I S. 1744 (3975).

Srov. rovněž Evropskou dohodu o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), vyhláška ministra zahraničních věcí č. 64/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁹ Zákon č. 156/2000 Sb., o ověřování střeliva, střelných zbraní a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁰ Gesetz über die friedliche Verwendung der Kernenergie und den Schutz gegen ihre Gefahren (Atomgesetz) ze dne 23. prosince 1959, ve znění jeho publikace ze dne 15. června 1985, BGBl. I S. 1565. Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ Verordnung über den Schutz vor Schäden durch ionisierende Strahlen (Strahlenschutzverordnung - StrlSchV) ze dne 20. července 2001, BGBl. I S. 1714 (2002, 1459); v podmínkách ČR srov. prováděcí vyhlášky SÚJB k atomovému zákonu.

Celní správa zkoumá v rámci kontroly přeshraniční dopravy zboží též přípustnost dovozu a vývozu jaderného paliva a jiných radioaktivních látek. K vypátrání ilegálně přepravovaných radioaktivních látek mají celnice k dispozici přístroje k měření záření. Vznikne-li při kontrole podezření, že je nezákonně přepravována radioaktivní látka, vyzoomí celnice neprodleně příslušný zemský úřad. Dovoz a vývoz jaderného paliva a jiných radioaktivních látek je možný zásadně pouze se souhlasem Spolkového úřadu pro ekonomiku a kontrolu vývozu (BAFA).¹³³ Česká celní správa kontroluje přepravu radioaktivních materiálů a informuje SÚJB o zjištěných nedostatcích.

Pornografie

Za účelem ochrany veřejného pořádku je nutné, zejména kvůli dětem a mladistvým, kontrolovat dovoz pornografických materiálů při osobní a poštovní přepravě. To platí především pro materiály, které obsahují sexuální zneužívání dětí. Celní správa proto kontroluje v rámci svých zákonných úkolů též dodržování těchto trestněprávních zákazů dovozu. Omezující úpravu ohledně šíření pornografických materiálů obsahuje § 184 a násl. německého trestního zákoníku.¹³⁴ Podle ní jsou stanoveny zakazy dovozu pornografických materiálů zejména

- formou zásilkového obchodu a
- za účelem jejich šíření popř. předání osobám mladším 18 let.

U pornografických materiálů, které obsahují pohlavní zneužívání dětí, je zakázáno již jejich držení.

Pojem „materiál“ zahrnuje podle § 11 odst. 3 trestního zákoníku

---

¹³² Verordnung über die Verbringung radioaktiver Abfälle oder abgebrannter Brennelemente (Atomrechtliche Abfallverbringungsverordnung - AtAV) ze dne 30. dubna 2009, BGBl. I S. 1000. Přepravu radioaktivních odpadů reguluje v ČR atomový zákon jako zvláštní předpis k zákonu o odpadech (srov. § 2 odst. 1 písm. d) zákona o odpadech ve spojení s § 1 písm. e) atomového zákona).

¹³³ § 3 německého atomového zákona a § 19 nařízení na ochranu před zářením; v ČR je vyžadováno povolení SÚJB (§ 9 odst. 1 písm. k) atomového zákona), přičemž dovoz radioaktivních odpadů je zásadně zakázán.

¹³⁴ Strafgesetzbuch (StGB) ze dne 15. května 1871, ve znění jeho publikace ze dne 13. listopadu 1998, BGBl. I S. 3322.

- zvukové a obrazové nosiče,
- datové nosiče,
- ilustrace a
- jiné formy.

Vyvstane-li při osobní nebo poštovní přepravě podezření, že byly porušeny zákazy dovozu podle § 184 a násl. trestního zákoníku, je zboží zabaveno a předáno příslušnému státnímu zastupitelství kvůli zahájení trestního stíhání. Obdobnou úpravu obsahuje i český trestní zákoník,¹³⁵ přičemž je třeba zdůraznit, že podle trestního řádu mají orgány celní správy v určitých případech postavení policejního orgánu s rozsáhlými oprávněními v trestním řízení.¹³⁶

Bojová plemena psů

Útoky nebezpečných psů na lidi – zčásti i se smrtelnými následky – vyvolaly v SRN potřebu zvláštní právní úpravy. Zákon omezující dovoz psů¹³⁷ obsahuje zákaz dovozu plemen klasifikovaných jako nebezpečná. Celní správa spolupůsobí při kontrole dovozu těchto psů. Výjimky ze zákazu jsou obsaženy ve zvláštním nařízení.¹³⁸ Nutno podotknout, že česká právní úprava podobný zákaz neobsahuje, je třeba vycházet z obecných veterinárních předpisů¹³⁹ a předpisů na ochranu zvířat proti týrání,¹⁴⁰ pokud jde o dovoz takových plemen.

---

¹³⁵ §§ 191 a 192 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁶ § 12 odst. 2 in fine zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁷ Gesetz zur Beschränkung des Verbringens oder der Einfuhr gefährlicher Hunde in das Inland (Hundebringungs- und -einfuhrbeschränkungsgesetz - HundVerbrEinfG) ze dne 12. dubna 2001, BGBl. I S. 530.

¹³⁸ Verordnung über Ausnahmen zum Verbringungs- und Einfuhrverbot von gefährlichen Hunden in das Inland (Hundebringungs- und -einfuhrverordnung - HundVerbrEinfVO) ze dne 3. dubna 2002, BGBl. I S. 1248.

¹³⁹ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Protiústavní materiály

Za účelem ochrany veřejného pořádku je nezbytné, aby byl v osobní a poštovní přepravě přísně kontrolován dovoz materiálů s potenciálním protiústavním obsahem. To je mimo jiné též úkolem německé celní správy. Příslušná omezení vyplývají z trestního zákoníku. Je-li při kontrole zjištěno, že byla naplněna skutková podstata trestného činu podle trestního zákoníku, postupuje se stejně jako v případě pornografických materiálů.

V českých podmínkách by se mohlo jednat o naplnění skutkových podstat některých trestných činů podle trestního zákoníku,¹⁴¹ k jejichž odhalení by mohla celní správa přispět při dohledu nad zobžím.

Média ohrožující mravní vývoj mladistvých

Vedle zákazů dovozu určitých materiálů podle trestního zákoníku obsahuje i zákon na ochranu mladistvých¹⁴² přísnou úpravu dovozu tzv. mediálních nosičů ohrožujících mravní vývoj mládeže (např. knihy, časopisy, komiksy, zvukové nosiče, video kazety, DVD, počítačové hry). Dovoz uvedených médií formou zásilkového obchodu je zakázán a kontrolován orgány celní správy. O zakázaný zásilkový prodej se nejedná, je-li celní správě předložen důkaz, že příjemce zboží je plnoletý. Věk se zpravidla prokazuje předložením dokladu totožnosti.

Mnohé zboží regulované zákonem na ochranu mladistvých spadá též pod věcný rozsah ustanovení trestního zákoníku. Pro pornografické materiály platí generální zákaz zásilkového prodeje nezávisle na věku příjemce.¹⁴³ Český právní řád speciální úpravu na ochranu mladistvých v tomto směru neobsahuje. Vycházet by se dalo obecně z trestního zákona¹⁴⁴ nebo kompetencí celní správy při ochraně spotřebitele.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ Pokud jde o dovoz protiústavních materiálů, mohlo by se jednat např. o trestné činy dle §§ 355 a 356.

¹⁴² Jugendschutzgesetz (JuSchG) ze dne 23. července 2002, BGBl. I S. 2730.

¹⁴³ § 184 odst. 1 bod 4. německého trestního zákoníku.

¹⁴⁴ Zejména trestný čin podle § 201.

¹⁴⁵ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Z uvedeného přehledu činností celní správy při ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti je vidět, že ta německá má v této oblasti rozsáhlé kompetence na základě zvláštních zmocňujících ustanovení v různých předpisech (např. dovoz pyrotechniky, pornografických a protiústavních materiálů).

Ačkoli český právní řád žádné srovnatelné zvláštní pravomoci neobsahuje, poskytuje i přesto dle mého názoru dostatečný legální základ pro činnost a zásahy celní správy v naznačených oblastech za spolupráce jiných orgánů státní správy (např. policie) v rámci obecných kompetenčních ustanovení zákona o celní správě a celního zákona ve spojení s jinými předpisy upravujícími danou problematiku.¹⁴⁶

3.4.2 Ochrana zdraví lidí

Krise v souvislosti s BSE, dovoz zakázaných léčiv (např. anabolika, vitamínové preparáty), pašování omamných prostředků, dovoz zkažených nebo nesprávně označených potravin, které často obsahují škodlivé látky, nebo následky katastrofy jaderného reaktoru v Černobylu vyžadují množství zákonných ustanovení k ochraně obyvatel.

Tato oblast obsahuje zejména opatření ohledně

- léčiv,
- omamných látek a prekursorů pro jejich výrobu,
- potravin,
- bezpečnosti výrobků (např. označení CE).

Léčiva

Při dovozu léčiv kontrolují celnice zejména

---

¹⁴⁶ Zčásti také díky novému trestnímu zákoníku, který zavedl dosud neupravené trestné činy.

- zda se jedná o dovolená léčiva (v režimu zákona o léčivech¹⁴⁷),
- zda je dovoz těchto léčiv povolen (na základě dovozního povolení),
- zda jsou tato léčiva označena způsobem odpovídajícím zákonu o léčivech a
- opatřena příbalovým letákem v národním jazyce.

V pochybnostech přípustnosti dovozu léčiv jsou příbrány příslušné úřady pro kontrolu léčiv.¹⁴⁸ Léčiva, která nemohou být dovážena, jsou buď zničena, nebo opět vyvezena. Výrobky nabízené jako léčiva mohou podléhat dalším omezením, např. zákona o omamných prostředcích,¹⁴⁹ nebo opatřením na ochranu druhů (např. při dovozu léčivých rostlin, srov. sub. 3.4.3).

Omamné prostředky a jejich prekursory

Boj proti drogové kriminalitě patří k hlavním úkolům celní správy. Přitom má největší význam potírání pašování omamných prostředků a kontrola obchodu s prekursory k jejich výrobě. V této souvislosti hraje důležitou roli též kontrola hotovostního platebního styku (srov. sub. 3.1), aby bylo možno „odčerpat“ ilegálně nabyté zisky z obchodu s drogami.

V Úmluvě OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami¹⁵⁰ byly jako možnost boje proti drogové kriminalitě

---

¹⁴⁷ Gesetz über den Verkehr mit Arzneimitteln (Arzneimittelgesetz - AMG) ze dne 24. srpna 1976, ve znění jeho publikace ze dne 12. prosince 2005, BGBl. I S. 3394.

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ Např. Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL).

¹⁴⁹ Gesetz über den Verkehr mit Betäubungsmitteln (Betäubungsmittelgesetz - BtMG) ze dne 28. července 1981, ve znění jeho publikace ze dne 1. března 1994, BGBl. I S. 358.

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ Übereinkommen der Vereinten Nationen gegen den unerlaubten Verkehr mit Suchtstoffen und psychotropen Stoffen, United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances; ČSFR ratifikovala úmluvu 4. června 1991 (srov. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb.), ČR se stala smluvní stranou na základě úspěchu 30. prosince 1993, SRN ratifikovala Úmluvu 30. listopadu 1993 [srov. zákon o schválení přístupu k Úmluvě (Zustimmungsgesetz) ze dne 22. července 1993, BGBl. 1993 II, 1136, který nabyl účinnosti 27. února 1994, publikace ze dne 28. února 1994, BGBl. 1994 II, 496].

sjednány globální kontrolní mechanismy pro určité chemikálie, vhodné k výrobě drog (tzv. prekursorů). Tyto mezinárodní závazky byly převzaty do dvou předpisů Evropské unie¹⁵¹ a na národní úrovni¹⁵² do zákona o kontrole obchodu s prekursorů,¹⁵³ které mohou být zneužity k nedovolené výrobě omamných prostředků.

S chemikáliemi zahrnutými do zvláštních kontrolních opatření bývá zpravidla obchodováno za legálním účelem, jako např. s výchozím produktem pro výrobu léčiv nebo v chemickém průmyslu. Proto nemůže být dovoz ani vývoz těchto látek generálně zakázán, nýbrž podléhá zvláštním kontrolním mechanismům s ohledem na příslušné kategorie prekursorů, možný legální nebo ilegální způsob použití a cílovou zemi. Účastníci hospodářského styku, kteří chtějí prekursor dovézt, vyvézt, vyrobit, získat nebo prodat, podléhají proto oznamovací povinnosti a režimu povolení. Vedle toho je při vývozu určitých prekursorů dodatečně vyžadováno vývozní povolení Spolkového institutu pro léčiva a medicínské produkty.¹⁵⁴

Jejich dodržování kontrolují při dovozu a vývozu odbavující celnice a jednotky dozoru hlavních celních úřadů, resp. skupiny mobilního dohledu celních ředitelství a úřadů.

UNITED NATIONS. *Treaty collection* [online]. c2010, [cit. 2010-01-05]. Dostupné z <http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-19&chapter=6&lang=en>.

¹⁵¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursorů drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.

¹⁵² Prováděcí zákon k úmluvě – Gesetz zur Ausführung des Übereinkommens der Vereinten Nationen vom 20. Dezember gegen der unerlaubten Verkehr mit Suchstoffen und psychotropen Stoffen (Ausführungsgesetz Suchstoffübereinkommen 1988) ze dne 2. srpna 1993, BGBl. I S. 1407.

¹⁵³ Gesetz zur Überwachung des Verkehrs mit Grundstoffen, die für die unerlaubte Herstellung von Betäubungsmitteln missbraucht werden können (Grundstoffüberwachungsgesetz - GÜG) ze dne 11. března 2008, BGBl. I S. 306.

V České republice jsou ustanovení úmluvy implementována do příslušných ustanovení trestního zákoníku (zejm. §§ 283 – 287) ve spojení se zákonem o návykových látkách a jeho prováděcími předpisy.

¹⁵⁴ Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte (BfArM), v českých podmínkách Ministerstvo zdravotnictví.

Potraviny

Potraviny ze třetích zemí

Požadavky přísného potravinářského práva Evropské unie a členských států přijaté za účelem ochrany zdraví spotřebitele neplatí jen pro potraviny zde vyráběné, ale i pro výrobky ze třetích zemí.

Celní správa je na základě své činnosti na vnějších hranicích EU začleněna do rozsáhlých kontrol potravin ze třetích zemí. Německé celnice spolupůsobí podle § 55 zákona o potravinách a krmivech¹⁵⁵ při kontrole dodržování potravinářského práva v tom smyslu, že mohou mj. zadržovat potraviny, dopravní prostředky a další. Dále mohou celnice sdělit příslušným úřadům potravinářské kontroly podezření na porušení národního nebo komunitárního potravinářského práva a nechat tam dopravit potraviny na náklad a nebezpečí osoby oprávněné disponovat s nimi.

Obdobné pravomoci a informační povinnost má i česká celní správa v rámci národního potravinářského práva¹⁵⁶ ve spojení s komunitárním.

Potraviny živočišného původu

Zásadně mohou být potraviny všeho druhu ze třetích zemí přihlášeny v SRN u jakékoli celnice za účelem obdržení celního určení. Tato zásada však pro některé potraviny neplatí. Tak podléhají např. potraviny živočišného původu (potraviny jako např. maso, ryby, mléko nebo určité výrobky z nich) vždy veterinárnímu vyšetření na hranicích kvůli výskytu zvířecích nákaz a mohou být dovezeny do Evropské unie pouze přes příslušné celnice, se kterými je spojen veterinární úřad.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch (Lebensmittel- und Futtermittelgesetzbuch - LFGB) ze dne 1. září 2005, ve znění jeho publikace ze dne 24. července 2009, BGBl. I S. 2205.

¹⁵⁶ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ Označeny písmenem „T“ ve 2. sloupci (vymezení působnosti jednotlivých celních úřadů a hlavních celních úřadů) v seznamu orgánů německé celní správy. BUNDESMINISTERIUM DER FINANZEN. *Dienststellenverzeichnis der Zollverwaltung (DVZ)* [online]. [cit. 2010-02-14]. Dostupné z <<http://www.zoll.de/dienststverz/index.html>>.

To platí obdobně i v České republice. K provádění pohraniční veterinární kontroly je věcně i místně příslušná Městská veterinární správa v Praze, jejíž součástí je pohraniční veterinární stanice zřízená na mezinárodním letišti Praha – Ruzyně, je-li zboží na území České republiky dopraveno letecky, nebo pohraniční veterinární stanice členského státu, na jehož vnější hranici zboží vstupuje na území unie.¹⁵⁸ Orgány provádějící pohraniční veterinární kontrolu vydají po provedení této kontroly na dovážené zboží společný veterinární vstupní doklad (SVVD), který potvrzuje, že byla provedena pohraniční veterinární kontrola s příznivým výsledkem a že byly zaplacené poplatky za její provedení. Veterinární prohlídky probíhají podle přímo použitelných předpisů EU.¹⁵⁹

K boji proti zavlečení a rozšíření zvířecích nákaz jako např. prasečího moru nebo slintavky a kulhavky slouží v SRN zákon o zvířecích nákazách¹⁶⁰ a nařízení na ochranu před nimi.¹⁶¹ Zvířecí nákazy jako např. ptačí chřipka (označovaná též jako drůbeží mor nebo avian influenza) jsou celosvětově silně rozšířeny, obzvláště v Jižní Americe, Africe, v některých asijských státech a ve státech Blízkého východu.¹⁶²

Za úzké spolupráce s veterinárními úřady kontrolují celní úředníci na hranicích se třetími zeměmi stejně jako na letištích a v námořních přístavech všechny zásilky podle jejich původu kvůli eventuální hrozbě. Rostoucí měrou jsou prováděny i silniční kontroly mobilními skupinami dozoru celní správy. Na výsledku veterinárního vyšetření potom závisí, zda potraviny živočišného

---

¹⁵⁸ § 32 veterinárního zákona.

¹⁵⁹ Nařízení Komise (ES) č. 136/2004 ze dne 22. ledna 2004, kterým se stanoví postupy veterinárních kontrol produktů dovážených ze třetích zemí na stanovištích hraniční kontroly Společenství. Nařízení Komise (ES) č. 282/2004 ze dne 18. února 2004, kterým se zavádí doklad pro celní prohlášení u zvířat dovážených do Společenství ze třetích zemí a pro veterinární kontroly těchto zvířat.

¹⁶⁰ Tierseuchengesetz (TierSG) ze dne 26. června 1909, ve znění jeho publikace ze dne 22. června 2004, BGBl. I S. 1260.

V ČR srov. veterinární zákon.

¹⁶¹ Verordnung über das innergemeinschaftliche Verbringen sowie die Einfuhr und Durchfuhr von Tieren und Waren (Binnenmarkt-Tierseuchenschutzverordnung - BmTierSSchV) ze dne 28. prosince 1992, ve znění jeho publikace ze dne 6. dubna 2005, BGBl. I S. 997

¹⁶² Kvůli ochraně před jejich zavlečením do Evropy rozšířila Evropská unie zákaz dovozu drůbeže a drůbežího masa (ale i dalších produktů jako jsou vejce, peří nebo nezpracované lovecké trofeje) z různých zemí jihovýchodní Asie, který existoval již od roku 2004, na další země (ve výsledku jsou to Čína, Hongkong, Indonésie, Kambodža, Kazachstán, Laos, Malajsie, Severní Korea, Pákistán, Thajsko, Vietnam a Rusko, Turecko, Chorvatsko, Ukrajina a Izrael).

původu mohou obdržet zvolené celní určení. Uvedené požadavky se vztahují nejen na komerční dovoz, ale i na cestovní ruch¹⁶³. Na základě tohoto nařízení je zakázáno do EU dovážet jakékoliv zásilky masných nebo mléčných výrobků.

Nejsou-li splněny, mohou být zvířata

- poslána zpět do země původu nebo
- vzata do karantény v trvání několika měsíců nebo
- může být podle okolností nařízeno i utracení zvířete.

Z důvodu chybějících celnic na hranicích mezi jednotlivými členskými státy přísluší kontrola vnitrokomunitárního dovozu a vývozu hlavně veterinárním úřadům. Prostřednictvím mobilních jednotek dozoru (KEV, SMD) spolupůsobí celní úřady částečně i v této oblasti při kontrole transportu. Jednotky kontrolují mj. dodržování předpisů vztahujících se na transport zvířat a existenci předepsaných průvodních dokumentů.

S tím souvisí problematika ochrany zvířat při těchto transportech. S jejich stoupajícím počtem v přeshraniční dopravě a také uvnitř EU stoupá stále zájem na jejich ochraně. Právním základem je přímo použitelný komunitární předpis,¹⁶⁴ zákon na ochranu zvířat¹⁶⁵ a nařízení na ochranu zvířat při transportech.¹⁶⁶ Tyto transporty mohou být kdykoli zastavovány a kontrolovány celní a veterinární správou.

Obdobně jako u potravin živočišného původu i živá zvířata mohou být dovážena a vyvážena pouze přes příslušné celnice spojené s veterinárním

---

¹⁶³ K 1. květnu 2009 vstoupilo v EU v platnost nařízení s přísnými předpisy pro dovoz živočišných produktů, které jsou určeny výlučně pro osobní spotřebu – Nařízení Komise (ES) č. 206/2009 ze dne 5. března 2009 o dovozu zásilek produktů živočišného původu pro osobní spotřebu do Společenství a o změně nařízení (ES) č. 136/2004, tato nová omezení však neplatí v cestovním ruchu mezi 27 členskými státy EU ani pro dovoz živočišných produktů z Andory, Lichtenštejnska, Norska, San Marina a Švýcarska.

¹⁶⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97.

¹⁶⁵ Tierschutzgesetz ve znění jeho publikace ze dne 18. května 2006, BGBl. I S. 1206, 1313.

¹⁶⁶ Verordnung zum Schutz von Tieren beim Transport und zur Durchführung der Verordnung (EG) Nr. 1/2005 des Rates (Tierschutztransportverordnung - TierSchTrV) ze dne 11. února 2009, BGBl. I S. 375

úřadem.¹⁶⁷ Zjistí-li při kontrolách celnice nebo jednotka dozoru porušení zákona, informuje o tom příslušné veterinární úřady. Porušení předpisů na ochranu zvířat při transportech může mít trestněprávní důsledky.

S kontrolou živých a mrtvých zvířat a potravin živočišného původu souvisí velice úzce problematika dovozu a vývozu veterinárních léčiv. Antibiotika nejsou velice často používána pouze k profylaxi a léčbě infekčních onemocnění, ale i k podpoře výkonů, pro rychlejší růst a ke zlepšení zhodnocení krmiv. Antibiotika, která se používají i u lidí, mohou za určitých podmínek u konzumentů potravin živočišného původu vést k vytvoření rezistence proti antibiotiku.

Všeobecně musí být u zvířat, která vstupují do potravního řetězce, zajištěno, že produkty z nich budou uváděny do oběhu teprve tehdy, pokud zbytková množství léčiv se budou v potravinách nacházet pod hodnotou, která je pro člověka zanedbatelná. Zákon o léčivech, který obsahuje nejdůležitější ustanovení zejména o výrobě, přípuštění, výdeji, ale i dovozu léčiv všeobecně, se tedy použije i na veterinární léčiva.

Avšak i některé potraviny neživočišného původu (jako např. arašídy, mandle, pistácie atd. z určitých třetích zemí) mohou být v SRN přihlášeny pouze u zvláštní celnice,¹⁶⁸ a to např. z důvodu kontroly možného obsahu nedovolených geneticky modifikovaných organismů (k dovozu určitých produktů z Číny a v souvislosti s havárií jaderného reaktoru v Černobylu srov. dále).

Pravomoci české celní správy v oblasti geneticky modifikovaných produktů v souvislosti s jejich dovozem, vývozem a tranzitem stanoví zvláštní předpis.¹⁶⁹ Vedle ustanovení potravinářského práva je třeba při dovozu potravin dbát případně i opatření v rámci společné agrární politiky EU (společná organizace trhu).

---

¹⁶⁷ V SRN §§ 14 resp. 16 prováděcího nařízení na ochranu zvířat při transportech.

¹⁶⁸ Označeny písmenem „L“ (srov. poznámku pod čarou č. 157).

¹⁶⁹ Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů.

Exkurz: společná organizace trhu

Celní správa vykonává v rámci obecného celního dohledu nad zbožím podle celního kodexu Společenství a dalších na něj navazujících komunitárních předpisů působnost i v oblasti společné organizace trhu EU se zemědělskými produkty. Společná organizace trhu se zabývá společnou zemědělskou politikou EU.¹⁷⁰

Jádrem jsou stanovené vnitřní ceny EU, které jsou zásadně vyšší než ty celosvětové. Tak chrání organizaci trhu vybíráním zvláštních zemědělských cel při dovozu ze zemí mimo EU. Tato cla dosahují zpravidla rozdílu mezi vysokou cenovou hladinou vnitřního trhu a světovou úrovní.

Při vývozu se dosahuje konkurenceschopnosti drahých komunitárních výrobků doplacením rozdílu mezi vyšší cenou v EU a nižší cenou na světových trzích. Toto subvencování vývozu – vývozní refundace – je kontrolováno celními úřady ve zvláštním řízení. Kontrola celkového dovozu a vývozu probíhá v citlivých zemědělských oborech prostřednictvím zvláštních komunitárních dokumentů, tzv. licencí.

Bezpečnost potravin

Potraviny ze třetích zemí musí být bezpečné, musí tedy splňovat kritéria komunitárního práva a právních řádů jednotlivých států, zejména nesmí poškozovat lidské zdraví. Nesmějí v nich být např. obsaženy zbytky určitých látek jako třeba prostředků na hubení škůdců buď vůbec, nebo jen do nejvyšší přípustné míry, to se dále týká i jejich případného ozáření. Nejsou-li potraviny považovány za bezpečné, nesmějí být do EU dovezeny absolutně, nebo nemohou být propuštěny do určitého celního režimu, např. do volného oběhu.

---

¹⁷⁰ Členské státy přenesly své pravomoci v této oblasti na EU na základě čl. 38 a násl. Smlouvy o fungování EU. Po zavedení společné zemědělské politiky bylo nejprve vytvořeno 22 jednotlivých organizací trhu pro zemědělské produkty. Nařízením Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty (jednotné nařízení o společné organizaci trhů), byly doposud existující jednotlivé organizace, s výjimkou společné organizace trhu s produkty rybolovu a akvakultury [Nařízení Rady (ES) č. 104/2000 ze dne 17. prosince 1999 o společné organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury], sjednoceny do jedné.

Vedle toho mohou být potraviny pocházející z určitých třetích zemí v Evropské unii zakázány.¹⁷¹ Rozhodnutí, zda potravina splňuje tyto požadavky, vydává v každém případě příslušný orgán kontroly potravin.¹⁷²

Aby byl dosažen vysoký stupeň bezpečnosti potravin, existuje od 1. ledna 2006 v Evropské unii jednotný systém práva hygieny potravin, který je závazný ve všech členských státech. Pro některé potraviny živočišného původu (např. mléko a mléčné výrobky) je mimoto třeba dodržovat ještě národní podmínky. Dále je třeba dbát dalších zákonných úprav – např. předpisů rostlinolékařské péče nebo na ochranu druhů (srov. sub. 3.4.3).

Zvláštní úpravu představuje kontrola hub a jiných potravin zatížených radioaktivitou v souvislosti s havárií jaderného reaktoru v Černobylu v noci z 25. na 26. dubna 1986.¹⁷³ Více než dvě desítky let po této katastrofě jsou ještě dnes při dovozu určitých potravin z kontrolovaných zemí¹⁷⁴ zjišťovány radioaktivní hodnoty, které často mnohonásobně překračují nejvyšší přípustné limity. Týká se to především mléka, mléčných produktů, ryb, drůbeže, lesních plodů, hub a masa divokých zvířat. Evropská komise proto stanovila seznam zemědělských produktů, u kterých byly zjištěny zvýšené radioaktivní hodnoty.¹⁷⁵

Dovoz produktů obsažených v tomto seznamu ze třetích zemí je přípustný pouze tehdy, nejsou-li překročeny nejvyšší přípustné hodnoty přítomnosti radioaktivních látek. Pro určité produkty (lesní houby a jatečná

---

¹⁷¹ Tak platí např. zákaz dovozu pro potraviny, které obsahují mléko nebo sóju a mají původ v Číně, na základě rozhodnutí Komise ze dne 14. října 2008, kterým se stanoví zvláštní podmínky pro dovoz výrobků obsahujících mléko nebo mléčné výrobky pocházejících nebo odesílaných z Číny a kterým se zrušuje rozhodnutí Komise 2008/757/ES, které bylo v Německu implementováno nařízením ze dne 11. března 2009 (Melamin-Lebensmittel-Futtermittel-Einfuhrverbotsverordnung, BGBl. I S. 493). Nejaktuálnější je Nařízení Komise (ES) č. 1135/2009 ze dne 25. listopadu 2009, kterým se stanoví zvláštní podmínky pro dovoz určitých výrobků pocházejících nebo odesílaných z Číny a kterým se zrušuje rozhodnutí Komise 2008/798/ES.

¹⁷² Např. Státní zemědělská a potravinářská inspekce zřízená zákonem č. 146/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷³ BUNDESAMT FÜR STRAHLENSCHUTZ. *Strahlenthemen „Die Kontamination von Lebensmittel nach der Reaktorkatastrophe von Tschernobyl“* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <http://www.bfs.de/bfs/druck/strahlenthemen/STTH_Lebensmittel.html>.

¹⁷⁴ Albánie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Lichtenštejnsko, Makedonie, Moldávie, Černá Hora, Norsko, Rusko, Srbsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina.

¹⁷⁵ Nařízení Rady (ES) č. 733/2008 ze dne 15. července 2008 o podmínkách dovozu zemědělských produktů pocházejících ze třetích zemí po havárii jaderné elektrárny v Černobylu.

zvířata) předepíše prováděcí nařízení¹⁷⁶ další podmínky. V pochybnostech nařizuje celní správa odběr vzorků a šetření prováděná příslušným úřadem pro kontrolu potravin. S ohledem na účinnost kontrol bylo nezbytné určit pouze malý počet celnic,¹⁷⁷ u kterých mohou být určité produkty přihlášeny za účelem převedení do volného oběhu v EU.

Na závěr zmíním ještě okrajově dozor nad vínem a výrobky z vinné révy, pro které platí vedle obecné regulace potravin další zvláštní podmínky dle německého zákona¹⁷⁸ a nařízení¹⁷⁹ o víně, nařízení o jeho kontrole¹⁸⁰ a přímo použitelných předpisů Evropské unie.¹⁸¹ V SRN se z vína nevybírání spotřební daň,¹⁸² vnitrokomunitární obchod s vínem však podléhá daňovému dohledu. V ČR stanoví zákon¹⁸³ ve spojení s komunitárním nařízením¹⁸⁴ kompetenci Generálního ředitelství cel (GŘC) vydávat průvodní doklady k přepravě vína.

---

¹⁷⁶ Nařízení Komise (ES) č. 1635/2006 ze dne 6. listopadu 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (EHS) č. 737/90 o podmínkách dovozu zemědělských produktů pocházejících ze třetích zemí po havárii jaderné elektrárny v Černobylu. Nařízením Rady (ES) č. 616/2000 ze dne 20. března 2000 byla prodloužena doba trvání těchto kontrolních opatření do 31. března 2010.

¹⁷⁷ Seznam celních úřadů, ve kterých lze navrhnout v celním prohlášení produkty uvedené v příloze I nařízení Komise (ES) č. 1635/2006 k propuštění do volného oběhu v Evropském společenství, Úř. věst. C 270, 7. 11. 2006, s. 7 – 9.

¹⁷⁸ Weingesetz ze dne 8. července 1994, ve znění jeho publikace ze dne 16. května 2001, BGBl. I S. 985.

¹⁷⁹ Weinverordnung ze dne 9. května 1995, ve znění jeho publikace ze dne 21. dubna 2009, BGBl. I S. 827.

¹⁸⁰ Wein-Überwachungsverordnung ze dne 9. května 1995, ve znění jeho publikace ze dne 14. května 2002, BGBl. I S. 1624.

Příslušné celní úřady nesou označení W (odbavení vína) a WFI (víno v lahvích) v seznamu celních orgánů, srov. poznámku pod čarou č. 157.

¹⁸¹ Např. Nařízení Rady (ES) č. 479/2008 ze dne 29. dubna 2008 o společné organizaci trhu s vínem, o změně nařízení (ES) č. 1493/1999, (ES) č. 1782/2003, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 3/2008 a o zrušení nařízení (EHS) č. 2392/86 a (ES) č. 1493/1999.

Nařízení Komise (ES) č. 555/2008 ze dne 27. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008 o společné organizaci trhu s vínem, pokud jde o programy podpory, obchod se třetími zeměmi, produkční potenciál a kontroly v odvětví vína.

Nařízení Komise (ES) č. 436/2009 ze dne 26. května 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o registr vinic, povinná prohlášení a shromažďování údajů pro sledování trhu, průvodní doklady pro přepravu vinařských produktů a evidenční knihy vedené v odvětví vína.

¹⁸² Ta je vybírána pouze z vína šumivého a meziproduktů.

¹⁸³ Zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ Nařízení Komise (ES) č. 884/2001 ze dne 24. dubna 2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro průvodní doklady pro přepravu vinařských produktů a pro evidenční knihy vedené v odvětví vína.

V neposlední řadě spadá do věcné působnosti zákona o potravinách a krmivech i problematika kosmetických výrobků. Komunitární úprava¹⁸⁵ byla v Německu implementována nařízením,¹⁸⁶ v ČR novelou stávající právní úpravy.¹⁸⁷

Bezpečnost výrobků

Vytvoření jednotného vnitřního trhu v roce 1993 vedlo v rámci Evropské unie k harmonizaci technických předpisů na ochranu spotřebitele. Předpokladem řádného fungování evropského vnitřního trhu je mimo jiné odstranění technických překážek obchodu uvnitř unie. Proto bylo v posledních letech na základě konceptu harmonizace EU vydáno množství směrnic o bezpečnosti výrobků (např. pro medicínské výrobky nebo hračky) nebo o opatřování těchto výrobků značkou CE.¹⁸⁸

Směrnice byly v Německu implementovány zejména těmito předpisy:

- zákon o bezpečnosti spotřebičů a výrobků¹⁸⁹ s několika prováděcími nařízeními, např. o elektrických spotřebičích používaných za určitého napětí (1. nařízení¹⁹⁰ k zákonu o bezpečnosti spotřebičů) nebo o bezpečnosti hraček (2. nařízení¹⁹¹),

---

¹⁸⁵ Směrnice Rady ze dne 27. července 1976 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se kosmetických prostředků.

¹⁸⁶ Verordnung über kosmetische Mittel (Kosmetik-Verordnung) ze dne 16. prosince 1977, ve znění jeho publikace ze dne 7. října 1997, BGBl. I S. 2410.

¹⁸⁷ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁸ Označení CE má znázornit soulad výrobku s komunitárními předpisy o bezpečnosti výrobků. Je umísťováno výrobcem nebo jeho zástupcem na zboží uvnitř Evropské unie. Předpokladem je vystavení technické dokumentace a – pokud je vyžadováno – takzvaného prohlášení o konformitě. Převedení zboží do volného oběhu je přípustné pouze tehdy, je-li toto řádně opatřeno označením CE.

¹⁸⁹ Gesetz über technische Arbeitsmittel und Verbraucherprodukte (Geräte- und Produktsicherheitsgesetz - GPSG) ze dne 6. ledna 2004, BGBl. I S. 2 (219).

V ČR srov. zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů a zákon o ochraně spotřebitele.

¹⁹⁰ Erste Verordnung zum Geräte- und Produktsicherheitsgesetz [Verordnung über das Inverkehrbringen elektrischer Betriebsmittel zur Verwendung innerhalb bestimmter Spannungsgrenzen (1. GPSGV)] ze dne 11. června 1979, BGBl. I S. 629.

¹⁹¹ Zweite Verordnung zum Geräte- und Produktsicherheitsgesetz [Verordnung über die Sicherheit von Spielzeug (2. GPSGV)] ze dne 21. prosince 1989, BGBl. I S. 2541.

- zákon o medicínských produktech,¹⁹²
- zákon o elektromagnetické snášenlivosti spotřebičů,¹⁹³
- telekomunikační zákon¹⁹⁴ a zákon o rozhlasových zařízeních a telekomunikačních vysílacích zařízeních.¹⁹⁵

V rámci kontroly přeshraniční dopravy zboží kontrolují orgány celní správy soulad výrobků dovážených ze třetích zemí s platnými předpisy o bezpečnosti výrobků. Tím má být dosaženo cíle, že na trh EU se dostane pouze bezpečnostně technicky neproblematické zboží. Úkoly, práva a povinnosti celní správy v oblasti bezpečnosti výrobků vyplývají přímo z komunitárního nařízení.¹⁹⁶ Podle tohoto nařízení pozastaví celnice propuštění dovezeného zboží do volného oběhu, když

- a. existuje podezření, že toto při běžném použití může odůvodnit vážné a bezprostřední nebezpečí pro zdraví nebo bezpečnost, např. u nebezpečných elektrospotřebičů nebo určitých laserových pointerů, které vzhledem ke svému výkonu mohou vést k poškození sítnice, nebo
- b. chybí doklad nebo označení (např. označení CE), které jsou stanoveny komunitárními předpisy nebo předpisy členského státu, ve kterém je žádáno o převedení do volného oběhu.

V těchto případech informují celnice příslušné orgány dozoru nad trhem (např. úřady živnostenského dozoru); tyto rozhodují, zda zboží může být podle předpisů o bezpečnosti výrobků převedeno do volného oběhu nebo zda musí být znovu vyvezeno či zničeno. V ČR si v pochybnostech o bezpečnosti

---

¹⁹² Gesetz über Medizinprodukte (Medizinproduktegesetz - MPG) ze dne 7. srpna 2002, BGBl. I S. 3146.

¹⁹³ Gesetz über die elektromagnetische Verträglichkeit von Betriebsmitteln (EMVG) ze dne 26. února 2008, BGBl. I S. 220.

¹⁹⁴ Telekommunikationsgesetz (TKG) ze dne 22. června 2004, BGBl. I S. 1190.

¹⁹⁵ Gesetz über Funkanlagen und Telekommunikationsendeinrichtungen (FTEG) ze dne 31. ledna 2001, BGBl. I S. 170.

¹⁹⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 339/93 ze dne 8. února 1993 o kontrolách shody s předpisy o bezpečnosti výrobků v případě výrobků dovážených ze třetích zemí. Úprava byla zrušena Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008 ze dne 9. července 2008, kterým se stanoví požadavky na akreditaci a dozor nad trhem týkající se uvádění výrobků na trh.

výrobku vyžádá celní orgán, který rozhoduje o propuštění výrobku do režimu volného oběhu, závazné stanovisko od orgánu dozoru.¹⁹⁷

3.4.3 Ochrana fauny a flóry

Fauna je celosvětově ohrožena nejrůznějšími vlivy. Stavy exotických druhů zvířat jsou v první řadě ohroženy vzrůstajícím obchodem např. se suvenýry. Pro domácí zvířata představuje vedle toho rozšíření nálezů jako prasečí mor nebo slintavka a kulhavka s jejich ekonomickými důsledky vážné ohrožení. Vedle toho vedly následky krize BSE k zesílené kontrole krmiv (např. masokostní moučky pro skot). Kvůli stoupajícímu počtu zvířecích transportů bylo potřeba přijmout opatření ke zlepšení přepravních podmínek zvířat.

Tato oblast zahrnuje zejména úpravu

- ochrany druhů (Washingtonská úmluva¹⁹⁸),
- zvířecích nálezů (srov. předchozí sub.),
- zárodků nálezů a očkovacích látek,

---

¹⁹⁷ Podle zákona o bezpečnosti výrobků je obecným orgánem dozoru ČOI. Podle zvláštních předpisů vztahujících se na různé druhy výrobků jimi dále mohou být SÚKL podle zákona o léčivech, Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv podle zákona o léčivech a veterinárního zákona, orgány ochrany veřejného zdraví (např. krajské hygienické stanice) podle zákona o ochraně veřejného zdraví (např. pro kosmetické výrobky), Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva podle zákona č. 156/2000 Sb. (např. pro pyrotechnické předměty) nebo Český báňský úřad podle zákona č. 61/1988 Sb. (např. pro výbušniny).

¹⁹⁸ Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, Übereinkommen über den internationalen Handel mit gefährdeten Arten freilebender Tiere und Pflanzen, Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – CITES, Německo ji ratifikovalo 22. března 1976 (Gesetz zu dem Übereinkommen vom 3. März 1973 über den internationalen Handel mit gefährdeten Arten freilebender Tiere und Pflanzen – Gesetz zum Washingtoner Artenschutzübereinkommen ze dne 22. května 1975, BGBl. 1975 II S. 773) a implementovalo nařízením (Verordnung vom 21. 6. 1979, BGBl. II, S. 710, und Verordnung vom 23. 8. 1979, BGBl. II S. 986), Česká republika je smluvní stranou na základě sukcese do mezinárodních smluv po rozpadu ČSFR od 14. dubna 1993 (srov. též sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 572/1992 Sb.), úmluvu implementovala zákonem č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy), ve znění pozdějších předpisů. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <<http://www.mzp.cz/www/zamest.nsf/0/fb58025bdb03e319c125655b003e2800?OpenDocument>>. CITES. *List of Contracting Parties in alphabetical order* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <<http://www.cites.org/eng/disc/parties/alphabet.shtml>>.

- ochrany zvířat a podmínek při jejich transportech (srov. předchozí sub.),
- veterinárních léčiv (srov. předchozí sub.),
- krmiv a
- obchodu s kůžemi koček a psů.

Ochrana druhů

Denně vymře celosvětově 150 druhů zvířat a rostlin, které zanechají mezery v přirozeném koloběhu.¹⁹⁹ Stávají se oběťmi průmyslové výroby, pustošení přírody a explozivního růstu měst. Ale i boom mezinárodního obchodu a turismu ohrožuje druhové bohatství přírody. Rozmanitost je principem přežití v přírodě. Jak bohatý je život na naší planetě, lze jen tušit. Vědci odhadují, že celosvětově existuje asi 13,6 milionů druhů zvířat a rostlin, někteří hovoří dokonce o 100 milionech. Z nich byl identifikován a zachycen teprve zlomek, a to 1,75 milionů. Zatížení, ohrožení a zničení životního prostředí má dnes celosvětový rozměr. Problémy nemohou být řešeny jednotlivými státy nebo regionálními uskupeními.

Člověk masivně porušil v přírodě existující rovnováhu. Stavby mnoha druhů zvířat a rostlin, z nichž jsou vyráběny suvenýry, jsou ohroženy nebo dokonce před vyhynutím. Zejména exotické druhy zvířat a rostlin podléhají v současnosti přísným dovozním podmínkám, protože ilegální obchod s nimi je lukrativní byznys. Okolo 150 států přistoupilo doposud k Washingtonské úmluvě, která chrání více než 8.000 druhů zvířat a ca. 40.000 druhů rostlin.

Úmluva rozlišuje tři kategorie ochrany:

- Nejprísnějši ochrany požívají druhy zvířat a rostlin, které jsou ohroženy vyhynutím; jsou uvedeny v příloze č. I. Dovoz a vývoz těchto druhů je až na velmi málo výjimek zakázán.

---

¹⁹⁹ BUNDESMINISTERIUM DER FINANZEN. *Artenschutz: der Zoll im Einsatz für die Tier- und Pflanzenwelt* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <http://www.zoll.de/e0_downloads/d0_veroeffentlichungen/artenschutz_der_zoll_im_einsatz.pdf>.

- V přílohách č. II a III jsou uvedeny ty druhy zvířat a rostlin, jejichž zachování je ohroženo. Tyto druhy smějí být proto dováženy pouze s vývozním povolením země původu. Ve většině případů, zejména u živých zvířat a rostlin je vyžadováno též dovozní povolení.

Cílem úmluvy je kontrolovat a omezit mezinárodní obchod s ohroženými divoce žijícími druhy. Vedle úmluvy je třeba dbát i komunitární²⁰⁰ a národní úpravy (zákon²⁰¹ a nařízení²⁰² na ochranu přírody). Celní správa (celnice určené ministerstvem financí²⁰³) kontroluje dovoz a vývoz – především na letištích jako vnější hranici Evropské unie – chráněných zvířat a rostlin podle ustanovení práva na ochranu druhů jak při obchodních zásilkách, tak v rámci cestovního ruchu. Přitom je třeba předložit dokumenty vyžadované těmito právními předpisy, jako např. dovozní a vývozní povolení („CITES“ dokumenty).

Vedle předpisů na ochranu druhů je třeba často při dovozu zvířat, rostlin a výrobků z nich dbát též dalších ochranných opatření. Tato vyplývají zejména z veterinárních a rostlinolékařských předpisů.

---

²⁰⁰ Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.

Nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy.

Nařízení Rady (EHS) č. 348/81 ze dne 20. ledna 1981 o společných pravidlech pro dovoz produktů z velryb a ostatních kytovců.

Nařízení Rady (EHS) č. 3254/91 ze dne 4. listopadu 1991 o zákazu používání nášlapných pastí ve Společenství a dovozu kožešin a zboží z určitých volně žijících živočichů ze zemí, kde jsou tyto živočichové odchyťováni pomocí nášlapných pastí nebo jiných metod odchytu, které nespňují mezinárodní normy humánního odchytu do pastí.

Směrnice Rady ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků.

Směrnice Rady ze dne 28. března 1983 o dovozu kůží z některých tuleních mláďat a výrobků z nich do členských států.

Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Natura 2000).

²⁰¹ Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz - BNatSchG) ze dne 25. března 2002, BGBl. I S. 1193.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰² Verordnung zum Schutz wild lebender Tier- und Pflanzenarten (Bundesartenschutzverordnung - BArtSchV) ze dne 16. února 2005, BGBl. I S. 258 (896).

²⁰³ Ve spolkovém věstníku je oznamuje Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit), v seznamu mají označení „WA“ (srov. poznámku pod čarou č. 157).

Český zákon o obchodování s ohroženými druhy předpokládá v ust. § 3a odst. 1 též jen některé příslušné celní úřady v souladu ust. čl. 12 nařízení Rady (ES) č. 338/97.

Na požádání celnice sdělí fyzické nebo právnické osoby informace nezbytné pro uplatnění právních předpisů (např. údaje o původu zvířat a rostlin). Má-li celnice pochybnosti ohledně přiřazení určitých druhů nebo populací příp. je nejasné, zda dané exempláře vůbec podléhají ochraně druhů, může celnice sama vzít exempláře do úschovy, svěřit je do úschovy někomu jinému nebo je ponechat dotčené osobě za současného uložení zákazu dispozic. Než se pochybnosti objasní – zpravidla prostřednictvím znalce s autorizací ministerstva životního prostředí²⁰⁴ – je odbavovací řízení přerušeno.

Jsou-li dovezena chráněná zvířata nebo rostliny bez potřebných povolení, celní správa je zadrží. Opatření nemá trestní charakter. Cílem je spíše odebrat dovezené exempláře z dispoziční sféry dovozce popř. deklaranta. Při uložení zákazu dispozic mohou zůstat i u dotčené osoby. Jsou-li dodatečně předloženy potřebné dokumenty, zruší celnice opatření. Nepodaří-li se účastníkovi předložit ve lhůtě potřebné dokumenty vztahující se k zadrženému exempláři, nařídí celnice (nejdříve měsíc po zadržení) konfiskaci.

Toto opatření vede na rozdíl od zadržení ke změně vlastnictví ve prospěch státu. S živoucími exempláři podle přílohy A – D úmluvy stejně jako mrtvými podle přílohy A nakládá Spolkový úřad ochrany přírody,²⁰⁵ s ostatními celní správa v souladu se směrnicemi ministerstva financí (v ČR je to vždy Ministerstvo životního prostředí). Návrat žijících exemplářů do země původu je zřídkakdy možný a pouze za existence zvláštních předpokladů. V jednotlivých případech připadají v úvahu vedle zoologických zahrad a chovatelských stanic také spolehlivé a zkušené soukromé osoby.

Mrtvé exempláře stejně jako jejich části a výrobky z nich nebývají zásadně volně prodávány, nýbrž předány tzv. úschovným zařízením, zpravidla muzeím, univerzitám, školám nebo výzkumným místům příp. jsou použity celní správou pro interní vzdělávání a školení.

---

²⁰⁴ V českých podmínkách je tzv. vědeckým orgánem podle čl. 13 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 338/97 Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, která má status organizační složky státu.

²⁰⁵ Bundesamt für Naturschutz, obdoba české Agentury ochrany přírody a krajiny nebo Evropské agentury pro životní prostředí (EEA).

Krmiva

Německá celní správa spolupůsobí podle § 55 zákona o potravinách a krmivech při kontrolách krmiv. V rámci této kontroly může krmiva zadržet, zastavovat dopravní prostředky aj. Má-li podezření na porušení národních nebo evropských předpisů o krmivech, sdělí to příslušným orgánům kontroly krmiv a předá jim je na náklady oprávněného k dispozici s nimi. Při dovozu a vývozu krmiv živočišného původu platí navíc obdobně právní předpisy vztahující se na potraviny tohoto druhu.²⁰⁶ Obdobně platí i požadavky na jejich bezpečnost (např. nejvyšší přípustná míra obsahu různých zbytkových látek jako třeba pesticidů).

Dovoz krmiv z Číny je omezen.²⁰⁷ V souvislosti s hrozbou přenosu BSE na člověka stanovila EU zákazy a omezení²⁰⁸ ve vztahu k masokostní moučce (zpracované živočišné proteiny). Rozhodnutí, zda krmivo splňuje požadavky národního nebo evropského práva, vydává v každém případě příslušný orgán kontroly krmiv.

Obdobně jako u potravin se i na krmiva dále vztahují a musí být proto navíc dodržovány veterinární a fytosanitární předpisy nebo předpisy na ochranu druhů. Při dovozu krmiv ze třetích zemí, která jsou určena pro jiný členský stát, než ve kterém vstupují na celní území Společenství, je třeba dbát dalších formalit, které stanoví komunitární právo.²⁰⁹

Kompetence české celní správy pro oblast krmiv²¹⁰ vyplývá z ustanovení veterinárního zákona o dovozu tzv. veterinárního zboží, které dle jeho zákonné

---

²⁰⁶ Povinná veterinární prohlídka u specializovaných celnic typu „T“ a další, v podrobnostech srov. sub. 3.4.2.

²⁰⁷ Rozhodnutí Komise (ES) č. 994/2002 ze dne 20. prosince 2002 o některých ochranných opatřeních, pokud jde o produkty živočišného původu dovážené z Číny, v Německu implementováno předpisem Verordnung über das Verbot der Einfuhr bestimmter Futtermittel aus China (Futtermiteileinfuhrverbotsverordnung - FuttEinfVerbV) ze dne 22. prosince 2005, BGBl. I S. 3707, 3710, srov. též poznámku pod čarou č. 171.

²⁰⁸ Rozhodnutí Rady (ES) č. 766/2000 ze dne 4. prosince 2000 o ochranných opatřeních ve vztahu k transmisivní spongiformní encefalopatii a krmení zvířecími proteiny.

²⁰⁹ Směrnice Komise 98/68/ES ze dne 10. září 1998, kterou se stanoví vzor dokumentu uvedeného v čl. 9 odst. 1 směrnice Rady 95/53/ES a určitá pravidla pro kontrolu krmiv dovezených ze třetích zemí při jejich vstupu do Společenství.

²¹⁰ Zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů.

definice zahrnuje i krmiva. Hmotně právní úprava krmiv stanovením požadavků na jejich složení včetně omezení jejich dovozu ze třetích zemí je stanovena množstvím komunitárních nařízení.²¹¹

Dovoz kůží koček a psů

Pro občany Evropské unie představují kočky a psi domácí zvířata, proto je odmítáno používání kůží těchto zvířat. Z tohoto důvodu bylo vydáno komunitární nařízení,²¹² které bylo v Německu provedeno zákonem.²¹³ Od 31. prosince 2008 je tedy v unii zakázán dovoz a vývoz stejně jako uvádění do oběhu kůží koček a psů.

Celní správa spolupracuje s Institutem pro zemědělství a výživu²¹⁴ při kontrole zákazu.²¹⁵ Institut je oprávněn nařídít konfiskaci, vrácení nebo zničení výrobků, které porušují zákaz, a zahájit přestupkové řízení. Vedle toho je příslušný pro udělení výjimky z tohoto zákazu. V ČR je takovou odbornou organizací ve smyslu čl. 5 nařízení Státní veterinární správa.²¹⁶

Ochrana rostlin

Flóra je celosvětově ohrožena nejrůznějšími vlivy, stavy exotických rostlin především stále vzrůstajícím obchodem. Vedle opatření podle předpisů na ochranu druhů je nezbytná též úprava kvůli ochraně zdraví lidí a zvířat před škodlivými organismy. Nemoci rostlin a škůdci mohou být zavlčeny ze zahraničí na živoucích rostlinách nebo výrobcích z nich. K tomu patří

---

²¹¹ Srov. přehled evropské legislativy v oblasti krmiv na webových stránkách Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského jako orgánu dozoru mj. pro oblast krmiv, který byl zřízen zákonem č. 147/2002 Sb.

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ. *Seznam právních předpisů* [online]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné z <<http://www.ukzuz.cz/Folders/3022-1-Legislativa.aspx>>.

²¹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007 ze dne 11. prosince 2007, kterým se zakazuje uvádět na trh, dovážet do Společenství a vyvážet z něj kočičí a psí kůže a výrobky obsahující tyto kůže.

²¹³ Gesetz zur Durchführung gemeinschaftlicher Vorschriften über das Verbot der Einfuhr, der Ausfuhr und des Inverkehrbringens von Katzen- und Hundefellen (Katzen- und Hundefell-Einfuhr-Verbotsgesetz - KHfEVerbG) ze dne 8. prosince 2008, BGBl. I S. 2394.

²¹⁴ Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (BLE).

²¹⁵ § 4 zákona.

²¹⁶ § 48 odst. 1 písm. q) veterinárního zákona.

i předcházení škodám na zdraví lidí a zvířat a životním prostředí, které mohou vzniknout používáním prostředků na ochranu rostlin.

Kontrola přepravy, uvádění do oběhu, skladování, dovozu a vývozu rostlin, výrobků z nich a pěstebních substrátů, vydávání potvrzení nebo zkoušení prostředků a přístrojů na ochranu rostlin spadá do okruhu působnosti rostlinolékařské péče spolkových zemí, která spolupracuje s celní správou (Státní rostlinolékařská správa je příslušným specializovaným orgánem i v ČR).

V oblasti fyto-sanitární péče existuje řada evropských směrnic,²¹⁷ které byly v Německu implementovány zákonem na ochranu rostlin²¹⁸ a nařízením o jejich prohlídkách.²¹⁹ Dovoz zvláště nebezpečných škodlivých organismů je zásadně zakázán (zákaz platí i ve vnitrokomunitárním styku). Zásilky určitých rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů, které představují riziko zavlékání škodlivých organismů, musí být při dovozu do EU opatřeny rostlinolékařským osvědčením a musí splňovat zvláštní fyto-sanitární požadavky.²²⁰

Příslušnými celníci²²¹ pro kontrolu těchto požadavků při dovozu a vývozu jsou ty, které určí Spolkové ministerstvo pro výživu, zemědělství a ochranu spotřebitele²²² ve spolupráci se Spolkovým ministerstvem financí a oznámí je ve spolkovém věstníku.²²³ Dovození rostlinolékařská kontrola těchto

---

²¹⁷ Např. Směrnice Rady 2000/29/ES ze dne 8. května 2000 o ochranných opatřeních proti zavlékání organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do Společenství a proti jejich rozšiřování na území Společenství.

²¹⁸ Gesetz zum Schutz der Kulturpflanzen (Pflanzenschutzgesetz - PflSchG) ze dne 15. září 1985, ve znění jeho publikace ze dne 14. května 1998, BGBl. I S. 971, 1527, 3512.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁹ Pflanzenbeschauverordnung ve znění jeho publikace ze dne 3. dubna 2000, BGBl. I S. 337. S tím dále souvisí nařízení o prostředcích a přístrojích na ochranu rostlin - Verordnung über Pflanzenschutzmittel und Pflanzenschutzgeräte (Pflanzenschutzmittelverordnung) – ze dne 28. července 1987, ve znění jeho publikace ze dne 9. března 2005, BGBl. I S. 734.

²²⁰ Seznam rostlin, které je zakázáno dovážet nebo které podléhají rostlinolékařské kontrole, je uveden ve vyhlášce č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů.

²²¹ § 3c německého nařízení o prostředcích a přístrojích na ochranu rostlin ve spojení s § 36 zákona na ochranu rostlin popř. § 6 odst. 1 nařízení o prohlídkách rostlin.

²²² Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (BMELV)

²²³ V seznamech celní správy uvedeny pod označením „Pfl“ – srov. poznámku pod čarou č. 157.

zásilek se provádí v určených vstupních místech do EU jak v České republice, tak v ostatních členských státech.²²⁴

V některých případech lze dokončit dovozní rostlinolékařskou kontrolu až v místě určení zásilky. Místo určení však musí být předem schváleno územně příslušnou rostlinolékařskou službou jako místo vhodné k provádění dovozní rostlinolékařské kontroly. Nezbytný je i souhlas vstupního místa s odesláním zásilky k dokončení kontroly do místa určení.

Při dovozu a vývozu prostředků na ochranu rostlin je třeba dbát i předpisů o chemických látkách²²⁵ popř. předpisů regulujících přepravu nebezpečných látek.²²⁶

3.4.4 Exkurz – ekologické zemědělství

Rostoucí citlivost spotřebitelů na otázku bezpečnosti potravin a ochrany životního prostředí přispěla v posledních letech k rozšíření ekologického zemědělství. Ekologické zemědělství je moderní celistvá koncepce obhospodařování půdy a tím forma zemědělství šetrná k životnímu prostředí při současném udržování zdrojů. Ekologické zemědělství jako takové bývá definováno jako výrobní metoda, při které stojí v popředí ochrana životního prostředí a v sektoru chovu ochrana zvířat.

Zcela nebo rozsáhle se zamezuje používání syntetických chemických výrobních prostředků jako např.

---

²²⁴ Seznam vstupních míst je obsažen na webových stránkách Státní rostlinolékařské správy. STÁTNÍ ROSTLINOLÉKAŘSKÁ SPRÁVA. *Seznam vstupních míst EU* [online]. [cit. 2010-06-23]. Dostupné

z <http://www.srs.cz/portal/page/portal/SRS_Internet_CS/fy/fy_dov_tre/fy_dov_tre_vstu_mista_eu>.

²²⁵ Např. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES (REACH); Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006; německý zákon o chemikáliích - Gesetz zum Schutz vor gefährlichen Stoffen (Chemikaliengesetz - ChemG) – ze dne 16. září 1980, ve znění jeho publikace ze dne 2. července 2008, BGBl. I S. 1146; Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁶ Dle dohody ADR, srov. pozn. pod čarou č. 128.

- umělých hnojiv,
- pesticidů,
- přídavných látek a
- léčiv.

K podpoře tohoto perspektivního způsobu zemědělství navrhla Evropská unie právní regulaci, která má posílit a zabezpečit mezinárodní obchod s těmito produkty. Právní podklady pro výrobu a obchod s výrobky ekologického zemědělství byly přijaty na úrovni komunitární²²⁷ i národní.²²⁸ Opatření na podporu ekologického zemědělství a odbytu produktů vyráběných na jeho základě nemohou být přirozeně závazná pouze pro vnitřní obchod v EU. Naopak musí s ohledem na stále rostoucí globální obchod platit i pro výrobky ze třetích zemí označené tímto způsobem, aby byla zajištěna všeobecná ochrana a bezpečnost spotřebitele.²²⁹

Existují-li při celním odbavení pochybnosti o přípustnosti dovozu zboží pocházejícího z ekologického zemědělství, spolupracuje celní správa s příslušnými odbornými orgány státní správy. Vývoz stejně jako obchod s ostatními členskými státy Evropského společenství naopak celnímu dohledu nepodléhá.

---

²²⁷ Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91; toto nařízení stanoví právní rámec pro všechny stupně výroby, prodeje, kontroly a označování bioproduktů, které smějí být nabízeny a obchodovány v EU. Tím má být chráněn zejména spotřebitel před klamáním a dále má být celoevropsky zabráněno nekalé soutěži.

Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008 ze dne 8. prosince 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí. Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu; toto nařízení obsahuje detailní předpisy o výrobě, označování a kontrole od rostlinné a živočišné výroby, hospodaření s půdou a chovu zvířat až po zpracování a prodej ekologických bioproduktů a jejich kontrolu.

²²⁸ Německý prováděcí zákon k právním aktům Evropského společenství na poli ekologického zemědělství [Gesetz zur Durchführung der Rechtsakte der Europäischen Gemeinschaft auf dem Gebiet des ökologischen Landbaus (Öko-Landbaugesetz - ÖLG)] ze dne 7. prosince 2008, BGBl. I S. 2358. Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁹ Zmocnění pro celní správu obsahuje § 2 odst. 2 zákona o ekologickém zemědělství.

Vedle ustanovení práva ekologického zemědělství je třeba dodržovat při dovozu podle druhu výrobku též opatření společné zemědělské politiky EU (právo společné organizace trhu) popř. další omezující předpisy (potravinářské právo, předpisy na ochranu před zvířecími nákazami – srov. sub. 3.4.2).

3.4.5 Právní ochrana duševního vlastnictví

Známkové a produktové pirátství

Známkové pirátství je ilegální použití označení, názvů, log (známek) a obchodních jmen, kterými původci známek označují své výrobky v obchodním styku. Produktové pirátství je zakázané napodobování a rozmnožování zboží, pro které oprávněný výrobce vlastní patenty nebo jiná práva (průmyslové vzory²³⁰). Zatímco mezi léty 1988 a 1994 zabavovala německá celní správa zboží v ca. 1.000 případech, bylo v letech 2005 až 2007 zaznamenáno 24.133 zásahů. Počty zásahů jsou v posledních letech konstantně na vysoké úrovni. Se stoupající poptávkou spotřebitelů po značkovém zboží roste i počet padělků a plagiátů.

Finanční ztráty, které podnikatelům vznikají paděláním jejich výrobků, stejně jako výdaje na boj proti tomuto pirátství vedou nutně k úsporám v jiných oblastech. Podle odhadů hospodářských svazů zaniká kvůli tomu v EU mnoho pracovních míst. S tím souvisí i bezpečnost výrobků. Ve stále větší míře jsou dotčena odvětví automobilového a leteckého průmyslu.

Též v oblasti léčiv může chybějící účinná látka způsobit fatální následky. Konfiskace na hranicích ze strany orgánů celní správy představuje účinný nástroj pro vlastníky ochranných práv, jak zakročit proti padělatelům. Tímto opatřením může být zabráněno tomu, že se padělané zboží, které převážně pochází z ciziny, dostane do maloobchodní sítě a bude nabízeno spotřebitelům.

Jedná-li se o zboží nekomerčního charakteru, které je převáženo v osobních zavazadlech cestujících a zároveň nepřekračuje stanovenou

---

²³⁰ Ty nepředstavují technická zlepšení, ale design, kde rozhodující je vnější forma předmětu. Průmyslové vzory jsou úzce spjaty s právem autorským.

hodnotu, celní správa v těchto případech nezasahuje. To však neplatí v poštovní přepravě.

Oblasti ochrany

Jen ten, kdo je vlastníkem určitého práva, může požadovat provedení opatření na jeho ochranu. Právní podklad pro takové opatření proti výrobkům porušujícím tato práva je zakotven vždy v příslušném právním předpise.

Celní správa je činná na základě zvláštních předpisů jako příslušný orgán zásadně v těchto oblastech:

- ochranné známky dle zákona o ochranných známkách²³¹
- průmyslové vzory²³²
- užité vzory²³³
- právo autorské a práva související s právem autorským²³⁴
- patenty²³⁵ a dodatkové ochranné certifikáty²³⁶

---

²³¹ Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz - MarkenG) ze dne 25. října 1994, BGBl. I S. 3082 (1995, 156); 1996, 682.

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění pozdějších předpisů.

²³² Gesetz über den rechtlichen Schutz von Mustern und Modellen (Geschmacksmustergesetz - GeschmMG) ze dne 12. března 2004, BGBl. I S. 390.

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

²³³ Gebrauchsmustergesetz (GebrMG) ze dne 5. května 1936, ve znění jeho publikace ze dne 28. srpna 1986, BGBl. I S. 1455.

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁴ Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) ze dne 9. září 1965, BGBl. I S. 1273.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Autorské právo nepředstavuje na rozdíl od známek, patentů, užitných vzorů atd. průmyslovou ochranu, která podporuje zásadně průmyslové použití popř. ekonomickou využitelnost.

²³⁵ Patentgesetz ze dne 5. května 1936, ve znění jeho publikace ze dne 16. prosince 1980, BGBl. 1981 I S. 1.

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 1768/92 ze dne 18. června 1992 o zavedení dodatkových ochranných osvědčení pro léčivé přípravky.

- odrůdy rostlin²³⁷
- topografie polovodičových výrobků²³⁸
- označení původu a zeměpisná označení.

S výjimkou ochrany topografií polovodičových výrobků (doposud nebyl v SRN podán návrh na zásah proti porušování těchto práv) jsou celnice denně činné ve všech uvedených oblastech ochrany.

Ochranné známky

Ochranné známky jsou nejčastěji porušovaným právem. Týká se jich převažující počet návrhů na zabavení zboží. Poukazují na kvalitu, původ a dále mají rozlišovací funkci. Jako rozpoznávací prostředek rozlišují zboží, ale i služby jednoho podnikatele od jiného. Může být získána jako národní (německá, česká známka²³⁹), pro Evropskou unii (ochranná známka Společenství²⁴⁰) nebo mezinárodní (registrovaná mezinárodní ochranná známka²⁴¹).

Ochranná známka a její ochrana vznikají registrací označení v rejstříku patentového úřadu. Známkoprávní ochrana však vzniká i užíváním označení v obchodním styku, pokud účastníci daných obchodních kruhů jej za známku považují. Zde se registrace nepředpokládá. Označení tedy není zapsanou známkou, lze se však na jeho základě domáhat ochrany jako u známky zapsané.

---

²³⁷ Nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994 o odrůdových právech Společenství. Sortenschutzgesetz ze dne 11. prosince 1985, ve znění jeho publikace ze dne 19. prosince 1997, BGBl. I S. 3164.

Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, sadbě, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně práv k odrůdám), ve znění pozdějších předpisů.

²³⁸ Gesetz über den Schutz der Topographien von mikroelektronischen Halbleitererzeugnissen (Halbleiterschutzgesetz - HalblSchG) ze dne 22. října 1987, BGBl. I S. 2294.

Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁹ Registrace u německého Patentového a známkového úřadu v Mnichově resp. u Českého úřadu průmyslového vlastnictví v Praze.

²⁴⁰ Registrace u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu v Alicante.

²⁴¹ Registrace u Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě (World Intellectual Property Organization – WIPO).

Jako další titul ochrany platí ve smyslu Pařížské unijní úmluvy²⁴² „notoricky známá“ označení. To znamená, že používání známky je zakázáno, popř. tato bude na návrh vymazána, pokud existuje nebezpečí záměny se známkou v jiném unijním státě (člen úmluvy); zápis známky do rejstříku se nevyžaduje. Vedle toho jsou podle zákona o ochranných známkách chráněna i obchodní jména.

Označení původu a zeměpisná označení

Zeměpisná označení (původu)²⁴³ jsou nejvýznamnější a nejstarší známé formy označení výrobků. Již v Bibli jsou zmiňovány výrobky s těmito označeními. Za zmínku stojí kadidlo ze Sáby,²⁴⁴ zvláštní hodnotu mělo třeba dřevo z Libanonu. Tak si nechal král Šalomoun zhotovit svá nosítka z nejušlechtlejších materiálů, vedle stříbra a zlata bylo použito i dřevo z Libanonu.²⁴⁵ Lze mít za to, že se zde míní cedrové dřevo.²⁴⁶

Teprve v nedávné době zažila však tato označení svou renesanci. Zahrnují přímá i nepřímá označení původu. Přímá označení představují zeměpisné názvy. V úvahu přicházejí zejména názvy měst, regionů, zemí, jejich částí nebo kontinentů stejně jako vod, pohoří atd. (např. schwarzwaldská šunka, durynské svažené víno, drážďanská vánočka, štramberské uši, plzeňské pivo atd.).

Nepřímá označení původu jsou jiné údaje nebo označení. Neobsahují výslovný odkaz na původ, ale vykládají se v kontextu daného obchodního styku.

---

²⁴² Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, Pariser Verbandsübereinkunft zum Schutz des gewerblichen Eigentums (PVÚ), Paris Convention for the Protection of Industrial Property, pro Německo vstoupila v platnost 1. května 1903 (srov. též BGBl. 1970 II S. 391, BGBl. 1984 II S. 799), pro Československo 5. října 1919 (srov. též vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 90/1962 Sb., č. 64/1975 Sb. a č. 81/1985 Sb.), pro budoucí Českou republiku byla 18. prosince 1992 deklarována pokračující aplikací úmluvy.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANISATION. *Contracting parties* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2>.

²⁴³ Je třeba rozlišovat chráněné označení původu a chráněné zeměpisné označení. Klíčovými pojmy pro vymezení jsou produkce, zpracování a dokončení, které u chráněného označení původu musí všechny proběhnout ve vymezeném území, u chráněného zeměpisného označení postačí, aby se k danému území vztahovala pouze jedna fáze výroby.

²⁴⁴ Kniha Jeremiášova prorocství, kapitola 20, verš 6.

²⁴⁵ Šalomounova píseň písní, kapitola 3, verš 9 a 10.

²⁴⁶ První a Čtvrtá kniha žalmů, kapitola 29, verš 5, kapitola 92, verš 13 a kapitola 104, verš 16.

Musí zde však existovat představa geografického původu. Tak bude použití maďarské vlajky na etiketě salámu nebo použití bílého kříže na červeném pozadí umístěného např. na noži většinou chápáno jako odkaz na maďarský resp. švýcarský původ. Ale také třeba použití určitého druhu lahvi²⁴⁷ vína představuje nepřímé označení původu.

Pojem „zeměpisné označení původu“ však není totožný s druhovými nebo tzv. fantazijními označeními. Druhová označení sice obsahují geografický údaj, ztratila však svůj původní význam (např. frankfurtské párky, vídeňský řízek, emmentaler, gouda, edamer, camembert). Fantazijní označení nejsou chápána jako odkaz na místo původu značeného výrobku (plnicí pera „MontBlanc“).

Funkce zeměpisných označení odpovídá v podstatě funkci ochranných známek:

- ochrana před klamáním spotřebitele,
- rozlišovací funkce,
- kvalitativní funkce,
- reklamní funkce,
- hospodářský význam.²⁴⁸

Podle Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS²⁴⁹) musí všechny členské státy WTO vytvořit předpisy na ochranu

---

²⁴⁷ Nařízení Komise (ES) č. 753/2002 ze dne 29. dubna 2002, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 pro popis, označování, obchodní úpravu a ochranu některých vinařských produktů.

²⁴⁸ Kumulace „kvalitních“ výrobců v jednom regionu a tomu odpovídající vyšší prodejní ceny.

²⁴⁹ Übereinkommen über handelsbezogene Aspekte der Rechte an geistigem Eigentum, Agreement on trade-related aspects of intellectual property rights je přílohou Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) a závazná pro její členy. Česká republika i Německo jsou členy WTO od jejího vzniku (1. ledna 1995), srov. sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.; BGBl. II S. 1730. WORLD TRADE ORGANISATION. *Understanding the WTO: the Organization: Members and Observers* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm>.

těchto práv a účinně je uplatňovat. Tomu odpovídá i legislativa Evropské unie,²⁵⁰ která se současně (pokud jde o ochranu zeměpisných označení původu) omezuje na:

- zemědělské produkty a potraviny,²⁵¹
- lihoviny,²⁵²
- víno²⁵³ a
- aromatizované nápoje s obsahem vína.²⁵⁴

Vedle komunitárního práva je ochrana zeměpisným označením a označením původu poskytována též na základě dvoustranných mezinárodních smluv.²⁵⁵ Z národních předpisů to jsou zákon o ochranných známkách,²⁵⁶ protože vedle známek a obchodních jmen jsou poprvé upravena geografická označení původu jako zvláštní označení. Na rozdíl od

---

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument7894.html>>.

²⁵⁰ Členy WTO nemusí být vždy státy, ale jednotná celní území (tedy celní unie nebo přímo celní území). MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY. *Tamtéž*.

²⁵¹ Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

Nařízení Komise (ES) č. 1898/2006 ze dne 14. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

Nařízení Komise (ES) č. 628/2008 ze dne 2. července 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 1898/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

²⁵² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 110/2008 ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89.

Nařízení Komise (ES) č. 1267/94 ze dne 1. června 1994, kterým se provádějí dohody mezi Evropskou unií a třetími zeměmi o vzájemném uznávání některých lihovin.

²⁵³ Srov. nařízení o společné organizaci trhu s vínem (poznámka pod čarou č. 170).

²⁵⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 1601/91 ze dne 10. června 1991, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných, vinných nápojů a aromatizovaných vinných koktejlů.

²⁵⁵ Pro SRN s Kubou ze dne 22. března 1954 (BGBl. II S. 1113), s Francií ze dne 8. března 1960 (BGBl. 1961 II S. 23 a 27), s Itálií ze dne 23. července 1963 (BGBl. 1965 II S. 157 a 161), s Řeckem ze dne 16. dubna 1964 (BGBl. 1965 II S. 177 a 181), se Švýcarskem ze dne 7. března 1967 (BGBl. II S. 139 a 141) a se Španělskem ze dne 11. září 1970 (BGBl. 1972 II S. 110; 1994 II S. 3534 a BGBl. 1972 II S. 115). V českých podmínkách např. smlouva s Portugalskem (č. 63/1987 Sb.), Rakouskem (č. 19/1981 Sb.) nebo Švýcarskem (č. 13/1976 Sb.).

²⁵⁶ V ČR existuje zvláštní zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

komunitárních předpisů a bilaterálních dohod a smluv není ochrana omezena na zboží určitého druhu, ale použije se na jakékoli zboží.

Postup orgánů celní správy

Činnost celní správy v této oblasti je obecně známa v souvislosti se zabavením zboží na hranicích. Zásahy celní správy se však neomezují pouze na odbavení na hranicích. V oblasti ochrany duševního vlastnictví má celní správa možnost zakročit všude, kde vykonává celní dozor a své kontrolní pravomoci.

Jakým způsobem celní orgány postupují, se řídí podle předpisu, který se na daný případ aplikuje. Zde je třeba rozlišovat mezi komunitárním postupem,²⁵⁷ který předpokládá zásah celních orgánů v případech podezření, a národním řízením²⁵⁸ o zabavení zboží, které na zahájení jednání klade požadavek zjevného porušení práva.

Česká právní úprava je jednotná, kdy zákon²⁵⁹ pouze provádí nařízení. Navíc, pokud jde o zboží, které celnímu dohledu nepodléhá (např. se statusem zboží Společenství, tedy zboží nacházející se ve volném oběhu), vykonávají české celní orgány dozor na trhu podle zákona o ochraně spotřebitele ohledně zboží porušující některá práva duševního vlastnictví, protože jeho nabídka nebo prodej se považuje za klamání spotřebitele.

3.4.6 Ochrana kulturních statků

Obchod s uměleckými díly a starožitnostmi se v Evropě stal opravdovým hospodářským faktorem. Poptávka po kulturních statcích je tak velká, že vzrostl i nelegální obchod s kradenými uměleckými předměty. Přitom lze v současnosti dosáhnout zisků, které jsou srovnatelné s výnosy z obchodu s drogami.

---

²⁵⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

²⁵⁸ § 151 německého zákona o ochranných známkách.

²⁵⁹ Zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Především přeshraniční aktivity skupin, jejichž předmětem jsou kostelní sbírky ve východní Evropě nebo archeologické nálezy z nelegálních vykopávek v bývalé Mezopotámii (především z oblasti dnešního Iráku), silně vzrůstají.

Škody, které takto vznikají, dalece přesahují čistě ekonomické ztráty. Mnohem závažnější je ztráta kulturní identity oloupených národů, historických pozůstatků nebo v případě ilegálních vykopávek zničení nalezišť, která jsou svědectvím historie lidstva. K zamezení těchto aktivit a dosažení účinné ochrany proti ztrátám a zničení kulturních statků jsou nezbytné národní a mezinárodní předpisy v podobě zákazů dovozu a vývozu.

Umělecká díla a jiné kulturní statky, jejichž odliv z Evropské unie by znamenal významnou ztrátu pro komunitární a národní kulturní vlastnictví, podléhají zvláštním ochranným opatřením. Kontrola těchto zákazů a omezení vývozu náleží k úkolům celní správy.

Evropská ochrana kulturních statků

S vytvořením vnitřního trhu vyvstala nutnost přijetí komunitárních předpisů, které zabezpečí ochranu před odlivem kulturních statků. Podle těchto předpisů mohou být kulturní statky určitých kategorií, pokud naplňují stanovené hodnoty stáří a ceny, vyváženy z celního území EU pouze na základě povolení. Vývozní povolení je vyžadováno například pro

- knihy s hodnotou nad 50.000 eur, které jsou staré více než 100 let,
- tištěné mapy s hodnotou nad 15.000 eur, které jsou staré více než 200 let,
- archeologické předměty,
- rukopisy, prvotisky nebo archivy.

Úplný výčet chráněných kulturních statků s příslušnými hodnotami obsahuje komunitární nařízení.²⁶⁰ Vývozní povolení požadované tímto

---

²⁶⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 3911/92 ze dne 9. prosince 1992 o vývozu kulturních statků.

nařízením udělují zemská ministerstva kultury, v ČR též Ministerstvo kultury, příp. Ministerstvo vnitra, pokud jde o archiválie.²⁶¹

Národní ochrana kulturních statků

Podle ustanovení zákona na ochranu proti odlivu německých kulturních statků²⁶² jsou umělecká díla a jiné kulturní statky včetně knihovních děl, která jsou významná pro německé kulturní vlastnictví, zapsána v příslušném seznamu. Tento seznam sestavuje vládní zmocněnec pro kulturu a média²⁶³ a zveřejňuje jej ve Spolkovém věstníku. Vývoz kulturních statků nalézajících se na seznamu vyžaduje povolení, které uděluje tento zmocněnec. O zapsání národně významného kulturního statku do seznamu rozhoduje vrchní zemský úřad. V současné době obsahuje téměř výlučně kulturní statky nacházející se v soukromém vlastnictví.

V ČR je třeba rozlišovat typ kulturního statku, zda jde o (národní) kulturní památku,²⁶⁴ archiválii, sbírkový předmět²⁶⁵ nebo předmět kulturní hodnoty.²⁶⁶ Podle toho se potom určí orgán příslušný k vydání povolení (Ministerstvo kultury, příslušný oblastní archiv nebo odborná organizace jako jsou muzea, galerie, ústavy apod.).

Ochrana iráckých kulturních statků

Střety v rámci golfské války v Iráku vedly k četnému rabování tamějších muzeí stejně jako k ilegálním vykopávkám v archeologicky zajímavých oblastech. Mnohé kulturní statky získané nelegálně v Iráku byly poté vyvezeny

---

²⁶¹ Zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶² Gesetz zum Schutz deutschen Kulturgutes gegen Abwanderung ze dne 6. srpna 1955, ve znění jeho publikace ze dne 8. července 1999 (BGBl. I S. 1754), v České republice srov. zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství, který provádí nařízení (srov. předechozí poznámku pod čarou).

²⁶³ Der Beauftragte der Bundesregierung für Kultur und Medien (BKM).

²⁶⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁵ Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁶ Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

ze země nebo dále protizákonně pašovány ze zemí původu, aby byly nabízeny na evropském trhu s uměním. Článek 3 přímo použitelného komunitárního předpisu²⁶⁷ zakázal do Evropské unie dovážet nebo z ní vyvážet a obchodovat s iráckými kulturními statky a jinými předměty

- archeologického,
- historického,
- kulturního,
- zvláštního vědeckého a náboženského významu.

To platí tehdy, byly-li nelegálně odebrány z iráckých nalezišť nebo protiprávně vyvezeny z Iráku. Vyjmuty z tohoto režimu jsou pouze kulturní statky, které byly prokazatelně vyvezeny z Iráku před 6. srpnem 1990 nebo za účelem jejich zpětného dovozu do Iráku.

3.4.7 Ochrana životního prostředí

Změny klimatu, skleníkový efekt, ozónová díra, vymírání zvířat a lesů, ekologická rovnováha: tyto pojmy zastupují mnohá další témata týkající se účinků, které na základě masivních zásahů lidí do přirozeného životního prostředí ovlivňují náš život. Ochrana a péče o přírodní zdroje určují stále větší měrou také chování zákonodárných sborů států v celosvětovém měřítku a tím též politiku Evropské unie týkající se životního prostředí.

Stanovená opatření neznamenají jen odstraňování již nastalých škod, ale i preventivní jednání, aby se zabránilo dalšímu poškození. Celosvětově vzrůstající obchod se zbožím má probíhat podle rámcových podmínek, které budou vyžadovat šetrné zacházení s přírodou při vědomí vlastní odpovědnosti jak při odběrech zdrojů z přírody, výrobě, využívání, odstraňování, tak i při přepravě zboží.

---

²⁶⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1210/2003 ze dne 7. července 2003 o některých zvláštních omezeních hospodářských a finančních vztahů s Irákem a o zrušení nařízení (ES) č. 2465/96.

Některé zboží podléhá zákazům a omezením na základě průniku různých právních odvětví. To je případ třeba elektronických přístrojů, které jsou vyváženy jako odpad a navíc obsahují fluorované uhlovodíky.²⁶⁸

K ochraně životního prostředí přispívá celní správa zejména dohledem nad přeshraniční přepravou odpadů a nebezpečného zboží. V rámci této činnosti jsou aktivní jednak celnice a mobilní jednotky dozoru na zemi a dále též lodě vodní celní správy na moři. Bojují proti ilegálnímu transportu odpadu, proti přepravě nebezpečného odpadu k tomu nezpůsobilými dopravními prostředky a proti znečištění životního prostředí námořními loděmi. Přitom celní správa v SRN úzce spolupracuje s věcně příslušnými spolkovými a zemskými úřady (zpravidla jsou tyto i povolujícími úřady).

Přeshraniční přeprava odpadů je regulována normami nacházejícími se v pramenech mezinárodního práva veřejného, přímo použitelným komunitárním předpisem a národní legislativou vydanou k jejich provedení. Důvody k přijetí těchto právních dokumentů za účelem regulace přeshraniční přepravy odpadů byly mj.

- poškozování lidského zdraví
- znečišťování životního prostředí
- ochrana rozvojových zemí před ilegálním odstraňováním odpadů
- redukce přeshraniční přepravy odpadů na nejnižší možnou míru.

Z první skupiny předpisů je to Basilejská úmluva²⁶⁹ ze dne 22. března 1989, která vstoupila v platnost 5. května 1992, a dokument OECD²⁷⁰ ze dne

---

²⁶⁸ Např. ledničky, klimatizace.

²⁶⁹ Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal ze dne 22. března 1989, v platnost vstoupila 5. května 1992.

Basler Übereinkommen über die Kontrolle der grenzüberschreitenden Verbringung gefährlicher Abfälle und ihrer Entsorgung; SRN úmluvu podepsala 23. října 1989 (NDR 19. března 1989), ratifikovalo 21. dubna 1995.

Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování; Československo přistoupilo k úmluvě 24. července 1991, Česká republika je úmluvou vázána od 30. září 1993 na základě sukcese (srov. též sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 100/1994 Sb.).

21. května 2002. Oba dokumenty vedly k přijetí komunitárního nařízení o přepravě odpadů.²⁷¹ Implementaci na národní úrovni představují německý zákon o přepravě odpadů²⁷² a český zákon o odpadech.²⁷³ Spolkové ministerstvo pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost ve spolupráci s ministerstvem financí zveřejní seznam celnic²⁷⁴ na území Spolkové republiky Německo, přes které smějí být přepravovány odpady při vstupu na území Evropské unie nebo jeho opuštění. V ČR taková místa tvořící tzv. vnější hranici EU z důvodu jejího charakteru jako vnitrozemského státu představují pouze mezinárodní letiště. Kontroly pak provádějí namátkově i ve vnitrozemí skupiny mobilního dohledu. Dále má česká celní správa kompetence v oblasti obalového hospodářství.²⁷⁵

Druhou oblast vedle odpadů, ve které je celní správa činná v rámci podílení se na ochraně životního prostředí, představují chemické látky. Používání chemických látek je dnes již neodmyslitelně spojeno s naší moderní

Basel Convention. *Parties to the Basel Convention* [online]. [cit. 22-02-2010]. Dostupné z <<http://www.basel.int/ratif/convention.htm>>.

²⁷⁰ Rozhodnutí Rady OECD C(2001) 107, v konečném znění, o revizi rozhodnutí C(92) 39, v konečném znění, o kontrole přeshraničního pohybu odpadů určených k využití.

²⁷¹ Původně jím bylo Nařízení Rady (EHS) č. 259/93 ze dne 1. února 1993 o dozoru nad přepravou odpadů v rámci Evropského společenství, do něj a z něj a o její kontrole, které mj. transponovalo původní rozhodnutí OECD (srov. předchozí poznámku pod čarou). Po změnách Basilejské úmluvy (nové přílohy VIII a IX specifikující seznam odpadů, které podléhají úmluvě – seznam A – a které ne – seznam B), na které reagovala i OECD přijetím výše zmíněné aktualizace původního rozhodnutí o kontrole přeshraničního pohybu odpadů, bylo přijato na komunitární úrovni nové Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů.

RADA EU. *Společný postoj Rady k přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. června 2004 o přepravě odpadů*. [online]. [cit. 22-02-2010]. Dostupné

z <<http://register.consilium.eu.int/pdf/cs/04/st15/st15311-re04ad01re01.cs04.pdf>>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Instrumenty Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a specifická doporučení pro ČR přijatá v roce 2004 a způsob jejich implementace v ČR* [online]. [cit. 22-02-2010]. Dostupné

z <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Instrumenty_OECD_2004_pdf.pdf>.

²⁷² Gesetz zur Ausführung der Verordnung (EG) Nr. 1013/2006 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 14. Juni 2006 über die Verbringung von Abfällen 1) und des Basler Übereinkommens vom 22. März 1989 über die Kontrolle der grenzüberschreitenden Verbringung gefährlicher Abfälle und ihrer Entsorgung 2) (Abfallverbringungsgesetz - AbfVerbrG) ze dne 19. července 2007, BGBl. I S. 1462.

²⁷³ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zejména jeho devátá část).

²⁷⁴ BUNDESMINISTERIUM FÜR UMWELT, NATURSCHUTZ UND REAKTORSICHERHEIT. *Bekanntmachung der Zollstellen, über die Abfälle beim Eingang oder beim Verlassen der Europäischen Gemeinschaft verbracht werden dürfen* [online]. [cit. 22-02-2010]. Dostupné

z <http://www.bmu.de/files/pdfs/allgemein/application/pdf/bekanntmachung_zollstellen.pdf>.

²⁷⁵ Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů.

industriální společností a konvenčním zemědělstvím. Díky výrobkům jako čisticí prostředky, spreje, šampony nebo prostředky na hubení škůdců je náš život jednodušší a pohodlnější. Odvrácenou stranou používání chemikálií v domácnostech, ale především v průmyslu a zemědělství, je přibývání různých alergií, zvětšování ozonové díry stejně jako ničení životního prostředí.

Za účelem kontroly používání chemikálií a omezení rozsahu poškozování životního prostředí v budoucnu přijalo mezinárodní společenství odpovídající dokumenty. Jsou jimi Montrealský protokol,²⁷⁶ Stockholmská²⁷⁷ a Rotterdamská úmluva.²⁷⁸ Z přímo použitelných komunitárních předpisů upravuje tuto oblast řada nařízení²⁷⁹ a sestupnou posloupnost pramenů práva uzavírají národní předpisy.²⁸⁰

---

²⁷⁶ Montreal Protocol on Substances That Deplete the Ozone Layer ze dne 16. září 1987, který vstoupil v platnost 1. ledna 1989.

Montrealer Protokoll über Stoffe, die zu einem Abbau der Ozonschicht führen; SRN jej podepsala 16. září 1987, ratifikovala 16. prosince 1988 (NDR přistoupila 25. ledna 1989, po sjednocení obou zemí ke dni 3. října 1990 jsou na základě verbální nóty stálého zastoupení SRN v UNEP ze dne 1. října 1990 rozhodující data přístupu ke smlouvám vážící se k SRN) na základě zákona ze dne 16. září 1987, BGBl. 1988 II, 1014.

Montrealský protokol o látkách poškozujících ozonovou vrstvu Země, Česká republika je smluvní stranou od 1. ledna 1993 na základě sukcese do mezinárodních smluv.

Montrealský protokol doplňuje Vídeňskou úmluvu o ochraně ozónové vrstvy ze dne 22. března 1985. UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME: Ozone Secretariat. *Status of Ratification* [online]. c2004 [cit. 23-02-2010]. Dostupné z <http://ozone.unep.org/Ratification_status/>.

²⁷⁷ Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants ze dne 23. května 2001, v platnost vstoupila 17. května 2004.

Stockholmer Übereinkommen über persistente organische Schadstoffe (POP-Konvention, POPs-Übereinkommen); Německo úmluvu ratifikovalo 25. dubna 2002.

Stockholmská úmluva o persistentních organických polutantech; Česká republika úmluvu ratifikovala 6. srpna 2002.

STOCKHOLM CONVENTION ON PERSISTENT ORGANIC POLLUTANTS. *Status of Ratifications* [online]. [cit. 23-02-2010]. Dostupné z <<http://chm.pops.int/Countries/StatusofRatification/tabid/252/language/en-US/Default.aspx>>.

²⁷⁸ Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade ze dne 10. září 1998, která vstoupila v platnost 24. února 2004.

Rotterdamer Übereinkommen über das Verfahren der vorherigen Zustimmung nach Inkenntnissetzung für bestimmte gefährliche Chemikalien sowie Pestizide im internationalen Handel; Německo úmluvu podepsalo 11. září 2008 a ratifikovalo 11. ledna 2001.

Rotterdamská úmluva o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu; Česká republika ji podepsala 22. června 1999 a ratifikovala 12. června 2000. ROTTERDAM CONVENTION. *Ratifications* [online]. [cit. 23-02-2010]. Dostupné z <<http://www.pic.int/home.php?type=t&id=63&sid=17>>.

²⁷⁹ Základem komunitární hmotně právní úpravy je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnice Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES; dále to jsou předpisy odpovídající výše uvedeným

3.4.8 Exkurz: Vnější hospodářské právo

Přeshraniční pohyb zboží a služeb stejně jako kapitálu a plateb je zásadně volný. Vnější hospodářské právo je nástrojem k uskutečnění obchodně a hospodářsko-politických cílů, dále je prostředkem k prosazování zahraniční a bezpečnostní politiky. Celní správa kontroluje dodržování omezení vnějšího hospodářského styku. Ve značné míře se tato kontrola vztahuje na pohyb zboží. Ale i v oblasti služeb, kapitálu a plateb²⁸¹ má rozsáhlé pravomoci.

Pojem vnější ekonomika vymezuje veškeré hospodářské vztahy národní ekonomické jednotky k ostatním státům. Jak fungují vnější hospodářské vztahy státu, určují v rozhodující míře jeho vlastní ekonomické pojetí (např. liberalismus) a jeho vnější hospodářská politika, která naproti tomu musí reagovat na stálé změny politické situace ve světě. Potud reguluje vnější hospodářské právo rozsáhle ekonomický styk jednoho území s cizími státy s mimořádným ohledem na vlastní obchodní, ekonomické, bezpečnostní a zahraničně politické zájmy. Aby tyto mohly být účinně chráněny, vyžaduje to státní zásahy, které – sám o sobě svobodný – hospodářský koloběh zboží, služeb, kapitálu a plateb v nezbytné míře omezují.

Rozlišujeme mezi čistě vnějšími ekonomicko-právními omezeními a těmi, která mají svůj původ v celním právu jako tarifní omezení nebo jejichž záměr spočívá např. v ochraně přírody, zdraví a veřejného pořádku.²⁸² Vnější ekonomická omezení se vyskytují ve formě zákazů, povolení nebo jiných

---

pramenům mezinárodního práva veřejného (předchozí poznámky pod čarou č. 276 – 278), a to Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2037/2000 ze dne 29. června 2000 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 850/2004 ze dne 29. dubna 2004 o perzistentních organických znečišťujících látkách a o změně směrnice 79/117/EHS a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 304/2003 ze dne 28. ledna 2003 o vývozu a dovozu nebezpečných chemických látek a řada dalších.

²⁸⁰ Německý zákon na ochranu před nebezpečnými látkami - Gesetz zum Schutz vor gefährlichen Stoffen (Chemikaliengesetz - ChemG) ze dne 16. září 1980, ve znění jeho publikace ze dne 2. července 2008, BGBl. I S. 1146, a dále jeho prováděcí nařízení - Verordnung über Verbote und Beschränkungen des Inverkehrbringens gefährlicher Stoffe, Zubereitungen und Erzeugnisse nach dem Chemikaliengesetz (Chemikalien-Verbotsverordnung - ChemVerbotsV) ze dne 14. října 1993, ve znění jeho publikace ze dne 13. června 2003, BGBl. I S. 867.

Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸¹ Např. kontrola hotovostních platebních prostředků.

²⁸² Srov. ostatní zákazy a omezení.

kontrolních opatření. Zákazy existují v rámci embarg.²⁸³ Povolení podmiňují dovoz a vývoz určitého zboží. Jiná kontrolní opatření vyžadují za určitých předpokladů předložení zvláštních opravňujících průvodních dokumentů ke zboží (např. osvědčení o původu u dovozů textilu).

Dnes existující vnější ekonomicko-právní omezení mají jak národní,²⁸⁴ tak i komunitární původ. Podle nich platí všechny země, které nepatří do Evropské unie (třetí země), ale i ostatní členské státy EU za cizí hospodářská území, přičemž obchod s posledně jmenovanými se označuje jako obchod na vnitřním trhu. Národní vnější hospodářské právo je však ve stále větším rozsahu překrýváno komunitárním právem, které má přednost, takže národním úpravám přísluší v některých oblastech pouze status doplňujících ustanovení. Zcela samostatně omezuje např. nařízení o zboží dvojího užití²⁸⁵ hospodářský styk členských států EU se třetími zeměmi ohledně zboží a technologií, které mohou být použity jak k civilním, tak i k vojenským účelům. Dalším příkladem komunitární regulace, která vykazuje prolínání vnějšího hospodářského práva s ostatními právními odvětvími, zde konkrétně s celním právem, jsou procesní předpisy zakotvené v celním kodexu týkající se provádění vývozního řízení jako

---

²⁸³ Embarga jsou omezeními vnějšího hospodářského styku. Jejich obsahem jsou zásadně zákazy jednání a právních úkonů ve vnějším hospodářském styku vůči cílové zemi. Přitom se rozlišuje embargo totální, částečné a zbrojní. Částečné embargo se vztahuje pouze na určité hospodářské oblasti, zatímco zbrojní embargo platí pro zbraně, munici a vojenský materiál. Mimoto lze rozlišovat embargo se vztahem k určitým zemím, zboží (surové diamanty podle Kimberleyské úmluvy a zboží, které může být použito k výkonu trestu smrti a mučení) stejně jako k určitým osobám a organizacím (sankce vůči síti Al-Káida a restriktivní opatření v boji proti terorismu).

Nařízení Rady (ES) č. 2368/2002 ze dne 20. prosince 2002, kterým se provádí Kimberleyský systém certifikace pro mezinárodní obchod se surovými diamanty.

Nařízení Rady (ES) č. 1236/2005 ze dne 27. června 2005 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání.

Nařízení Rady (ES) č. 881/2002 ze dne 27. května 2002 o zavedení některých zvláštních omezujících opatření namířených proti některým osobám a subjektům spojeným s Usámou bin Ládinem, sítí Al-Kajdá a Talibanem a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 467/2001, kterým se zakazuje vývoz určitého zboží a služeb do Afghánistánu, zesiluje zákaz letů a rozšiřuje zmrazení prostředků a jiných finančních zdrojů afghánského Talibanu.

Nařízení Rady (ES) č. 2580/2001 ze dne 27. prosince 2001 o zvláštních omezujících opatřeních namířených proti některým osobám a subjektům s cílem bojovat proti terorismu.

Dále byla vydána celá řada nařízení směřujících vůči zemím s tzv. nedemokratickými režimy a jejich představitelům nebo zmítaných válečnými konflikty.

²⁸⁴ Německý zákon o zahraničním obchodu a jeho prováděcí nařízení (srov. pozn. pod čarou č. 119 a 120), dovozní a vývozní seznamy – vždy jako příloha k zákonu popř. nařízení.

Zákon o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, dále zákon č. 225/2005 Sb. (srov. sub. 3.4.1) a prováděcí zákon ke komunitárnímu nařízení o zboží dvojího užití (č. 594/2004 Sb.).

²⁸⁵ Nařízení Rady (ES) č. 428/2009 ze dne 5. května 2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití.

celního řízení.²⁸⁶ Vývozní řízení samo o sobě nepředstavuje omezení, slouží ale aplikaci a kontrole jak komunitárních, tak národních vnějších ekonomicko-právních omezení při vývozu komunitárního zboží a zpětném vývozu nekomunitárního zboží v návaznosti na celní řízení s hospodářským významem (např. řízení o celním skladu a aktivní zušlechtění). Provádění tohoto formálního řízení spojuje vnější hospodářské právo opět s ostatními materiemi, např. statistikou. Statistika zahraničního obchodu je vedena v kompetenci Spolkového statistického úřadu,²⁸⁷ resp. Českého statistického úřadu (ČSÚ)²⁸⁸ a sestavována na základě vyhodnocení dat obsažených v dovozních a vývozních deklaracích. Velký význam přísluší v této souvislosti též číslu zboží pro statistiku zahraničního obchodu, přidělené každému zboží, které je mj. rozhodující pro aplikaci dovozních a vývozních seznamů.

Vnějšími hospodářskými vztahy uzavírám nejrozsáhlejší podkapitolu, činnost celní správy při dohledu nad dodržováním zákazů a omezení. Dalo by se namítnout, že tato pestrá škála mnohdy vysoce odborných kompetencí by namísto celní správy měla příslušet jiným specializovaným orgánům státní správy. Nutno ovšem podotknout, že tyto zákazy a omezení se vztahují na vývoz, dovoz a tranzit zboží, spadají tedy do výsostné působnosti celní správy, která zahraniční obchod kontroluje v souvislosti s celním dohledem nad zbožím za účelem výběru cel z tohoto zboží. Není zde tedy jiný univerzální orgán, který by se dokázal soustředit na veškerý pohyb zboží přes hranice a zároveň být schopen aplikovat všechny v úvahu přicházející zákazy a omezení vztahující se k určitému zboží. Navíc celní správa spolupracuje s věcně příslušnými specializovanými orgány státní správy na jednotlivých úsecích zákazů a omezení a má vůči těmto rozsáhlou informační povinnost.

3.5. Zbývající kompetence

Na závěr této kapitoly se stručně zmíním o úkolech celní správy v silniční dopravě a v rámci Integrovaného záchranného systému. I když se rozsahem

---

²⁸⁶ Čl. 161 celního kodexu, čl. 176 – 178 modernizovaného celního kodexu.

²⁸⁷ Statistisches Bundesamt.

²⁸⁸ Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

nejedná o samostatnou podkapitolu, nemohl jsem toto pojednání z důvodu jeho tematické odlišnosti zahrnout jinam.

Německá celní správa patří mezi tzv. orgány pověřené bezpečnostními úkoly,²⁸⁹ česká celní správa má zase status bezpečnostního sboru.²⁹⁰ Obě spojuje skutečnost, že zasahují při provádění záchranných a likvidačních prací v případě mimořádných nebo krizových situací.²⁹¹ Německá celní správa tak může činit i z vlastní iniciativy.

V neposlední řadě působí česká celní správa na silnicích při vážení nákladních vozidel,²⁹² kontrole silničních poplatků²⁹³ a plnění dalších úkolů podle národních²⁹⁴ a mezinárodních předpisů.²⁹⁵ V Německu tyto kompetence, tedy dohled nad nákladní dopravou, plní zvláštní spolkový úřad.²⁹⁶

Tímto stručným pojednáním uzavírám nejrozsáhlejší kapitolu, a to přehled kompetencí celní správy kromě celního dohledu nad zbožím a tzv. dělené správy, které jsou předmětem samostatných kapitol. Z tohoto přehledu činností je vidět, jak široké pole působnosti má současná celní správa v České republice a Německu na základě národní a evropské legislativy.

---

²⁸⁹ Behörden und Organisationen mit Sicherheitsaufgaben (BOS).

²⁹⁰ § 1 odst. 7 zákona o celní správě.

²⁹¹ Česká celní správa jako jedna ze složek Integrovaného záchranného systému státu podle zákona č. 239/2000 Sb. (srov. zejména § 4) spolupracuje s dalšími bezpečnostními a záchrannými sbory.

²⁹² Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁹³ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁴ Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁵ Úmluva ADR, Evropská dohoda o práci osádek vozidel v mezinárodní silniční dopravě (AETR) – vyhlášena pod č. 108/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁶ Bundesamt für Güterverkehr (BAG).

Kapitola 4 Dělená správa

V poslední kapitole udělám výjimku ze zavedeného pravidla a začnu nejprve činností české celní správy v této oblasti. Důvod je jednoduchý, dělená správa je pojem české správní teorie, který vychází z modelu nastoleného právním řádem České republiky, proto bude nejvhodnější jej popsat na příkladu české celní správy, se kterou je v současné době neodmyslitelně spjat.

Kompetence k výkonu dělené správy dána zákonem o celní správě.²⁹⁷ Celní správa zajišťuje „vybírání a vymáhání peněžitých plnění, která vznikla bez vydání správního aktu ze zákona, nebo která byla uložena jinými správními úřady v řízení podle správního řádu a která jsou příjmem státního rozpočtu, státních fondů nebo rozpočtů územních samosprávních celků.“ S nabytím účinnosti nového správního řádu²⁹⁸ pak celní správě (právě v souvislosti s převodem kompetence výkonu dělené správy²⁹⁹) připadla pozice tzv. obecného správce daně, který zajišťuje na žádost jiných subjektů vymáhání povinností vyplývajících ze správních rozhodnutí.

Vybírání a vymáhání těchto plateb se neoficiálně označuje jako tzv. dělená správa, a to z toho důvodu, že vlastní řízení o vyměření (uložení) vedou věcně a místně příslušné státní orgány odlišné od celních úřadů, ty však tyto platby inkasují, popř. je vymáhají.³⁰⁰ Jedná se o širokou škálu zejména sankčních plateb, jejichž úprava je roztržštěná a nejednotná. V jednotlivých zákonech je uvedeno, kdo je oprávněn tyto sankční platby uložit (vyměřit), komu jsou placeny a kdo je vymáhá.³⁰¹ Lze snad jen konstatovat, že jde o širokou oblast ochrany životního prostředí, zemědělství, veterinární a rostlinolékařské správy, ochrany spotřebitele, zaměstnanosti atd. V převážné

---

²⁹⁷ § 5 odst. 4 písm. m) ve spojení s § 2 písm. d).

²⁹⁸ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (srov. zejména § 106).

²⁹⁹ Do 1. ledna 2005 byly příslušné územní finanční orgány.

³⁰⁰ Na rozdíl od německé úpravy, kdy celní správa je pouze exekucním orgánem, neboť v některých případech české celní úřady pokuty jak vybírají (tedy jsou příslušné k jejich dobrovolnému inkasu ze strany povinného subjektu), tak i vymáhají v případech jejich nezaplacení (např. podle zákona o zaměstnanosti), v jiných jsou příslušné pouze k jejich vymáhání, nebylo-li povinným subjektem plněno dobrovolně (např. zákon o ČOI nebo o ochraně přírody a krajiny).

³⁰¹ Přitom se postupuje podle části šesté zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

většinou se jedná o administraci pokut uložených těmito dalšími orgány, v ojedinělých případech jde o správu i jiných finančních odvodů.³⁰²

Německá celní správa kromě vlastních pohledávek vymáhá i pohledávky jiných subjektů. Jsou jimi zejména agentury práce³⁰³ a někteří nositelé veřejného pojištění.³⁰⁴ Exekuční pravomoc spolkové finanční správy, jejíž je celní správa součástí, vyplývá z článku 108 odst. 1 ústavy,³⁰⁵ zákonodárná pravomoc v těchto záležitostech vyplývá z odst. 5. V podstatě je exekuční správní právo částí správního práva. To znamená mimo jiné, že ustanovení spolkových zákonů regulujících správní řízení se aplikují i zde. Relevantní předpisy regulující výkon rozhodnutí se nalézají v šesté části daňového řádu³⁰⁶ a v jeho třetí, procesní části. Podle těchto předpisů jsou vymáhány vykonatelné správní akty z oblasti cel a poplatků v rámci Evropské unie stejně jako odvody³⁰⁷ a spotřební daně upravené spolkovými zákony včetně daně z obratu při dovozu a daně z piva a jejich daňová příslušenství.

Vedle toho mohou být vymáhány veřejnoprávní peněžní pohledávky státu a státních veřejnoprávních korporací podle zákona o správních exekucích,³⁰⁸ je-li takové vymáhání stanoveno v příslušných (věcných) předpisech (např. § 66 X. knihy sociálního zákoníku³⁰⁹) a věřiteli nebyla

---

³⁰² Např. § 82 odst. 4 zákona o zaměstnanosti, dále nejrůznější odvody a poplatky související se znečišťováním životního prostředí nebo zhoršováním jeho kvality, které však nemají povahu sankčních ustanovení (např. poplatky za znečišťování ovzduší, vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních, odvody za odnětí půdy ze zemědělského resp. lesního půdního fondu podle příslušných zákonů chránících jednotlivé složky životního prostředí – ovzduší, voda, půda, les).

³⁰³ Obdoba úřadů práce v České republice se srovnatelnými kompetencemi (zákon o zaměstnanosti), jedná se tedy o subjekt veřejného práva, nikoli o soukromoprávní agentury práce, jak jsou chápány v našich podmínkách (tamtéž).

³⁰⁴ Tzv. Berufsgenossenschaften – nositelé zákonného úrazového pojištění pro soukromé podnikatele a jejich zaměstnance. Vedle nich vymáhá celní správa i pohledávky z důchodového pojištění a dále pohledávky spolkových (nikoli zemských) zdravotních pojišťoven.

³⁰⁵ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland ze dne 23. května 1949 v opravném znění zveřejněném v části III, čísle 100-1 Spolkové sbírky zákonů.

³⁰⁶ Abgabenordnung (AO) ze dne 16. března 1976 ve znění jeho publikace ze dne 1. října 2002 (BGBl. I S. 3866; 2003 I S. 61), § 249 a násl.

³⁰⁷ V rámci společné organizace zemědělských trhů EU.

³⁰⁸ Verwaltungs-Vollstreckungsgesetz (VwVG) ze dne 27. dubna 1953 v opravném znění zveřejněném v části III, čísle 201-4 Spolkové sbírky zákonů.

³⁰⁹ Zehntes Buch Sozialgesetzbuch - Sozialverwaltungsverfahren und Sozialdatenschutz - (SGB X) ze dne 18. srpna 1980 (článek 1 zákona ze dne 18. srpna 1980, BGBl. I S. 1469 a čl. 1 zákona ze dne 4. listopadu 1982, BGBl. I S. 1450) ve znění jeho zveřejnění ze dne 18. ledna 2001 (BGBl. I S. 130).

spolkovým ministrem vnitra udělena vlastní exekuční pravomoc, popř. nezřídil vlastní exekuční orgán.

Závěr

Celní správa se v průběhu vývoje Evropských společenství musela vypořádat s několika zásadními skutečnostmi:

- vytvoření celní unie odbouráním cel mezi členskými státy a uplatňováním společných celních sazeb vůči třetím zemím
- harmonizace celního práva vytvořením jednotného celního kodexu platného ve všech celních státech
- odbourání vnitřních hranic mezi členskými státy nejprve pro pohyb zboží
- následné zrušení kontrol ve vztahu k veškerému přeshraničnímu pohybu včetně cestovního ruchu v rámci tzv. Schengenského prostoru.³¹⁰

Dělo se tak různými způsoby. Jednak v souvislosti se vzrůstající komunitární regulací všech možných oblastí lidského života (potravinářské právo, ochrana spotřebitele, ochrana životního prostředí) rostl i počet zákazů a omezení v souvislosti s dovozem výrobků dotýkajících se těchto oblastí regulace. Celní správa se tedy musela odborně přizpůsobit těmto novým požadavkům. Tam, kde byla celní správě odňata část její původní agendy v rámci pohybu zboží a osob mezi členskými státy na základě výše uvedených skutečností, byla vzniklá mezera nahrazena přidělením jiné agendy, která je z hlediska nejen své fiskální povahy blízká clům, a to výlučné správy spotřebních daní.³¹¹ Provázanost s výběrem cel lze spatřovat především ve způsobu identifikace jednotlivých předmětů daně, kdy ta se děje odkazem na kombinovanou nomenklaturu celního sazebníku.

---

³¹⁰ Srov. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8, s. 266 a násl.

³¹¹ S výjimkou dělené správy lihu v SRN (srov. pozn. pod čarou č. 84).

Vzhledem k obdobnému charakteru daně z přidané hodnoty probíhají v českých odborných kruzích diskuze o vyhrazení správy této daně jako celku celní správě, kdy tato zatím vykonává pouze správu DPH v souvislosti s určitými případy dovozu zboží ze třetích zemí.³¹² Další rozsáhlou oblastí činnosti celní správy je vymáhání veřejnoprávních pohledávek. Pokud jde o ČR, staly se celní úřady v rámci tzv. dělené správy, řečeno s mírnou nadsázkou, takřka univerzálními exekutory pohledávek z pokut řady státních orgánů.

I z důvodu rozsáhlé harmonizace nejrůznějších právních oblastí, zejména zákazů a omezení přeshraničního pohybu zboží, na úrovni EU jsou činnosti celních správ obou zkoumaných zemí velmi podobné. To je dáno do značné míry (vedle již zmíněné harmonizace) samozřejmě i samotným charakterem těchto útvarů, kdy od nepaměti je jejich činnost vázána na střežení státních hranic a s tím související pohyb zboží a osob přes ně se všemi důsledky z toho vyplývajících (zejména výběr cel). Na jednotlivé drobné odchylky v plnění úkolů oběma celními správami bylo poukázáno v rámci jednotlivých podkapitol (např. kontrola ilegálního zaměstnávání nebo kompetence v oblasti silniční dopravy).

Myslím si, že s ohledem na výše uvedené se celní správa s rozsáhlou reformou celního práva na komunitární úrovni vypořádala se ctí a stala se útvarem s velmi širokou škálou úkolů a činností při zachování vysoké odbornosti a specializace pro jednotlivé agendy (spotřební daně, jednotlivé druhy zákazů a omezení – např. obchod s chráněnými rostlinami a živočichy, ilegální dovoz odpadů atd.). Proto je někdy s podivem, nastane-li veřejná diskuse o snižování výdajů státního rozpočtu ve státní správě, že nejčastěji a nejdříve se hovoří o snižování počtu pracovníků celní správy. Přitom vzhledem k množství úkolů, které zastávají, a vzhledem k vysokým odborným požadavkům na plnění těchto úkolů,³¹³ by měla panovat opačná tendence, a to stálé odborné personální posilování celní správy, aby byla schopna tyto úkoly

---

³¹² Obdobně je tomu v SRN u daně z obratu při dovozu.

³¹³ Např. požadavky na personální a technické vybavení celních laboratoří, výcvik služebních psů, zbožíznalství týkající se správného vyměření cel a stanovení, zda zboží podléhá spotřební dani, analýza platné celní a daňové legislativy na úrovni EU za účelem harmonizace národní úpravy atd.

včas a správně plnit nejen s ohledem na občany svého státu, ale z důvodu systémové provázanosti i vůči Evropské unii jako celku.

Prameny

Monografie

- FIALA, J. – KINDL, M. et al. *Občanské právo hmotné*. 2. vyd. Plzeň: Čeněk, 2009. 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8
- FILIP, J. – SVATOŇ, J. – ZIMEK, J. *Základy státovědy*. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta, 2006. 266 s. ISBN 80-210-4057-2
- HILDEGARD, A. *Das Zollwesen im Fränkischen Reich und das spätkarolingische Wirtschaftsleben*. Stuttgart: Steiner, 1996. 246 s. ISBN 3-515-06806-6
- MRKÝVKA, P. – PAŘÍZKOVÁ, I. *Základy finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta. 252 s. ISBN 978-80-210-4514-9
- NÖLLENBURG, N. *Zollrechtlich Gefahrenabwehr und –versorge: der Zollfahndungsdienst im System des Polizei- und Ordnungsrechts*. 3. Auflage. Stuttgart: Boorberg, 2008. 364 s. ISBN 978-3-415-04079-3
- PRŮCHA, P. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2007. 418 s. ISBN 97-8802-1042-766; 97-8807-2392-070
- RADVAN, M. – MRKÝVKA, P. – PAŘÍZKOVÁ, I. – ŠRAMKOVÁ, D. *Finanční právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta; Doplněk, 2008. 512 s. ISBN 978-80-210-4732-7; 978-80-7239-230-8
- ROZEHNALOVÁ, N. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006. 555 s. ISBN 80-7357-196-X

- SCHERNEY, C. *Die Änderung einer Entscheidung im Zollrecht*. Münster, 1995. 143 S. Inauguraldissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Rechte durch die Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität
- ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 249 s. ISBN 80-7179-413-9
- TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8
- WITTE, P. – BLEIHAUER, H. J. *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*. 3. Auflage. Herne: Neue Wirtschaftsbriefe, 1998. ISBN 3-482-43543-X

Internetové zdroje

Z důvodu velkého množství internetových zdrojů uvádím na tomto místě pouze ty, z kterých jsem čerpal nejvíce. Všechny jsou potom uvedeny v textu práce v rámci příslušných citací zdrojů. Z některých bylo čerpáno vícekrát, proto všechny náležitosti včetně data citace a přesného odkazu na zdroj jsou uvedeny taktéž jednotlivě průběžně v textu.

- <http://books.google.com>
- www.bundesfinanzministerium.de
- www.celnisprava.cz (www.cs.mfcr.cz)
- <http://ec.europa.eu>
- <http://eur-lex.europa.eu>
- www.gesetze-im-internet.de
- www.mfcr.cz

- www.mpo.cz
- www.mzv.cz
- <http://portal.gov.cz>
- www.psp.cz
- <http://treaties.un.org>
- www.wto.org
- www.zoll.de

Právní předpisy

Právní předpisy jsou uvedeny vždy ve znění pozdějších předpisů. Z důvodu velkého množství právních předpisů, ze kterých jsem čerpal, uvádím zde pouze ty nejdůležitější z hlediska zaměření diplomové práce. Další jsou uvedeny v příslušných citacích pod čarou v textu práce. Nebylo možné v rámci jejího zamýšleného a doporučeného rozsahu uvést všechny právní předpisy vztahující se k dané problematice, to se týká zejména národních prováděcích předpisů (vyhlášek a nařízení) k zákonům a dále komunitárních nařízení a směrnic. Uvádím zkrácenou citaci s uvedením povahy právního předpisu, čísla, roku vydání a oblasti regulace, u mezinárodních úmluv a německých zákonů pouze pracovní název s odkazem na úplnou citaci v rámci poznámek pod čarou v textu.

Mezinárodní smlouvy

- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)
- Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace
- Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR)

- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví
- Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES)

Komunitární předpisy

- Nařízení č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití
- Nařízení č. 450/2008, kterým se stanoví celní kodex Společenství (Modernizovaný celní kodex)
- Nařízení č. 1013/2006 o přepravě odpadů
- Nařízení č. 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví
- Nařízení č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící
- Nařízení č. 2454/9, kterým se provádí celní kodex Společenství
- Nařízení č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku
- Nařízení č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství
- Nařízení č. 3911/92 o vývozu kulturních statků
- Smlouva o Evropské unii
- Smlouva o fungování Evropské unie

Národní předpisy

České předpisy

- Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon
- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci
- Zákon č. 100/2004, o obchodování s ohroženými druhy
- Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků
- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
- Zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 185/2004 Sb., o celní správě České republiky
- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
- Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti
- Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů
- Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči
- Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních
- Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Německé předpisy

- Abgabenordnung
- Arzneimittelgesetz
- Außenwirtschaftsgesetz
- Betäubungsmittelgesetz
- Bundesnaturschutzgesetz
- Chemikaliengesetz
- Energiesteuergesetz
- Geräte- und Produktsicherheitsgesetz
- Jugendschutzgesetz
- Lebensmittel- und Futtermittelgesetzbuch
- Pflanzenschutzgesetz
- Schwarzarbeitsbekämpfungsgesetz
- Sozialgesetzbuch
- Strafgesetzbuch
- Strafprozeßordnung³¹⁴
- Tierschutzgesetz
- Umsatzsteuergesetz
- Zollverordnung

---

³¹⁴ Německý trestní řád - Strafprozeßordnung (StPO) ze dne 12. září 1950 ve znění jeho publikace ze dne 7. dubna 1987, BGBl. I S. 1074, 1319.

□ Zollverwaltungsgesetz